biblioteca școlarului

GEORGE TOPÂRCEANU

BALADE VESELE ȘI TRISTE

Litera

George
TOPÎRCEANU

BALADE VESELE SI TRISTE

Colecţie iniţiată şi coordonată de Anatol Vidraşcu şi Dan Vidraşcu
Concepţia grafică a colecţiei şi coperta: Vladimir Zmeev
Ilustraţii: Svetlana Filonov

REFERINŢE ISTORICO-LITERARE:
George Călinescu,
Constantin Ciopraga, Virgiliu Ene,
Garabet Ibrăileanu, Mircea Handoca, Dumitru Micu,
Dinu Pillat, Alexandru Piru,
Alexandru Săndulescu,
Mircea Scarlat.

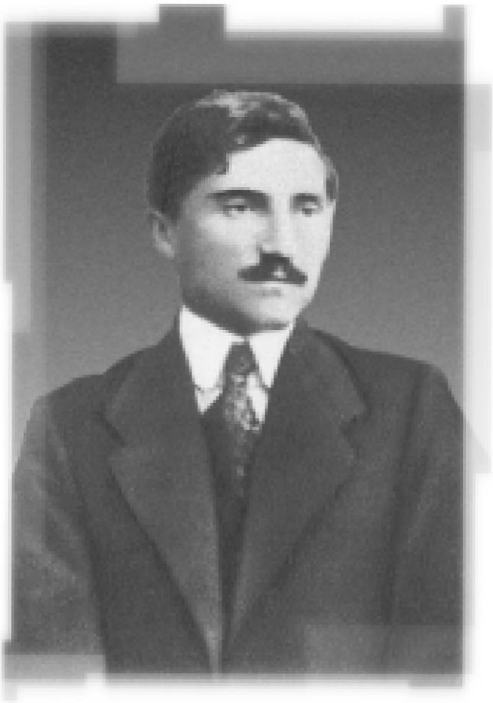

G. Topîrceanu

Textele au fost reproduse după:
G. Topîrceanu, *Scrieri* în două volume. Ediţie îngrijită, prefaţă, note, comentarii, tabel cronologic şi bibliografie de Al. Săndulescu. Editura Minerva, Bucureşti, 1983, George Topîrceanu, *Cocostârcul albastru*, Chişinău, Grupul editorial Litera, 1997

Grupul Editorial „Litera”
str. B. P. Hasdeu, mun. Chişinău, MD-2005, Republica Moldova
tel./fax +(3732) 292932, 294110, fax 294061;
e-mail: manager@litera-publishing.com

Librăria „Scripta”
str. Ştefan cel Mare 83, mun. Chişinău, MD-2012,
Republica Moldova, tel./fax: +(3732) 221987

Prezenta ediţie a apărut în anul 2001 în versiune tipărită
şi electronică la Grupul editorial „Litera”.
Toate drepturile rezervate.

Editori: Anatol şi Dan Vidraşcu
Lector: Ion Ciocanu
Corector: Raisa Coşcodan
Tehnoredactare: Irina Platon

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic din Chişinău
Comanda nr. 11241

CZU 821.135.1-144
T 77

Descrierea CIP a Camerei Naţionale a Cărţii
Topîrceanu, George
Balade vesele şi triste: poezii/ George Topîrceanu; col. iniţ. şi coord./ Anatol şi Dan Vidraşcu; conc. col. şi cop. / Vladimir Zmeev; ilustr. / Svetlana Filonov - Ch.: Litera, 2001 (Combinatul Poligrafic). - 300 [p]. - (Bibl. Şcolarului, serie nouă, nr. 228)
ISBN 9975-74-359-5
821.135.1.-144

ISBN 9975-74-359-5 © LITERA, 2001

CUPRINS

TABEL CRONOLOGIC.....10

BALADE VESELE ŞI TRISTE.....13

RAPSODII DE PRIMĂVARĂ.....14
CÂNTEC.....16
BALADA MORŢII.....17
BALADA CĂLĂTORULUI.....19
BALADA MUNŢILOR.....23
PASTEL.....28
RAPSODII DE VARĂ.....29
BROAŞTELE.....34
ACCELERATUL.....35
SFÂRŞIT DE VARĂ.....37
RAPSODII DE TOAMNĂ.....39
BALADA UNUI GREIER MIC.....45
CATRENE.....46
MANON ŞI DES GRIEUX.....49
BALADA CHIRIAŞULUI GRĂBIT.....49
NOAPTE DE MAI.....52
NOAPTE DE IARNĂ.....54
SINGURI.....56
ÎN DRUM.....57
NOAPTE DE TOAMNĂ.....58
ROMANŢĂ.....59
PĂINJINIŞ.....59
EPILOG.....60
DISTIH EROIC.....61
INFERNUL.....61

PARODII ORIGINALE.....72

ÎN LOC DE PREFAŢĂ.....73

PAGINI DIN DIFERIŢI AUTORI.....75

Homer: CHINURILE LUI ULISE.....75
Al. Depărăţeanu: VARA LA ŢARĂ.....77
Dimitrie Bolintineanu: MIHAI VITEAZUL ŞI TURCII.....80
George Coşbuc: ŢIGANII.....82

Th. Speranţia: CÂINELE OVREIULUI.....84
A Mirea: CALEIDOSCOP.....86
O. Goga: I. MUCENICII.....95
I. Minulescu: TREI ROMANŢE PENTRU MAI TÂRZIU.....98
M. Codreanu: SONETE PARNASIENE.....102
Mircea Dem. Rădulescu: NOCTURNĂ.....105
I.U. Soricu: ÎNCHINARE.....107
Cincinat Pavelescu: EPIGRAME.....108
Adrian Maniu: MENAJERIE.....109
N. Davidescu: din CÂNTAREA OMULUI.....110
O domnişoară de pension: MISTERUL NOPŢII.....111
Un începător de talent: APOSTROFE LA LUNĂ.....112
Otilia Cazimir: I. VIS ALB.....113
Demostene Botez: I. PROHOD.....116
Tudor Arghezi: I. PSALM.....121

MIGDALE AMARE.....132
PREFAŢĂ.....133
CĂLIMARA.....135
CIOARA.....136
FUM.....139
AEROPLANUL.....141
SONET ESTIVAL.....141
ALBUMUL.....142
SONETE PLUVIOASE.....143
LA VÂNĂTOARE.....144
OCTOMBRIE.....148
NOIEMBRIE.....149
FANTEZIE DE TOAMNĂ.....150
PRIMĂVARĂ.....151
LA PAŞTI.....153
UN DUEL.....154
BALADA CORBILOR.....156
SINGUR.....157
ÎN JURUL UNUI DIVORŢ.....158
DEDICAŢIE.....162
GELOZIE.....163
POPULARĂ.....163
TOAMNA ÎN PARC.....164
BALADA UNEI STELE MICI.....165
ÎN IAŞI.....167
EXPUNERE DE MOTIVE.....168
COCOSTÂRCUL ALBASTRU.....169
POETUL.....171

SCRISOARE.....172
RIPOSTĂ.....175
BENE MERENTI.....177

POEZII NEINCLUSE ÎN ULTIMELE EDIŢII.....181
Din vol. BALADE VESELE ŞI TRISTE, ed. a II-a şi a III-a.....182
ÎN TREN.....182
PREFAŢĂ.....183
BROASCA ŢESTOASĂ.....184
DESPĂRŢIRE.....185
AMINTIRE.....186
Din vol. PARODII ORIGINALE, ed. I şi a II-a.....187
ODĂ SOBEI MELE.....187
ARMONII VESPERALE.....188
ENIGMA CĂRŢILOR ÎNCHISE.....189
POETUL M. SĂULESCU:.....190
FĂRĂ ADRESĂ.....191
STROFE DE IARNĂ.....193

DIN PERIODICE.....196
FURTUNA.....197
LACUL.....198
VIN', IUBITO.....198
TERŢINE.....200
O NOAPTE.....200
CĂRTURĂREASA.....201
PĂCATUL.....202
SCRISOARE.....207
IUBITEI ÎNTRISTATE.....208
NEBUNUL.....208
SOMNUL.....210
IUBITA.....212
CÂNTEC.....213
DIN PRAG.....214
CĂTRE CHIPUL DIN OGLINDĂ.....215
CHEMARE.....216
NOAPTE ÎN PLOAIE.....217
ICOANEI.....220
1908.....221
ÎN TAINA NOPŢII.....223
ÎNSERAREA.....224
ÎMPĂCARE.....225
VECINA.....226
CLIPE DE ZBUCIUM.....227

PRUNCUL.....228
TAINA NOPŢII.....231
EPITAFURI.....232
CÂNTEC.....233
FATA TRISTĂ.....233
CEASORNICULUI MEU.....234
ECLIPSĂ.....235
DOLEANŢELE UNUI CRONICAR TEATRAL.....236
DE PROFUNDIS.....238
POŞTA REDACŢIEI.....240
SCRISORI IUBITE.....243
CATRENE IMPROVIZATE.....244
PORTRET.....245
ŞOAPTE.....246
FABLES MICROSCOPIQUES.....246
LUMINĂ.....248
ACUARELĂ.....249
PARAGINI.....250
BIOGRAFIE.....251
MARTIE.....251
APRILIE.....253
CÂŢI CA VOI!.....254
IEPURELE.....255
RÂNDUNELUL.....256

POSTUME.....258
CATREN.....259
ZI DE VARĂ.....259
[MI-A RĂSĂRIT ÎN SUFLET DORUL...].....260
ŞOAPTELE NOPŢII.....261
CÂNTEC.....262
DOAMNEI AFTALION.....262
DOAMNEI ERMOSA AFTALION.....263
CATREN.....264
LA NEIGE.....264
LE PAPILLON.....264
ŞOMERUL.....265
PROZĂ.....265
BIMBIRIŢICHEL.....266
FABULE PENTRU COPII.....268
BIVOLUL ŞI COŢOFANA.....268
ÎNTREBARE ŞI RĂSPUNS.....269
BOIERUL ŞI ARGATUL.....269
LEUL DEGHIZAT.....270

FABULE MICI PENTRU OAMENI MARI.....271
OMUL ŞI RAŢA.....271
DOI PRIETENI.....271
CIN' S-A FRIPT CU CIORBĂ.....272
VĂDUVA ŞI PITICUL.....272
MĂGARUL ÎN GREVĂ.....273
MICROSCOPICĂ.....273
PLOUĂ.....273
ROMANŢĂ ÎN STIL VECHI.....274
DIN TREN.....275

REFERINŢE ISTORICO-LITERARE.....276

TABEL CRONOLOGIC

1886 21 martie *Se naşte, la Bucureşti, George, cel de-al doilea copil al soţilor Ion şi Paraschiva Topîrceanu.*
1892 Începe să înveţe la o şcoală mărginaşă din Bucureşti.
1895—1898 Face ultimele clase ale şcolii primare la Şuici-Argeş. Primele încercări literare.
1898 Este înscris la Liceul Matei Basarab *din Bucureşti.*
1901 Este transferat la Liceul Sf. Sava.
1904 Topîrceanu debutează la revista umoristică Belgia Orientului.
1905—1907 Publică versuri sentimental-epigonice în revistele Duminica, Revista noastră, Revista ilustrată *etc.*
1906 Îşi încheie studiile liceale. Se înscrie la Facultatea de drept, *pe care însă o abandonează.*
1907 Colaborează la Viaţa literară şi artistică, *revistă condusă de George Coşbuc.*
1908 Publică poezia 1908, *dedicată* domnului A. Vlahuţă.
1909 Se înscrie la Facultatea de litere, *fără s-o termine. Publică în* Viaţa românească *şi în alte reviste.*
1910 Publică poeziile Noapte de mai, Balada chiriaşului grăbit, Balada popii din Rădeni.
1911 Se stabileşte la Iaşi, devenind secretar de redacţie la revista Viaţa românească. *Publică poezii, proză, cronici teatrale etc.*
1912 Se căsătoreşte cu Victoria Iuga, în acelaşi an născându-i-se fiul, Gheorghe.
1912—1913 Redactează revista Teatrul *împreună cu M. Sevastos.*
1913 la parte la războiul balcanic.

1915 Se înscrie la Facultatea de filozofie.

1916 Apar primele volume ale lui G. Topîrceanu: Balade vesele *şi* Parodii originale. *Mobilizat pe frontul de sud, Topîrceanu cade prizonier la Turtucaia. Rămâne în captivitate în Bulgaria până la începutul anului 1918.*

1918 Colaborează la ziarul Lumina *al lui Constantin Stere (Bucureşti). Publică* Balada morţii *şi* Note memorialistice. *Este numit subdirector al* Teatrului Naţional *din Iaşi. Scrie însemnări memorialistice adunate într-un volum aparte, intitulat* Amintiri din luptele de la Turtucaia.

1919 Se întoarce la Iaşi şi redactează, împreună cu M. Sadoveanu, revista Însemnări literare. *Publică* Balada munţilor, Rapsodii de toamnă, Cântec, Epilog *şi alte poezii.*

1920 Apare volumul Balade vesele şi triste.

1921 Apar ediţia a II-a a Parodiilor originale *şi traducerea piesei* Visul unei nopţi de vară *de W. Shakespeare.*

1925 Scriitorul publică articolul Importul de civilizaţie şi literatura, *în care se pronunţă cu toată claritatea pentru specificul naţional: „La popoarele occidentale marii scriitori, cei „universali", sunt în acelaşi timp reprezentanţii cei mai tipici ai sufletului rasei (poporului —* nota red.) *din care fac parte. La noi acelaşi fenomen. Toţi marii noştri scriitori, Caragiale şi Coşbuc, Creangă şi Sadoveanu, sunt profund legaţi de realităţile noastre etnice, sociale, geografice, istorice. Opera incomparabilului Eminescu e şi mai îmbibată de suflet specific românesc. Şi nu mă gândesc numai la* Călin, *la* Scrisori, *la* Ce te legeni, codrule. *Mă gândesc la cea mai înaltă creaţie poetică a lui, cu caracter «universal» —* Luceafărul. *Amintiţi-vă numai începutul: «A fost odată...» Se poate ceva mai românesc?" Acelaşi crez artistic îl exprimă George*

Topîrceanu în poezia Noapte de august, *publicată tot în 1925: „Şi când în juru-mi creşte o larmă ne-ntreruptă/De glasuri de durere şi strigăte de luptă, —/Eu să rămân deoparte, cu ochii către stele,/ În turnul de ivoriu al visurilor mele?...”*

1926 G. Topîrceanu devine laureat al Premiului naţional de poezie. *La 7 mai este numit director al* Teatrului Naţional *din Chişinău.*

1927 Apare ediţia a III-a a Parodiilor originale.

1928 Apar volumele Migdale amare *(ediţia I) şi* Balade vesele şi triste *(ediţia a III-a). Colaborează la* Biletele de papagal *ale lui Tudor Arghezi.*

1930 Este numit inspector general teatral pentru Moldova. Scriitorul face o călătorie la Sălişte, locul de baştină al părinţilor săi.

1931 Baladele vesele şi triste *apar în ediţia a IV-a. Scriitorul dă la iveală comedia muzicală* Bonsoir, Iaşi, *care se joacă tot atunci la* Teatrul Sidoli. *În pofida trunchierii de către cenzură, comedia s-a bucurat de un succes enorm.*

1932 Apar Parodiile originale *(ediţia a IV-a).*

1933 Rosteşte la Bucureşti conferinţa Cum am devenit moldovan?

1934 În Revista Fundaţiilor *apar* Minunile Sfântului Sisoe.

1935 Ţine conferinţa Cum am devenit ieşean?

1936 Este ales membru corespondent al Academiei Române. *Ii apare volumul* Pirin-Planina. *împreună cu Mihail Sadoveanu şi Gr. T. Popa, face parte din conducerea revistei* Însemnări ieşene.

1937 februarie *Obţine cu mari eforturi de la Ministerul Artelor suma necesară tratării de cancer hepatic şi pleacă la medici vestiţi din Viena, însoţit de scriitoarea Otilia Cazimir.*

7 mai *Moare la Iaşi.*

BALADE VESELE ŞI TRISTE

RAPSODII DE PRIMĂVARĂ

I

Sus prin crângul adormit,
A trecut în taină mare,
De cu noapte, risipind
Şiruri de mărgăritare
Din panere de argint,
Stol bălai
De îngeraşi
Cu alai
De toporaşi.
Primăvară, cui le dai?
Primăvară, cui le laşi?

II

Se-nalţă abur moale din grădină.
Pe jos, pornesc furnicile la drum.
Acoperişuri veştede-n lumină
Întind spre cer ogeacuri fără fum.

Pe lângă garduri s-a zvântat pământul
Şi ies gândacii-Domnului pe zid.
Ferestre amorţite se deschid
Să intre-n casă soarele şi vântul.
De prin balcoane
Şi coridoare
Albe tulpane
Fâlfâie-n soare.
Ies gospodinele

Iuţi ca albinele,
Părul le flutură,
Toate dau zor.
Unele mătură,
Altele scutură
Colbul din pătură
Şi din covor.

Un zarzăr mic, în mijlocul grădinii,
Şi-a răsfirat crenguţele ca spinii
De frică să nu-i cadă la picioare,
Din creştet, vălul subţirel de floare.

Că s-a trezit aşa de dimineaţă
Cu ramuri albe — şi se poate spune
Că-i pentru-ntâia oară în viaţă
Când i se-ntâmplă-asemenea minune.

Un nor sihastru
Şi-adună-n poală
Argintul tot.
Cerul e-albastru
Ca o petală
De miozot.

III

Soare crud în liliac,
Zbor subţire de gândac,
Glasuri mici
De rândunici,
Viorele şi urzici...

Primăvară, din ce rai
Nevisat de pământeni

Vii cu mândrul tău alai
Peste crânguri şi poieni?
Pogorâtă pe pământ
În mătăsuri lungi de vânt,
Laşi în urmă, pe câmpii,
Galbeni vii
De păpădii,
Bălţi albastre şi-nsorite
De omăt topit abia,
Şi pe dealuri mucezite
Arături de catifea.

Şi porneşti departe-n sus
După iarna ce s-a dus,
După trena-i de ninsori
Aşternută pe colini...
Drumuri nalte de cocori,
Călăuzii cei străini,
Îţi îndreaptă an cu an
Pasul tainic şi te mint
Spre ţinutul diafan
Al câmpiilor de-argint.
Iar acolo te opreşti
Şi doar pasul tău uşor,
În omăt strălucitor,
Lasă urme viorii
De conduri împărăteşti
Peste albele stihii...

Primăvară, unde eşti?

CÂNTEC

Frumoasă eşti, pădurea mea,

Când umbra-i încă rară
Şi printre crengi adie-abia
Un vânt de primăvară...

Când de sub frunze moarte ies
În umbră viorele,
Iar eu străbat huceagul des
Cu gândurile mele...

Când strălucesc sub rouă grea
Cărări de soare pline,
Frumoasă eşti, pădurea mea.
Şi singură ca mine...

BALADA MORŢII

Cobora pe Topolog
Dintre munţi, la vale...
Şi la umbra unui stog
A căzut din cale.

În ce vară? În ce an?
Anii trec ca apa...
El era drumeţ sărman
Muncitor cu sapa.

Oamenii l-au îngropat
Într-un loc aiurea,
Unde drumul către sat
Taie-n lung pădurea.

Şi de-atunci, lângă mormânt,
Plopi cu frunză rară

S-au zbătut uşor în vânt,
Zile lungi de vară.

Soarele spre asfinţit
Şi-a urmat cărarea.
Zi cu zi l-au troienit
Vremea şi uitarea.

Dimineaţa ca un fum
Urcă pe coline,
Zvon de glasuri dinspre drum
Până-n preajmă-i vine.

Peste vârfuri lunecând
În argint, condurii
Înfioară când şi când
Liniştea pădurii...

Numai colo-ntr-un frunzar
Galben în lumină,
Stă pe-o creangă de arţar
Pasăre străină.

Stă şi-aşteaptă fără glas
Parcă — să măsoare
Cum se mută, ceas cu ceas,
Umbra după soare...

*

Astfel, tot mai neştiut
Spre adânc îl fură
Şi-l îngroapă-n sânu-i mut
Veşnica Natură.

Vara trece; pe cărări
Frunza-n codru sună.
Trec cernite înserări,
Nopţi adânci cu lună.

Iar când norii-nvăluiesc
Alba nopţii Doamnă,
Peste groapa lui pornesc
Vânturi lungi de toamnă...

BALADA CĂLĂTORULUI

O, e-atât de bine când pe drumuri ninse
Întâlneşti o casă cu lumini aprinse,
Un ogeac din care se ridică fum,
Când te prinde noaptea călător la drum!

Sania coboară clinul de pădure.
Fug în urma noastră luminişuri sure
Şi-n singurătatea care ne petrece,
Peste vârf de arbori, asfinţitul rece
Străbătând podoaba crengilor subţiri
Luminează-n aer bolţi de trandafiri.

Dar amurgul palid a-nceput să scadă.
Noaptea, ca un abur, creşte din zăpadă.
Se ivesc departe măguri de hotar,
Într-un loc se face drum pustiu de car,
Şi-o fântână strâmbă pe lumina zării
Pare că sporeşte liniştea-nserării...

Drum de vis! E clipa mutei agonii

Când alaiul Nopţii zboară pe câmpii,
Când singurătatea umbrele-şi arată
Şi departe-n şesuri Ziua alungată
Lângă reci fruntarii alergarea-şi curmă,
Cu ochi mari de spaimă să privească-n urmă,
Să-şi adune-n locul unde-a-ncremenit
Peste sâni de gheaţă părul despletit.

Ca-ntr-o presimţire sufletul ţi-e-nchis.
Unde eşti? Îţi pare că trăieşti un vis...
Treci lăsând în urmă, la răspântii mute,
Umbre solitare şi necunoscute,
Treci ducând o parte din tristeţea
Un suspin, o rugă, un zadarnic dor.
Iar târziu, când taina dimprejur te cheamă
Şi-ţi strecoară-n suflet un fior de teamă,
Singur cu povara cugetului tău
Te cuprind deodată lungi păreri de rău
După-o fericire care întârzie,
După câte n-au fost, dar puteau să fie,
După cele duse pentru totdeauna...

Astfel, cu mirare, te trezeşti când luna
Luminează somnul unei lumi din basme,
Iar omătul umple noaptea de fantasme.
.....
.....
O, e-atât de bine când pe drumuri ninse
Întâlneşti o casă cu lumini aprinse,
Un ogeac din care se ridică fum,
Când te prinde noaptea călător la drum!

BALADA POPII DIN RUDENI

De la târg la Vadul-Mare
Taie drumul prin poieni,
Legănându-se călare,
Popa Florea din Rudeni.

Şi-n priveliştea bogată
Sus pe culme, jos pe drum,
Iarna palidă-şi arată
Plăzmuirile de fum.

Somnul revărsat în fire,
Gerul sfânt al Bobotezii
A-nchegat argint subţire
Peste faldurii zăpezii
Şi, legând în gheaţă stropii,
Bura care-n aer joacă
A ţesut pe barba popii
Fire lungi de promoroacă.

Bolta sură ca cenuşa,
Codrii vineţi — dorm adânc.
Sună numai căldăruşa
Atârnată de oblânc.

Bate Surul din potcoavă
Drum de iarnă, fără spor,
Calcă rar şi cu zăbavă
Lunecuşuri de pripor.
Şi-n tăcerea care creşte,
Adâncit ca-ntr-o visare,

Popa când şi când şopteşte
Legănându-se călare...
Scuturã din treacăt salbe,
Reci podoabe care mint,
Surpă bolţi de ramuri albe

Cu portaluri de argint.
Lângă drum bătut de sănii
Unde malul stă să cadă,
Vede urme de dihănii
Înstelate pe zăpadă.
Iar pe culmea unei creste,
Ameţit de zare multă,
Strânge frâul fără veste
Şi-mpietrit pe cal ascultă.

Nici o şoaptă... nici un ropot...
Numai din adâncuri sure
Vine vuiet lung de clopot
Peste-ntinderi de pădure...

Lung îi sună în ureche,
Pe când el cu grijă scoate
Pântecoasă ploscă veche
Din desaga de la spate.

Şi cu plosca ridicată,
Zugrăvit pe cerul gol,
Popa capătă deodată
Măreţie de simbol.

*

Colo-n vale, unde drumul
Taie luminişuri rare,
Printre plopi se vede fumul
Hanului din Vadul-Mare.

Calul, vesel, simte locul
Şi s-abate scurt din cale, —
C-a-nvăţat şi dobitocul

Patima sfinţiei-sale...

Iar hangiţa iese-n uşă,
Bucuroasă de câştig.
Ochii-i râd spre căldăruşă:
— Frig, părinte?
— Straşnic frig!

BALADA MUNŢILOR

I

S-au ivit pe rând în soare,
Jos, la capătul potecii,
Turma albă de mioare,
Noatinele şi berbecii.

Sunet de tălăngi se-ngână.
Sub poiana din Fruntarii,
Zăboveşte-n deal la stână
Baciul Toma cu măgarii.

El se pleacă din cărare
Şi tot leagă şi dezleagă,
Cumpăneşte pe samare
O gospodărie-ntreagă:

Maldăr de tărhaturi grele
Cu desagi, căldări şi pături,
Că de-abia pot sta sub ele
Doi măgari voinici alături.

Gata!... Baciul stă pe gânduri,
Peste frunte mâna-şi duce.
Se ridică-n două rânduri
Şi domol îşi face cruce.

Apoi cată lung spre creste
Şi spre ţarcurile goale...
Şi convoiul, fără veste,
A pornit încet la vale.

*

Cerul şi-a schimbat veşmântul.
Ploaia parcă stă să-nceapă.
Printre brazi coboară vântul
Ca un foşnet lung de apă.
Adâncit în gânduri multe
Baciul stă şi nu-şi dă seamă
C-a rămas în loc s-asculte...

După el, călcând cu teamă,
Merg tăcuţii lui prieteni
Prin sălbatice pripoare,
Pe sub poale verzi de cetini,
Pe potecă fără soare,
Ori străbat în pas alene
Luminişuri fără flori,
Singuratice poiene
Cu mesteceni visători...

Rar trezesc în a lor cale
Câte-o piatră sub copită.
Iar când drumul se prăvale
Jos, la coastă povârnită,

Calcă baciul ca pe gratii
Şi-i struneşte blând cu gura:
— Cătinel, feciorii tatii,
Ca să n-o pornim de-a dura!...

II

Astfel, turmă după turmă
Pleacă toamna de la stâni,
De rămân pustii în urmă
Munţii singuri şi bătrâni.

Astăzi ca şi-odinioară,
Cât s-afundă-n vreme anii,
Ei văzură cum coboară
Pe cărări de plai ciobanii,
Când pe soare, când pe ploaie,
Vreme multă, fără număr,
Cu căciula lor de oaie
Şi cu sarica pe umăr,
A' trecutului vii moaşte
Peste care vremea creşte, —
Culmea verde mi-i cunoaşte,
Stânca sură mi-i iubeşte...

Iar în urma lor, pe sară,
Astăzi ca şi alte dăţi,
Lungă linişte coboară
Peste mari singurătăţi.

Toamna cu-a ei albă frunte
Şi cu galbenii-i conduri
A lăsat argint pe munte
Şi rugină pe păduri.

La răspântii creşte stogul
De foi moarte de curând.
Strigă-n vale Topologul,
Şi-a lui larmă, când şi când,
Ca o voce omenească
Până sus pe culmi tresare,
Preajma mută s-o trezească
Din senina ei visare.

Tot mai jos apoi se lasă
Poala norilor pe munte.
Vin din iarna-ntunecoasă
Zile lungi cu ploi mărunte.
Neguri dese-ncep să cadă,
Se târăsc în jos pe plai.
Pe păduri se strâng grămadă
Falduri albe de buhai.
Brazii stau în nemişcare,
Printre ramuri ploaia pică, —
Nici o creangă nu tresare,
Nici un zbor de păsărică.
Numai ferigele ude,
Putregaiul şi bureţii
Îşi trimit miresme crude
În desimea groasă-a ceţii.
Trunchiuri strâmbe, răsturnate
Scorburile şi buştenii
Cu-a lor cioturi, pe-nserate
Umplu codrii de vedenii.

Sihla neagră se-nfioară.
Speriat, dintr-un hăţiş
Pui sfios de căprioară
A ieşit la luminiş...
Cu blăniţa zgribulită
Stă şi-ascultă nemişcat...

Vremea pare-ncremenită...
Brazii fruntea şi-au plecat,
Spăimântaţi, ca pentru rugă:
Colo-n fundul curmăturii,
Dormitând pe-o buturugă
S-a ivit Muma-Pădurii...
Dar nu-i nimeni să-i zărească
Trupul hâd şi deşirat,
Faţa galbenă de iască,
Nasul — ciot de brad uscat.
Nici nu vede, nici n-aude,
Doar îşi scutură pe-o mână
Părul ei de vreascuri ude,
Fruntea plină de ţărână.
Şi cum stă cu ceaţa-n spate
Istovită lângă trunchi,
Rădăcini şi crengi uscate
Îi atârnă pe genunchi.
Negurile-i sug puterea.
Ochii-i nemişcaţi şi suri
Cheamă noaptea şi tăcerea
Din adâncuri de păduri...

III

Şi se duc pe nesimţite
Nopţi pustii şi zile reci,
Cum s-adună, putrezite,
Frunze moarte pe poteci.
Colo sus, culcat pe-o rână,
Stă Negoiul mohorât
Cu-a lui negură bătrână
Care-i ţine de urât.
Fulgii-ncep apoi să cadă.
Firea-şi doarme somnul ei

Amorţită sub zăpadă...

Iar târziu, la Sfântu-Andrei,
Când cobori de la povarnă
Printre plopi subţiri şi rari,
În senină zi de iarnă
Vezi departe munţii mari
Cum îşi zugrăvesc în soare
Piscuri vinete spre cer,
Povârnişuri sclipitoare,
Brazi împodobiţi de ger,
Atârnând ca nişte salbe
Pe grumajii lor de stânci,
Peste plaiurile albe
Şi prăpăstiile-adânci.

PASTEL

Din asfinţit, de peste munte,
Răsfrângeri roşii de amurg
Se sfarmă-n licăriri mărunte
Şi-n Dunărea umbrită curg.

Dar unda tulbure le-ngroapă
Când, sub răchitele din vale,
De-abia mai tremură pe apă
Ca nişte coji de portocale.

Acolo jos, peste cununa
Întunecatului boschet,
Sclipeşte-n aer semiluna
Din vârful unui minaret.

Şi parcă zugrăvit anume,
Îşi culcă umbra până-n mal
Ostrovul izolat de lume
Ca un castel medieval.

El pare-o navă fermecată
Ce-a ancorat aici, sub munte,
Minune îndelung visată
De valul Dunării cărunte!

A aşteptat în nopţi senine
Strălucitoarea dimineaţă,
Când din adâncul apei line
S-a ridicat la suprafaţă

Ca o grădină plutitoare
Cu pomi şi păsări împreună,
Cu florile-i ce râd în soare
Şi noaptea tremură sub lună.

RAPSODII DE VARĂ

I

Cine-ar putea să spună
Câţi secoli au trecut
De-o lună,
De când nu te-am văzut?...

Salcâmii plini de floare
Se uită lung spre sat,

Şi-n soare
Frunzişul legănat

Le-atârnă ca o barbă...
Acolo mi-am găsit
În iarbă
Refugiul favorit.

Acolo, ca-ntr-un templu,
De-atâtea dimineţi
Contemplu
O tufă de scaieţi.

Pe când departe-n zare,
Mirat ca un copil,
Răsare
Un astru inutil...

II

Iubito, fără tine
Începe-o nouă zi...
Dar cine
Le poate socoti?

Că zilele-n restrişte
Se-nalţă şi apun
Ca nişte
Baloane de săpun...

Cu mâinile sub tâmplă
Cum stau aşa culcat,
Se-ntâmplă
Un fenomen ciudat:

Privirea mea distrată
Prin negre rămurişti
Mi-arată
Doi ochi adânci şi trişti

Şi-n orice strop de rouă
Văd două braţe, mici
Ca două
Picioare de furnici.

Dar dacă o lăcustă,
Din verdele talaz,
Robustă
Îmi sare pe obraz, —

Din ochii mei dispare
Mirajul interpus,
Pe care
L-am zugrăvit mai sus,

Şi-n ochii mei deodată,
Ca-n alte dimineţi,
S-arată
O tufă de scaieţi...

III

Acum natura-ncepe
Cu tainicul ei glas
Din stepe
Să cânte-ncet pe nas.

Prin ierburile crude,
Sub cerul fără fund,
S-aude

Un bâzâit profund

Şi până la amiază
Pământul încropit
Vibrează
Adânc şi liniştit.

Sunt gâze şi gângănii
Ce sar şi fac mereu
Mătănii
Când trec prin dreptul meu,

Şi-mpreunându-şi zborul,
În ierburi îşi ascund
Amorul
Multiplu şi fecund.

IV

Şi-n vremea asta, oare,
Când eu visez mereu
La soare —
Ce face dorul meu?

Iubirea mea nebună,
De-abia trezită-n zori,
Adună
Mănunchiuri mari de flori.

Se-ntreabă — ce să facă?
Şi făr-a pregeta,
Ea pleacă
Întins, la casa ta.

Şi nici nu bagi de seamă

Cum pasu-i furişat
Cu teamă
S-apropie de pat,

Ci doar treasari deodată
Şi parcă-ţi pare rău.
Mirată,
Te uiţi în jurul tău...

Iar ea-ntr-un suflet vine
Cu părul desfăcut
La mine,
Să-mi spuie ce-a făcut...

Aşa, spre zarea largă,
Pe zi de -atâtea ori
Aleargă
Pe drumuri lungi de flori.

V

Târziu, când peste lanuri
Coboară spre câmpii
Noianuri
De umbre argintii;

Când luminosul crainic,
Luceafărul stingher
Şi tainic
S-aprinde iar pe cer

Şi cu lumina nouă
Sclipeşte ca un strop
De rouă
Pe vârful unui plop,

Iubirea mea fugară
De-abia s-a liniştit,
Şi-afară,
Ca un copul trudit,

Pe-un maldăr de sulfine,
Cu cel din urmă gând
La tine,
Adoarme suspinând.

BROAŞTELE

Am ascultat din umbră cântarea lor înaltă.
Buchetele de trestii dormeau cu foşnet lin.
Era o lună plină în fiecare baltă,
Şi-n fiecare undă o piatră de rubin.

Iar nuferii, pe care lianele-i dezgroapă
Când i-a-nchegat în tremur lumina unui val,
Păreau luceferi galbeni, căzuţi adânc în apă
Să-nsemne calea lunii spre-ntunecatul mal.

Ostroave mari de umbră închipuiau corăbii,
Iar papura, mişcată în treacăt de zefiri,
Nălţa mănunchi în aer tremurătoare săbii,
Prin pânza de lumină a undelor subţiri.

Şi broaştele semeţe cântau cu glasuri multe
Pe când, din înălţime, privindu-şi faţa-n lac,
Un nour singuratic stătea uimit s-asculte
Cum bat ca toaca toate şi-o clipă toate tac.

Se ridicau departe prelungi bătăi din palme
Şi note-adânci de flaut ieşeau de jos, din stuh.
Părea că lapidează tăcerea nopţii calme
O grindină de note zvârlite în văzduh.

Şi cum deasupra apei s-amestecau întruna
Umplând singurătatea de freamăt viu, părea
Că toate laolaltă apostrofează luna.
Că fiecare broască se ceartă cu o stea.

Erau ocări în larma lunaticei orchestre
Şi rugă arzătoare în tainicul ei zvon.
Spuneau Nemărginirii durerile terestre
Cu imnul lor zadarnic, solemn şi monoton...

Cum le-ascultam din umbră acvatica fanfară,
Sub cerul vast al nopţii cu ele-am retrăit
O noapte luminoasă din era terţiară.
Nefericit şi singur ca primul troglodit.

ACCELERATUL

Peste fagi cu vârfuri sure
A căzut amurgul rece.
Înserarea mută trece
Furişată prin pădure.
Spre apus abia s-arată
Printre crengi, întunecată,
O văpaie de rubin...
Din frunzişurile grele
De-nnoptare, tot mai vin
Glasuri mici de păsărele...
Reci şi palide-n senin

Se ivesc deasupra stele.

*

Şi deodată, dintre dealuri
Se desprinde larg un zvon
Depărtat şi monoton,
Ca un murmur lung de ape
Revărsate peste maluri...
Creşte-n luncă, mai aproape,
Umple văile vecine
De răsunet mare...
Vine!...

Fulger negru... trăsnet lung
Dus pe aripi de furtună,
Zguduind pământul tună,
Zările de-abia-i ajung...
Parcă zboară,
Parcă-noată.
Scuipă foc, înghite drum,
Şi-ntr-un valvârtej de fum
Taie-n lung pădurea toată...

A trecut...
Dinspre câmpie,
Vuiet greu de fierărie
Se destramă în tăcere...
Scade-n depărtare...
Piere...

*

Iar în urmă-i, din tufişuri,

De prin tainice-ascunzişuri,
Se ivesc pe jumătate
Păsărele ciufulite,
Alarmate
Şi-ngrozite:
Cine-i?... Ce-i?... Ce-a fost pe-aici?...
Ciripesc cu glasuri mici
Cinteze şi pitulici.

Doar un pui de piţigoi,
Într-un vârf de fag pitic,
Stă cu penele vulvoi
Şi făcând pe supăratul:
— Ce să fie? Nu-i nimic.
A trecut Acceleratul...

SFÂRŞIT DE VARĂ

Dacă liniştea pădurii adormite
Nici o veste de-altădată nu-ţi trimite
Şi pe freamăte pornite de departe
Nu te-ajunge glas de dincolo de moarte,
Vin’ cu mine să ne pierdem în zadar
Printre galbenele rarişti de stejar,
Cu sfioase campanule şi sulfine,
Pe cărări pe unde nimeni nu mai vine.

Dulce zumzet somnoros şi ireal
Să ne cheme spre poienile din deal.
Taina liniştii înalte să ne fure
Prin cotite luminişuri de pădure
Şi la umbră să ne-mbie mai târziu

O clopotniţă de aur străveziu,
Legănând deasupra creştetelor noastre
Licuricii înălţimilor albastre...

Fără gânduri, ca-ntr-un somn abia deschis,
Să trăim în clipe lungi acelaşi vis.
Foi uscate-n jurul tău să cadă rar,
La ureche să-ţi descânte un bondar
Şi cum stai cu ochii-nchişi pe jumătate,
Soare galben printre ramuri nemişcate
Să-ţi învăluie-n tăcere şi-n lumină
Fruntea mică de domniţă bizantină.

*

Iar la-ntoarcere, să trecem prin păşuni
Şi prin funduri de livadă cu aluni,
Printre garduri fumurii şi solitare
Ce se uită-n urma noastră cu mirare...
Şi din treacăt, ici şi colo, să culegi
Sânziene cu tulpinele întregi,
Margarete, scânteioare şi aglice,
Un buchet de flori orfane şi calice,
Lung în coadă şi ghimpos şi cu ţărână.
La plecare să-l ţii falnic într-o mână,
Dar cu vremea, desfoiat, să-ţi pară greu
Şi la urmă să mi-l dai să-l duc tot eu...

O şopârlă pe cărare, lângă noi,
Speriată să foşnească dintre foi
Şi să stea, să vă uitaţi o dată bine,
De departe, tu la ea şi ea la tine,
Tu de sus şi ea din pietrele fierbinţi,
Amândouă serioase şi cuminţi.

Mai încolo o crenguţă de mălin
Ori un ghimpe să te-ntârzie puţin
Şi — purtând de-a lungul văilor prin ţară
Vestea nouă a sfârşitului de vară,
Flutur mic, într-o lucire de-asfinţit,
Să ne-ntâmpine din ţarină grăbit,
Cu rugină pe albastre aripioare
Ca o veştedă petală de cicoare.

RAPSODII DE TOAMNĂ

I

A trecut întâi o boare
Pe deasupra viilor,
Şi-a furat de prin ponoare
Puful păpădiilor.

Cu acorduri lungi de liră
I-au răspuns fâneţele.
Toate florile şoptiră,
Întorcându-şi feţele.

Un salcâm privi spre munte
Mândru ca o flamură.
Solzii frunzelor mărunte
S-au zburlit pe-o ramură.

Mai târziu, o coţofană
Fără ocupaţie
A adus o veste-n goană
Şi-a făcut senzaţie:

Cică-n munte, la povarnă,
Plopii şi răsurile
Spun că vine-un vânt de iarnă
Răscolind pădurile.

Şi-auzind din depărtare
Vocea lui tiranică,
Toţi ciulinii pe cărare
Fug cuprinşi de panică...

Zvonul prin livezi coboară.
Colo jos, pe mlaştină.
S-a-ntâlnit un pui de cioară
C-un bâtlan de baştină

Şi din treacăt îi aruncă
Altă veste stranie,
C-au pornit-o peste luncă
Frunzele-n bejanie!

II

Într-o clipă, alarmate,
Ies din şanţuri vrăbiile.
Papura pe lac se zbate
Legănându-şi săbiile.

Un lăstun, în frac, apare
Sus pe-un vârf de trestie
Ca să ţie-o cuvântare
În această chestie.

Dar broscoii din răstoacă
Îl insultă-n pauze

Şi din papură-l provoacă
Cu prelungi aplauze.

Lişiţele-ncep să strige
Ca de mama focului.
Cocostârci, pe catalige,
Vin la faţa locului.

Un ţânţar, nervos şi foarte
Slab de constituţie,
În zadar vrea să ia parte
Şi el la discuţie.

Când deodată un erete,
Poliţai din naştere,
Peste baltă şi boschete
Vine-n recunoaştere

Cu poruncă de la centru
Contra vinovatului,
Ca să-l aresteze pentru
Siguranţa statului...

De emoţie, în surdină,
Sub un snop de bozie,
O păstaie de sulcină
A făcut explozie.

III

Florile-n grădini s-agită.
Peste straturi, dalia,
Ca o doamnă din elită
Îşi îndreaptă talia.

Trei petunii subţirele,
Farmec dând regretelor,
Stau de vorbă între ele:
„Ce ne facem, fetelor?...”

Floarea-soarelui, bătrână,
De pe-acum se sperie
C-au să-i cadă în ţărână
Dinţii, de mizerie.

Şi cu galbena ei zdreanţă
Stă-n lumina matură,
Ca un talger de balanţă
Aplecat pe-o latură...

Între gâze, fără frică
Se re-ncep idilele.
Doar o gărgăriţă mică,
Blestemându-şi zilele,

Necăjită cere sfatul
Unei molii tinere,
Că i-a dispărut bărbatul
În costum de ginere.

Împrejur îi cântă-n şagă
Greierii din flaute.
„Uf, ce lume, soro dragă!”
Unde să-l mai caute?

L-a găsit sub trei grăunţe
Mort de inaniţie.
Şi-acum pleacă să anunţe
Cazul la poliţie.

IV

Buruienile-ngrozite
De-aşa vremi protivnice
Se vorbiră pe şoptite
Să se facă schivnice.

Şi cum ştie-o rugăciune
Doamna măsălariţă,
Tot soborul îi propune
S-o aleagă stariţă.

Numai colo sus, prin vie,
Rumenele lobode
Vor de-acuma-n văduvie
Să trăiască slobode.

Vezi! de-aceea mătrăguna
A-nvăţat un brusture
Să le spuie-n faţă una
Care să le usture!...

Jos, pe-un vârf de campanulă
Pururea-n vibraţie,
Şi-a oprit o libelulă
Zborul plin de graţie.

Mic, cu solzi ca de balaur,
Trupu-i fin se clatină,
Giuvaer de smalţ şi aur
Cu sclipiri de platină.

V

Dar deodată, pe coline

Scade animaţia...
De mirare parcă-şi ţine
Vântul respiraţia.

Zboară veşti contradictorii,
Se-ntretaie ştirile...
Ce e?... Ce e?... Spre podgorii
Toţi întorc privirile.

Iat-o!... Sus în deal, la strungă,
Aşternând pământului
Haina ei cu trenă lungă
De culoarea vântului,

S-a ivit pe culme Toamna,
Zâna melopeelor,
Spaima florilor şi Doamna
Cucurbitaceelor...

Lung îşi flutură spre vale,
Ca-ntr-un nimb de glorie,
Peste şolduri triumfale
Haina iluzorie.

Apoi pleacă mai departe
Pustiind cărările,
Cu alai de frunze moarte
Să colinde zările.
.....
.....

Gâze, flori întârziate!
Muza mea satirică
V-a-nchinat de drag la toate
Câte-o strofă lirică.

Dar când ştiu c-o să vă-ngheţe
Iarna mizerabilă,
Mă cuprinde o tristeţe
Iremediabilă...

BALADA UNUI GREIER MIC

Peste dealuri zgribulite,
Peste ţarini zdrenţuite,
A venit aşa, deodată,
Toamna cea întunecată.

Lungă, slabă şi zăludă,
Botezând natura udă
C-un mănunchi de ciumafai, —
Când se scutură de ciudă,
Împrejurul ei departe
Risipeşte-n evantai
Ploi mărunte,
Frunze moarte,
Stropi de tină,
Guturai...

Şi cum vine de la munte,
Blestemând
Şi lăcrimând,
Toţi ciulinii de pe vale
Se pitesc prin văgăuni,
Iar măceşii de pe câmpuri
O întâmpină în cale
Cu grăbite plecăciuni...

Doar pe coastă, la urcuş,

Din căsuţa lui de humă
A ieşit un greieruş,
Negru, mic, muiat în tuş
Şi pe-aripi pudrat cu brumă:
— Cri-cri-cri,
Toamnă gri,
Nu credeam c-o să mai vii
Înainte de Crăciun,
Că puteam şi eu s-adun
O grăunţă cât de mică,
Ca să nu cer împrumut
La vecina mea furnică,
Fi'ndcă nu-mi dă niciodată,
Şi-apoi umple lumea toată
Că m-am dus şi i-am cerut...
Dar de-acuş,
Zise el cu glas sfârşit
Ridicând un picioruş,
Dar de-acuş s-a isprăvit...

Cri-cri-cri,
Toamnă gri,
Tare-s mic şi necăjit!

CATRENE

„N-o să mai iubesc", zisese
Biată-mi inimă naivă,
Dar văzându-te pe tine,
A căzut în recidivă.

*

Supărările iubirii
Sunt ca ploile cu soare:
Repezi, dar cu cât mai repezi
Cu atât mai trecătore.

*

Musafiri la mine-acasă,
Fără să-i poftesc vreodată,
Am un şoarec, doi păinjeni
Şi, din când în când, o fată.

*

La fereastra ta-mi zâmbiră
Toate florile din glastră,
Numai floarea cea mai dulce
A fugit de la fereastră.

*

Cum pierzi noaptea cu cititul!
Am trecut din întâmplare
Şi-mi venea, aşa, să intru
Şi să suflu-n lumânare...

*

Zici că la război, iubito,
Vii cu mine fără preget...
O, dar cum plângeai asară,

Când te-ai înţepat la deget!

*

Greu mi-i, dragă, fără tine
Şi te chem de-atâtea ori, —
Nu din zori şi până-n sară,
Cât din sară până-n zori...

*

Multe-i spun când nu m-ascultă,
Dar tresar şi tac din gură
Când, c-un zâmbet, îşi ridică
Ochii de pe cusătură.

*

Ochii negri, faţa albă
Păr întunecat şi mare,
Inima — un sloi de gheaţă.
Alte semnalmente: n-are.

*

Draga mea, fără cuvinte,
Doar din ochi pricepe toate.
Numai cât mă uit la dânsa
Şi-mi răspunde: „Nu se poate!”

*

„Toate-s vechi”, a zis poetul...
Chiar şi cântecul acesta
A mai fost, odinioară,
Publicat în *Zend-Avesta.*

MANON ŞI DES GRIEUX

Ea-şi pune voalul cu mişcări discrete.
El stă cuprins de-o presimţire gravă.
Cerşindu-i mut o clipă de zăbavă.
Sărută braţul zâmbitoarei fete.

— Sunt trist, Manon: mi-e inima bolnavă...
Atât şopti, cu faţa la perete,
Căci se temea acum să nu-l îmbete
Ameţitoarea ochilor otravă.

Şi ea s-a dus... În clipa asta mare
I-a aruncat din prag o sărutare
Şi n-a-nţeles durerea-i fără nume...

O, tu cea mai nebună dintre toate,
Manon, Manon! de ce-ai lăsat pe lume
Atâtea zeci de mii de strănepoate!...

BALADA CHIRIAŞULUI GRĂBIT

Trec anii, trec lunile-n goană

Şi-n zbor săptămânile trec.
Rămâi sănătoasă, cucoană,
Că-mi iau geamantanul şi plec!

Eu nu ştiu limanul spre care
Pornesc cu bagajul acum,
Ce demon mă pune-n mişcare,
Ce taină mă-ndeamnă la drum.

Dar simt că m-apasă pereţii, —
Eu sunt chiriaş trecător:
În scurtul popas al vieţii
Vreau multe schimbări de decor.

Am stat la mansardă o lună.
De-acolo, de sus, de la geam,
Şi ziua şi noaptea pe lună
Priveam ca la teatru, madam!
Când luna-mi venea la fereastră,
Oraşul părea că mă cheamă
Să-i văd în lumină albastră
Fantastica lui panoramă...
Mai sus, într-o cameră mică,
Făceau împreună menaj
Un moş, un actor şi-o pisică.
Iar dincolo, jos, la etaj —
O damă cu vizite multe
Şi-alături de ea un burlac,
Un demon serios de la Culte
Cu cioc şi cu ghete de lac.
De-acolo, pe-o vreme ploioasă,
Mi-am pus geamantanu-n tramvai
Şi-abia am ajuns pân-acasă:
Pe Berzei, la conu Mihai.

Ţin minte şi-acuma grădina,

Ferestrele unse cu var...
În faţă sta coana Irina
Şi-n curte, un fost arhivar.
Vedeai răsărind laolaltă,
Un colţ luminos de ietac,
Pridvorul cu iederă naltă
Şi flori zâmbitoare-n cerdac...
Pe-atunci înflorea liliacul
Şi noaptea cădea parfumată
Umplând de miresme cerdacul, —
Şi-avea arhivarul o fată...
Stam ceasuri întregi sub umbrarul
De flori, aşteptând neclintit
(C-avea obicei arhivarul
Să sforăie noaptea cumplit).
Târziu, când se da la o parte
Perdeaua, părea că visez...
Şi iar am plecat mai departe,
De teamă să nu mă fixez.

Străine privelişti fugare!
Voi nu ştiţi că-n inimă port
O dulce mireasmă de floare,
Parfumul trecutului mort...

Şi-am stat la un unchi, pe Romană,
Ţiu minte... dar unde n-am stat?
La domnul Manuc, o persoană
Cu nasul puţin coroiat;
La doamna Mary, pe Regală
(O, cum mă ruga să nu plec!
Mi-a scris chiar o carte poştală);
Pe strada Unirii la Şbeck;
Pe Grant, lângă birtul lui Sbierea;
Pe Witing, pe Tei la Confort, —
M-a dus pretutindeni puterea

Aceluiaşi tainic resort.
C-aşa mi-e viaţa — o goană,
Şi astfel durerile trec...

Rămâi sănătoasă, cucoană,
Că-mi iau geamantanul şi plec!

NOAPTE DE MAI

Sărman cizmar!
Ce demon te-a ursit să stai
Pe trepiedul tău barbar,
În noaptea limpede de mai?...

O şoaptă prinde să-nfioare
Umila ta singurătate.
Prelung şi rar, în depărtare
Un clopot miezul nopţii bate.
Coboară vremea ca o apă
Nestăvilită-n lunga-i cale,
Şi fiecare ceas îngroapă
Comoara tinereţii tale.
Ca nişte ritmice ciocane
Răsună paşii pe asfalt:
Sunt ghete mari „americane”
Şi ghete mici cu tocul nalt...
Acum odaia-ţi pare mică.
Te uiţi cu silă împrejur...
Un fum subţire se ridică
Din lampa ta cu abajur...
Şi iată, ca-n atâtea rânduri,
Ai devenit sentimental,
Privind cu ochii duşi pe gânduri

Pantoful delicat de bal.
În căptuşala-i de mătasă
Te-ndeamnă visul tău curat
Să pui o formă graţioasă
De picioruş aristocrat...
.....
O vezi la bal... aşa, înaltă
Şi elegantă ca o floare...
În ploaie de *confetti* saltă
Perechile dănţuitoare...
Şi visul tău acum te-arată
Frumos ca un locotenent,
Când vii în faţa ei deodată
Şi-i faci uşor un compliment:
— Dansaţi cu mine, domnişoară?
— Mersi! răspunde ea încet...
Şi-n luxul care vă-nconjoară,
O strângi la pieptul tău, discret.
Te prinde redingota bine.
Sunt mândre ghetele de lac:
Zâmbeşti, încrezător în tine...
Apoi, când muzicile tac,
La braţ vă strecuraţi afară,
Prin parcul liniştit să stai
Cu ea, pe-o bancă solitară,
În noaptea tainică de mai...
Şi-ţi tremură deodată mâna
Când te gândeşti c-ai săruta,
În raza lunii, pe stăpâna
Pantofului din mâna ta.

O, mâna ta rudimentară,
Cu piele aspră, de toval!...
Acum în pieptul tău coboară
Revolta caldă, ca un val.
Alungi vedeniile triste

Din lumea celor fericiţi,
Şi mii de gânduri anarhiste
S-aprind în ochii tăi trudiţi.
O, cum ai răscula norodul,
„Sărmana plebe care-asudă”, —
Ai da nebun cu calapodul
În rânduiala asta crudă!
Va trebui să vie-odată
Acel feeric viitor...
Şi-n mintea ta înfierbântată,
Te vezi deodată orator:
Înflăcărat rosteşti tirade,
Porneşti mulţimea după tine.
Se-nalţă mii de baricade
Şi cad palatele-n ruine.
Tu vezi în noapte mii de torţii,
„Femei cu părul despletit”,
Prin aer trece duhul morţii
Şi-al răzbunării vânt cumplit!...

Dar până-atunci, la judecată,
Pe trepiedul tău barbar,
Cu fruntea-n mână rezemată
Ai adormit...
Sărman cizmar!

NOAPTE DE IARNĂ

Cad din cer mărgăritare
Pe oraşul adormit...

Plopii, umbre solitare
În văzduhul neclintit,

Visători ca amorezii
Stau de veghe la fereastră,
Şi pe marmura zăpezii
Culcă umbra lor albastră.

Iarna!... Iarna tristă-mbracă
Streşinile somnoroase,
Pune văl de promoroacă
Peste pomi şi peste case.
Scoate-o lume ca din basme
În lumini de felinare —
Umple noaptea de fantasme
Neclintite şi bizare.
Din ogeagul de cărbune
Face albă colonadă
Şi pe trunchiuri negre pune
Capiteluri de zăpadă,
Iar prin crengile cochete
Flori de marmură anină, —
O ghirlandă de buchete
Care tremură-n lumină.
Reci podoabe-n ramuri goale
Plouă fără să le scuturi,
Ici, risipă de petale,
Colo, roi uşor de fluturi...

*

Şi din valul de zăpadă,
Ca o mută arătare
Legănându-se pe stradă,
Un drumeţ ciudat răsare...
Vine cu popasuri multe,
Face-n calea lui mătănii.
Câte-odată stă s-asculte

Clopoţeii de la sănii.
Alteori uimit tresare,
Dă din mâini şoptind grăbit —
Parcă spune-o taină mare
Unui soţ închipuit...
Ca o umbră din poveste
Se strecoară-ncet, şi iar
Stă deodată fără veste
Rezemat de-un felinar.

Faţa lui se lămureşte, —
Pare-nduioşat acum...
Visător şi lung priveşte
Casele de peste drum:
Poartă mică... pomi în floare...
O fereastră luminată...
Streşini albe de ninsoare...
Toate-i par ca *altădată!*
Şi păreri de rău trecute
Cad pe inima-i trudită,
Ca un stol de păsări mute
Pe-o grădină părăsită:
„Bulgăraş de gheaţă rece,
Iarna vine, vara trece
Şi n-am cu cine-mi petrece...
Bulgăraş topit în foc,
Dacă n-am avut noroc!
Dacă n-am avut noroc...”

Glasul, înecat, se curmă.
Omul, şovăind în stradă,
Pleacă iar, lăsând în urmă
Pete negre pe zăpadă.

SINGURI

Dormi!... Un val de aer umed am adus cu mine-n casă.
Tremurând s-a stins văpaia lumânării de pe masă,
Iar acuma numai ochiul de jăratic din cămin
Licăreşte-n umbra dulce, ca o piatră de rubin.

Bate vânt cu ploaie-n geamuri
Şi e noapte neagră-afară...
Plânsul streşinii suspină ca un cântec de vioară
Monoton, şoptind povestea unei vremi de mult uitate...
Nici o rază nu pătrunde prin perdelele lăsate.

Ci-ntunericul prieten stăpânind până departe,
Şi de oameni şi de patimi fericirea ne-o desparte.
Singur eu veghez în noapte,
Ploaia cântă tot mai tare...
Şi m-apropii, ochii negri să-i deschid cu-o sărutare.

ÎN DRUM

Peste firea mută doarme
Cerul plin de stele.
Patru plopi ascund în umbră
Casa dragii mele.

Dar mi-a fost pesemne calea
De-un duşman ursită:
Am găsit lumina stinsă,
Uşa zăvorită...

De trei nopţi aceeaşi cale
Bate călătorul.
Cine n-are dor pe vale
Nu-mi cunoaşte dorul.

Gânduri triste, mâine sară
Viu în ciuda voastră, —
Şi de-o fi zăvor la uşă
Intru pe fereastră!

NOAPTE DE TOAMNĂ

Murmur lung de streşini, risipite şoapte
Cresc de pretutindeni şi se pierd în noapte.
Rareori prin storuri o lumină scapă
De-mi aprinde-n cale reci oglinzi de apă
Şi-mi trimite-n faţă raza ei răsfrântă...
Ploaia bate-n geamuri, streşinile cântă.

Dar treptat, cu larmă potolită scade
Cântecul acestui tremur de cascade.
Tot mai des în preajmă umbre vii răsar,
Ploaia peste case pică tot mai rar
Şi-n grămezi de neguri apele se strâng...
Lumea-ntreagă doarme, streşinile plâng.

Până când o rază de argint în zare,
Lămurind pe boltă straturi de ninsoare,
Lin desface umbra şi de crengi anină
Scânteieri albastre, boabe de lumină.
Iar acum din taina cerului deschis,
Peste firea mută cad lumini de vis
Şi-n troiene albe norii se desfac...

Dar când iese luna, streşinile tac.

*

Dormi, iubire dulce!...
Numai eu întârziu, singur pe cărare,
Farmecul acestei clipe călătoare...
Gândurile mele vin să te deştepte,
Din pridvorul tainic să cobori pe trepte.
Să cobori în toamna limpede şi rece
Şi, visând cu mine clipa care trece,
Să-mi sporeşti tristeţea ceasului târziu
Când, străin de tine, sufletu-mi pustiu
Va porni zadarnic, rătăcind pe drum,
Să sărute urma paşilor de-acum.

ROMANŢĂ

O, vis al iubirii trecute!
Sunt singur — omătul târziu
Pătează aleile mute
Şi parcul e încă pustiu.

Văd iarăşi castanii şi plopii.
Prin ramuri suspine străbat.
Acum cu sfială m-apropii
De banca pe care ai stat.

Şi pieptul începe să-mi bată.
De sus fluturând a căzut
Pe bancă o foaie uscată,

O frunză din anul trecut...

PĂINJINIŞ

În plasa gândurilor mele de lumină
Ţi-am prins imaginea: o viespe
Subţire-n mijloc, ageră şi fină.

O adiere poate s-o desprindă
Din luminosul ei hamac.
Să cadă ca o floare pe faţa unui lac,
Să-i tulbure metalica oglindă...

E seară... Plopii înşiraţi în zare
Se sting departe —
Văpăi de umbră, facle funerare
La căpătâiul zilei moarte...

De ce să-mi stai zadarnic împotrivă?
Rămâi a mea...
O, nu te zbate, dulcea mea captivă, —
Reţeaua fină s-ar cutremura
Şi fiecare fir întins prea tare
Mă doare...

Că le-am urzit — păianjen solitar —
Nu din argintul razelor de lună,
Ci din fiorul unui vis bizar
Pe care Noaptea mi-l aduce-n dar
Ca să-l trăim o clipă împreună...

EPILOG

Lângă ţărmul tristei mări
M-am oprit pe-o stâncă.
Apa tremură spre zări,
Verde şi adâncă.

Sufletu-mi, împovărat
De-o iubire moartă,
Se ridică ne-mpăcat
Şi cu el o poartă,

Cum îşi duce greu în zbor
Vulturul de mare,
Peste valuri călător,
Prada moartă-n gheare...

DISTIH EROIC

Plop tânăr, încrustat în miezul verii,
Cu ramuri vii şi frunză sclipitoare,
Când râul vântului te scaldă,
Învaţă-mă să râd ca tine-n soare,
Să-i sorb lumina caldă.

*

Plop negru, încrustat în ger
Şi-ncremenit sub lună
Cu rămuriş de zgură şi de fier...

Învaţă-mă să uit lumina verii
Şi-n câmp silhui
Să dau tristeţea mea tăcerii
Şi gândurile mele nimănui...

INFERNUL

Stanţe apocrife la *Divina Comedie*

I

„Allor si mosse, ed io gli tenni dietro.”[1]
Dante

... Trudit apoi, m-am aşezat pe-o stâncă.
La capătul călătoriei mele
Se deschidea prăpastie adâncă.

Şi străbătând a norilor perdele
Cu-nveninate ace de lumină,
Sclipeau în întuneric şapte stele.

Eu le simţeam arsura pe retină
Şi-n van mă apăram, cu faţa-ntoarsă,
De raza lor caustică şi fină.

Simţii atunci că-n juru-mi se revarsă
Un pal amurg ce umple de-ntristare
Văzduhul mirosind a piatră arsă.

[1] „Atunci ei porni şi eu îl urmai” (*Infernul*, Cântul 1)

Şi-n aburi de pucioasă, pe cărare,
Văzui venind spre mine fără grabă
Un om cu nasul dezolat şi mare.

Părea că Cerul pe figura-i slabă
A pus stigmatul dragostei şi-al urii,
Eternizând profilul lui de babă:

Tristeţe-amară-n colţurile gurii,
O frunte devastată de furtună
Şi de-ale vremii nobile injurii.

Purta pe cap o veştedă cunună
Şi-n ochii lui părea că, deopotrivă,
Melancolia lumii-ntregi s-adună.

Aşa, din vasta vremii perspectivă,
El cobora-n tăcere către mine,
Ţinând în gol privirea-i corosivă.

— De unde vii şi cine eşti, străine?
L-am întrebat, abia şoptind cuvântul.
— Eu viu de unde nimeni nu mai vine...

De şase veacuri m-a-nghiţit pământul.
Viaţa-mi dete vitrega Firenze,
Şi la Ravena mi-am găsit mormântul.

Poet am fost şi-n libere cadenţe
Cântai Amorul ce-mi robi toţi anii,
Din pragul tristei mele-adolescenţe.

Dar vrând să-mpac a’ patriei zâzanii,
Mărunte intrigi, lupte intestine,
Cu ură grea m-au prigonit duşmanii.

În crud exil, pribeag prin ţări străine,
Visai atunci o vastă trilogie
Pe care-am prins-o-n şiruri de terţine

Săpate în granit pe veşnicie;
Şi ca o răzbunare milenară
Am publicat *Divina Comedie.*

Un op, pe care anii-l îngropară
Sub comentarii sterpe şi pedante,
Ce-mi fac contemporanii de ocară...

— Cum, tu, eşti tu nefericitul Dante,
Cel care-a Morţii jalnice mistere
Le-a evocat în rapsodii vibrante?

Nu pot, Maestre, nici n-am precădere
Să te slăvesc aşa cum se cuvine!...
Dar mult aş vrea, spre umedele sfere,

În patria eternelor suspine
Să mă conduci, precum odinioară
Virgiliu te-a călăuzit pe tine.

El, mie: — Oare, crezi că tot ce zboară,
Cum zice un adagiu, — se mănâncă?
Fiindc-ai scris o cronică uşoară,

Nici superficială, nici adâncă,
Vrei să-ţi servesc acum de cicerone?...
— Nici tu, Maestre, nu scriseseşi încă

La început, decât vreo cinci *Canzone,*
O carte plină de elucubraţii
Şi câteva sonete monotone.

Dar lui Virgiliu i-ai intrat în graţii
(Adăugai, văzându-l că rezistă), —
El se purta mai bine cu confraţii...

— Epoca voastră materialistă
Mi-a zdruncinat credinţa de-altădată, —
O-ntoarse el. Infernul nu există,

Sau cel puţin eu unul niciodată
Nu l-am văzut decât cu ochii minţii,
Orbit de-o superstiţie uzată.

Eu, lui: — Acestea-s roadele Stiinţei!
Concepţia lui Strauss şi-a lui Nietzsche,
De care mi s-au strepezit toţi dinţii!

Dar cel puţin te-ai întrebat ce-ar zice
În clipa asta, dacă fără veste
Te-ar auzi divina Beatrice?

El mi-a răspuns placid: — Amorul este
Un *ce* banal, prin care Firea drege
A Nimicirii opere funeste;

Un van instinct, de sub a cărui lege
Nici microorganismele nu scapă.
Eu, lui: — Atât? El, mie: — Se-nţelege!...

Văzui atunci în linişte cum crapă
A stâncilor întunecate blocuri
Şi trec plutind pe-a nopţii neagră apă.

Fantome prinse-n diafane jocuri
Călcau mărunt văzduhul, fără tropot,
Ca cei ce poartă cauciuc la tocuri.

Apoi un sunet depărtat de clopot
Păru că bate-n aer *tarantella*
Şi ploaia se porni cu grabnic ropot.

Înfricoşat de freamătul acela
Ce se-nălţa vuind în vijelie,
Am zis: — Maestre, să deschid umbrela?

N-aş vrea să facem hidroterapie.
La anii tăi, o gripă subversivă
Îţi poate-aduce vreo pneumonie.

— Eu nu mă tem de moarte, dimpotrivă,
Răspunse el, — când ai murit o dată
E foarte greu să cazi în recidivă...

Această vorbă îmi păru ciudată.
Cuprins de-un fel de vagă presimţire,
Pândii pe-ascuns figura-i nemişcată.

— Nu m-ai luat cumva c-un plan subţire
Mai adineaori când ziceai, Magistre,
Că Iadul nu-i decât o-nchipuire?

El, mie: — Văd din vorbele-ţi sinistre
Că-n orice caz, Infernul pentru tine
Îşi va deschide negrele registre.

Destul am încercat a-ţi face bine.
Ca să te vindeci pentru totdeauna,
Ridică-te şi vino după mine...

Cu fulgere verzui creştea furtuna.
Rostind aceste nobile cuvinte
Prin care şi-a răscumpărat minciuna,

Maestrul a pornit-o înainte,
Pe când, sub cer de
Eu mă ţineam în urma lui cuminte

Precum se ţine puiul după mamă.

II

„...E caddi comme corpo morto cade.”[2]
Dante

„Pe-aici se intră-n braţele durerii,
Pe-aici se intră-n bezna subterană,
Precum afirmă Dante Alighieri.

M-a conceput o-nchipuire vană,
Un rafinat instinct de răzbunare,
Dar m-a-ntrecut mizeria umană.

Zadarnică e orice protestare.
Voi, cei ce-n lume aţi comis păcate,
Lăsaţi-vă năravul la intrare.”

Aceste vorbe, oarecum ciudate,
Citindu-le cu jumătate gură
Deasupra unei porţi dărăpănate,

Am zis: — Intrarea pare cam obscură...
N-ar fi prudent să renunţăm, Maestre?
Căci la un caz cumva de-ncurcătură,

Nu văd nici uşi deschise, nici ferestre
Pe unde teafăr să purced afară,
Utilizând resursele-mi pedestre...

[2] „Şi am căzut cum cade un trup fără viaţă” (*Infernul*, Cântul V).

El mi-a răspuns cu voce funerară:
— De ce te porţi acum ca fariseii,
Au vrei să-mi faci fantoma de ocară?

Priveşte cel puţin prin borta cheii,
Să ştiu că nu m-am ostenit degeaba.
Eu, lui: — Pardon! Aşa fac doar lacheii.

Începe tu! Ori m-ai luat cu graba,
Să-mi scoţi la urmă niscaiva ponoase?
(Şi-n gândul meu: „Se oţărăşte baba!”)

Ce interes avut-ai, ce foloase,
Ca să m-atragi cu vorbele-ţi viclene
Prin locurile-acestea dubioase?

Doar ştim noi că pe-aici, prin buruiene,
Se află o panteră-n libertate
Şi alte lighioane indigene.

Vrei să m-aplec din curiozitate,
Şi-n vreme ce nici nu gândesc cu gândul,
Vrun cerber să m-apuce pe la spate?...

Aşa vorbii, cu ochii spionându-l;
Iar la sfârşit cedarăm fiecare,
Când el, când eu, să stăm privind cu rândul.

Văzui atunci, aproape de intrare,
Un *pudel* gras şi plin de panglicuţe,
Cu scabie canină pe spinare.

O lebădă şi câteva maimuţe
Înconjurau dihania neroadă,
Ce se lăsase moale pe lăbuţe.

Cu gingiile neputând să roadă
Un *beefsteak* crud şi tare ca de piatră,
El sta sugând din propria lui coadă.

— Acest căţel ce toată ziua latră,
Rosti Maestrul cu-a lui voce tristă,
A fost un biet erou, lăsat la vatră.

— Cunosc! am zis cu nasul în batistă.
Dă-mi voie să-i dedic, fiindcă-i place,
Această rimă impresionistă...

— Vezi colo, între două vingalace,
Un om cu alfabetul la spinare,
Venind pe sub colină într-acoace?

Acela este tipograful care,
În primul tău poem, din zăpăceală,
Ţi-a mutilat trei strofe lapidare.

Atunci la borta cheii, cu sfială,
Urmând ilustrei mele Călăuze,
Văzui o mutră plină de cerneală:

Un om trecea... Şi cele nouă Muze
Îl zgâriau, purtându-l sub escortă
Şi obligându-l să le ceară scuze.

— Degeaba cauţi, i-am strigat prin bortă,
Să scapi de blamul negrei tale fapte!
Sus, pe pământ, poetul te suportă,

Dar jos te-aşteaptă a lui Cain noapte,
Precum a zis Francesca da Rimini,
Infernul, cântul V, 107...

El s-a oprit pe creştetul colinei,
Înfricoşat de-această ameninţare,
Şi, neclintită-n tremurul luminii,

Statura lui s-a proiectat pe zare,
Încovoiată, lungă, amărâtă,
Ca un fantastic semn de întrebare...

Văzui apoi o namilă urâtă,
Un fel de baci cu sarica sub glugă,
Ce sta deoparte sprijinit în bâtă.

De propria lui umbră vrea să fugă,
Dar se trezea că-n juru-i gravitează,
Mânat de-o oarbă forţă centrifugă.

O clipă se oprea şi, cu emfază,
Ţintea-n pământ căutătura-i proastă,
Apoi din nou pornea ca o sfârlează.

Acest Zoil, cu proza lui nefastă,
A pângărit de două ori pe lună
A Venerei stea limpede şi castă...

Atât Maestrul apucă să-mi spună.
În umbră se ivise-o albă pată,
Un corp suav ca un reflex de lună...

O blondă apariţie-ntristată
Plutea spre noi din umeda genune...
Şi-n întuneric, albu-i trup de fată,

Îngenuncheat ca pentru rugăciune
Şi luminos şi fin ca diamantul,
Părea-ncrustat în rocă de cărbune.

— Cu glas pierdut îşi caută amantul...
Ea are-n ochi misterul nopţii clare,
Pe buze-Amor şi-n inimă Neantul...

Iubirea ei crescuse ca o floare
Sub ziduri de făţarnică Gomoră,
O dulce-mpătimire arzătoare:

În ceasuri caste, mângâieri de soră.
Sărutul ei — văpaie purpurie,
Privirea — luminiş de auroră...

Şi-o clipă fu de-ajuns: pe veşnicie
Se risipiră toate, fără urmă,
Într-un fior de neagră isterie.

— Destul! Destul!... Simţeam cum mi se curmă
Viaţa-n piept, — cum vipere rebele
Se zvârcolesc în inima-mi şi scurmă...

Şi fără glas, cu capul gol sub stele, —
Văzând cum iarăşi piere-n fund, departe,
Fantoma tristă a iubirii mele,

M-am prăbuşit cu braţele-ntr-o parte,
Împins în gol de-o tainică povară,
Cum cade omul fulgerat de moarte.

Părea că peste sufletu-mi coboară
O noapte liniştită şi adâncă
Şi-n giulgii moi de umbre mă-nfăşoară...

Apoi, cu ochii plini de visuri încă,
M-am scuturat ca dup-o catastrofă
Şi m-am trezit din nou pe-aceeaşi stâncă —

Pe care mă găseam în prima strofă.

PARODII ORIGINALE

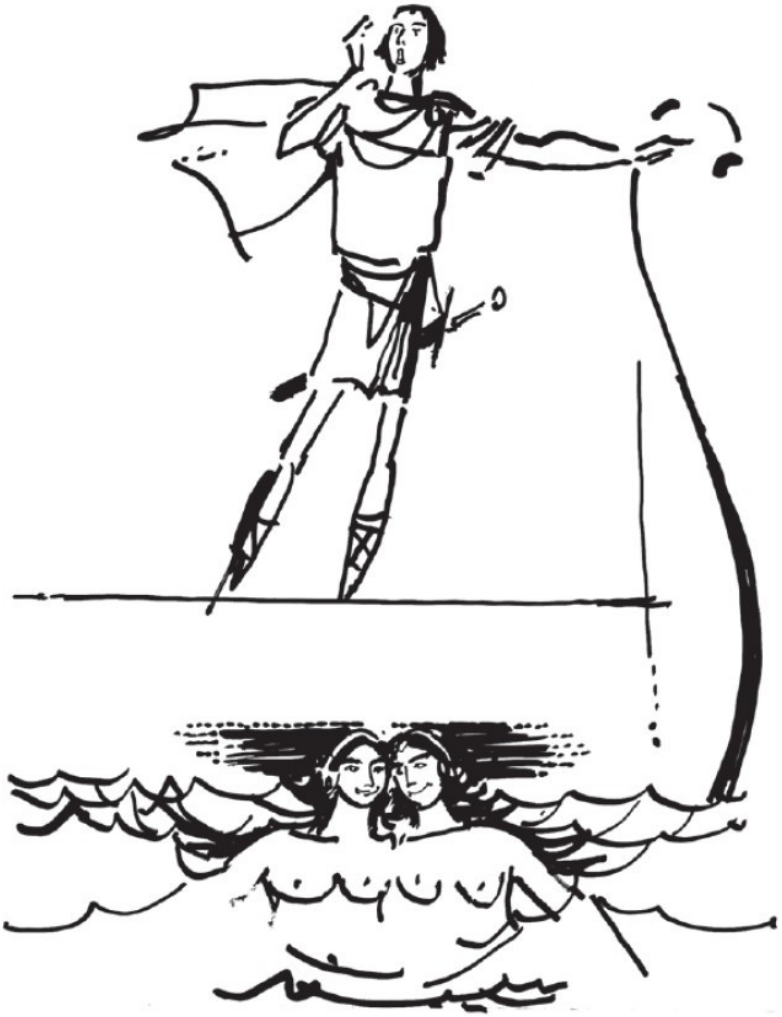

ÎN LOC DE PREFAŢĂ

Unui confrate

Tu nu-nţelegi, Zoile, râsul meu...
Într-un oraş din asfinţit, departe,
Cu mult negoţ şi ştiutori de carte,
Trăia pe vremuri un sărman evreu,

Anume Baruch... Fire de elită,
În lume vieţuind ca-ntr-un pustiu, —
Stia să taie sticlă poleită
Şi toţi nerozii îl credeau geamgiu.

Dar timpul suflă limpede ca vântu
Şi Moartea le-a grăbit metamorfoza:
Pe toţi făcându-i una cu pământul,
A transformat pe Baruch — în Spinoza.

Tu nu cunoşti, Zoile, gândul meu...
Din tine-ntreg tu faci literatură.
Oferi în studiu mica ta structură,
Naiv şi comic, ca un crustaceu.

Eşti tulbure, dar fundul ţi-i aproape;
Aveam şi eu (pe când mă dam pe gheaţă)
Obscuritatea ta — de suprafaţă,
Şi profunzimea ta — de două şchioape.

Iar azi lirismul meu e clar, vezi bine,
Căci tuturor îşi dăruie secretul,
Dar ca să poţi citi cândva în mine
Tu nu-mi cunoşti, Zoile, alfabetul.

Zadarnic dar ne-amestecă vultoarea,
Noi nu putem urma acelaşi ţel...
Şi dacă totuşi ţi-am făcut onoarea
Acestor aspre stihuri de oţel, —

Când îmi citeşti poemele şi proza
Gândeşte-te la geamul lui Spinoza.

PAGINI DIN DIFERIŢI AUTORI

Homer:
CHINURILE LUI ULISE

Fragment apocrif din Odiseea,
în hexametri şi pentametri

...Astfel corabia-n fugă plutea cu uşoarele-i pânze
Doldora pline de vânt, peste noianul de ape.
Singur pe navă prudentul Ulise privea cu-ntristare,
Cât ţi-i oceanul de larg, zările fără catarguri.
Căci părăsind pe frumoasa Calipso cea aprigă-n şolduri
(Pentru că nu-i mai plăcea) şi navigând la-ntâmplare
Trei săptămâni împlinite departe de ţărmuri, eroul
Nu mai zărise de-atunci dulce obraz de femeie...
Cum, la sfârşit de ospăţ, muritorul aruncă la mâţe
Restul juncanului fript, fără să-i treacă prin minte
Că mai apoi flămânzind cerceta-va-n zadar să găsească
O bucăţică de zgârci ca să-şi astâmpere foamea;
Astfel eroul simţise de-amor că lehamite-i este
Cât l-a avut din belşug lângă Calipso, iar astăzi
Jalnic striga peste valuri de dorul histericei nimfe
Care-l ţinuse captiv, ca să-l iubească cu sila:
„Cine m-a pus să te las şi să plec pe pustiile ape
Fără să ştiu încotro, nici până când rătăci-voi?
Valul uşor clipotind îmi aduce zadarnic aminte
Sunetul glasului tău, blondă şi dulce Calipso!
O, ce neghiob am putut într-o clipă să fiu de-a lăsare,

După himere-alergând, nimfa cea grasă din mână!
Geaba umblat-am atâtea pământuri şi mări depărtate,
Asta să-mi fie de-acum pentru-nvăţare de minte...”
Deci cam în chipul acesta plângând cu bărbată strigare
Bietul Ulise gemea, gata să sară în valuri.
Cel ce cu agera-i minte sub zidul troian născocise
Gloaba cea mare de lemn care-a pătruns în cetate[3],
Nu era-n stare acum, la strâmtoare fiind, să găsească
Vai! nici un mijloc onest pentru-a scăpa de ispită.
Nobilu-i trup se zbătea, legănat de mişcările navei,
Pradă destinului orb şi nemiloasei *Ananghi...*[4]

*

Dar din lăcaşu-i divin de pe vârful Olimpului falnic,
Fiica măreţului Zeus, Pallas-Atena-nţeleaptă,
Cea care-i poartă de grijă la orice nevoie, îl vede
Cum rătăceşte pe mări, singur — cu mâna pe cârmă...
Iată-aşadar că din valul adânc răsărind fără veste,
Ca un agil cufundar, fiica lui Cadmus cea mică,
Ino, cu trupul gingaş s-a ivit scuturându-şi în soare
Părul ei galben şi ud leoarcă de apă amară.
— O, nestatornice fiu al bătrânului rege Laerte!
Ce curioase idei vin să-ţi întunece mintea?
Oare puţine răbdări păn-acum pribegind îndurat-ai,
Ca să te-arunci în adânc pentru o treabă ca asta?...
Când mă gândesc ce de nopţi a tânjit Penelopa cea castă
După doritul ei soţ, care stă gata să piară,
Nu pot răbda să te ştiu la-ndemână, prin apele mele,
Fără să-ţi dau ajutor, mare fiind filantroapă!

---

[3] Lucruri expuse pe larg în traducerea dlui Murnu,
Harnicul nostru tălmaci care-a tradus *Iliada*,
Carte ce fu mintenaş premiată cu premiul cel mare,
Pentru că suntem un stat eminanente agricol... *(n.a.).*

[4] Zeiţa sorţii.

Iat-am venit să-ţi aduc aşadar un colac de salvare,
Numai atâta mă-ntreb — dacă ţi-a fi pe măsură...
Zise şi-n chip de pretext îi aruncă o mică eşarfă.
Iar încercatul erou, făr-a-i întoarce cuvântul,
Grabnic s-apleacă spre nimfă şi cât ai clipi o ridică
De subţiori din ocean — sus pe covertă, trăgând-o...

*

Unde zglobii împrejur clipotind se-nălţau curioase,
Nava plutea uşurel, fără pilot în lumină.
Valuri fugeau după valuri spre ţărm depărtat călătoare,
Cerul era liniştit — marea pustie şi verde.

Al. Depărăţeanu:
VARA LA ŢARĂ...

Locuinţa mea de veră
    E la ţeră...
Acolo era să mor
De urât şi de-ntristare
Beat de soare
Şi pârlit îngrozitor!

Acolo, când n-are treabă,
    Orice babă
Este medic comunal.
Viaţa ce aci palpită
    E lipsită
De confort occidental.

Nu există berărie,
    Nici regie...

Doar un hoţ de cârciumar
Care are marfă proastă
Şi-o nevastă
Ce se ţine c-un jandar.

Când te duci pe drumul mare
La plimbare,
Este praf de nu te vezi.
Trec, mişcând domol din coadă,
Spre livadă
Ale satului cirezi.

Şi te poartă sub escortă
O cohortă
De ţânţari subţiri în glas,
Înzestraţi la cap c-o sculă
Minusculă
Cu pretenţie de nas...

Când se ia câte-o măsură,
Lumea-njură
Pe agentul sanitar
Şi-l întreabă fără noimă:
— Ce-ai cu noi, mă?
Pentru ce să dăm cu var?...

Ale satului mari fete
Fără ghete
Ies la garduri pe-nserat...
(Am văzut aci-ntr-o noapte
Nişte fapte
Care m-au scandalizat!)

Lângă foc, o babă surdă
Şi absurdă
Spune, ca şi alte dăţi,

Tot povestea cu lleana
Cosânzeana,
Plină de banalităţi.

Doarme-apoi adânc comuna...
Numai luna
Galbenă ca un bostan
lese, mare şi rurală,
La ivealã,
Dintr-o margine de lan.

Când şi când un câine urlă
Ca din surlă...
Carul mare s-a oprit
Suspendat, ca un macabru
Candelabru,
Peste satul adormit...

Dar în zori încep cocoşii,
Păcătoşii,
Ca să facă iar scandal, —
Să te saturi de viaţă
Şi dulceaţa
Traiului patriarhal!

D-aia zic eu, prin urmare,
Vorbă mare:
Că de-acuma, să mă tai,
Nu-mi mai trebuie-altă cură
În natură,
Să mă duceţi cu alai!

Meargă pictorii la ţară
Ca să piară
De căldură şi de praf!
Mie daţi-mi străzi pavate,

Măturate, —
Daţi-mi cinematograf!

Ca un fluture pe floare,
Beat de soare,
Pentru ce să mor aşa?
Nu mai vreau ţărănci naive,
Primitive...
Mie daţi-mi altceva!

Daţi-mi, daţi-mi strada-ngustă
Unde gustă
Omul viaţa mai din plin
Cu trăsuri, femei cochete
Şi cu fete
Încălţate cel puţin!

Dimitrie Bolintineanu:
MIHAI VITEAZUL ŞI TURCII

Oştile păgâne pasă la hotare.
Mihai-vodă şade la o masă mare.
Căpitanii-n juru-i beau, se veselesc,
Când deodată-n sală intră-un sol turcesc.
— Padişahul nostru m-a trimis la tine
Să-i plăteşti tributul ce i se cuvine!...

Mihai-vodă tace. Oaspeţi, mare-mic,
Cu onor din teacă spedele-şi ridic.
Luna varsă raze dulci şi auroase,
Căpitanii-şi scutur coamele pletoase.
Iat-acum se scoală doamna-i tinerică
Rumenă, suavă ca o zambilică.

Sub hlamidă-i saltă rotungioru-i sân,
Crini şi garofiţe pe-al ei chip se-ngân,
Părul pe-a ei frunte joacă graţios,
Ochii cu tristeţe cat-acum în jos:

— Unde este timpul cel de altădată
Când Mihai Viteazul ştia să se bată?
Cela ce-n primejdii stă şi se gândeşte
Inamicii ţării jugu-i pregăteşte.
Pentru tron, mărire, dulcea-i soţioară
Gata-i să se ducă şi-n locu-i să moară!
Doamne, tu ai dreptul s-o abandonezi,
Dar nu ai pe-acela plângând ca s-o vezi,
Du-te, mori în luptă, dulcele meu mire,
Că de nu eşti vrednic, plec la mănăstire!

Atunci Mihai-vodă se scoală deodată
Şi spre sol întoarce faţa-i gândurată:
— Mergi şi spune celui care te-a trimis
Că Mihai Viteazul ochii n-a închis.
Au voieşti pe ţară biruri noi a pune?
Au vrei să iau pielea de pe Naţiune?...
Padişahul vostru, fără de-nconjor,
Vrea să nimicească p-acest brav popor.
Dar mai bine piară dacă i-a fost dat,
Decât cu ruşine, mic şi atârnat!

Şi zicând acestea, ia o bardă-n mână,
lute strânge-n juru-i armia română
Şi cu ea de-a valma, făr' să zăbovească,
Sfarmă şi respinge armia turcească.
Chiar şi Sinan-Paşa, plin de umilinţi,
A căzut în apă şi-a pierdut doi dinţi.

Iar Mihai Viteazul, după două ceasuri,
Nalţă-o mănăstire şi trei parastasuri!

George Coşbuc:
ŢIGANII

Dorm câmpiile-n lumină.
Peste pacea lor senină
Cade soarele-n apus.
Un convoi s-arată-n zare...
Creşte-ncet pe drumul mare
Şi cum vine tot mai tare
Pulberea se-nalţă-n sus.

Vin ţiganii!... Fără veste
Pe la porţi răsar neveste,
Satul se deşteapt-acum —
Când prin văl de praf subţire
Începură să se-nşire
Cară mici cu coviltire
Scârţâind încet pe drum.

Trec flăcăi cu urşi în lanţuri.
Câinii, deşteptaţi din şanţuri,
Latră fără să-i asmuţi
Şi orbiş s-aruncă-n cete, —
Dar flăcăii largi în spete,
Cu ochi mari, cu negre plete,
Calcă mândri şi tăcuţi...

Vine-apoi pestriţa gloată
Cu gospodăria toată.
Caii slobozi, fără frâu,
Duc merindele-n spinare
Şi se ţin pe lângă care,

Iar vătavul stă călare
Cu harapnicul la brâu.

Sar copiii goi şi strigă,
Cer la poartă mămăligă,
Babe frânte din mijloc,
Iar ţigăncile cu gura
Înteţesc harababura
Când îţi umplu bătătura
Să-ţi ghicească din ghioc.

Vin mişcând din şold alene
Cu privirile viclene
Şi cu sânii arşi de vânt,
De la sudul tainic, unde
Soarele-ndelung pătrunde
Bronzul formelor rotunde
Stingherite de veşmânt...

S-a oprit lâng-o poiată
Un ţigan răzleţ de ceată, —
Ochii-i fug după găini...
Strâns îşi ţine-acum vioara
Şi, cum trece ulicioara,
Fac în urma lui ca cioara
Toţi copiii din vecini.

Mai încolo, pe-o mârţoagă,
Dintr-o gură de desagă
Atârnată de oblânc,
Fără scâncet, cu sfială,
Iese negru la iveală
Numai cât o portocală
Un căpşor mirat de ţânc.

Lume pe la porţi se-ndeasă.

Chiar şi doamna preuteasă
Şi-a lăsat gherghefu-n pat
Şi-şi păzeşte-n prag odaia.
Creşte-n uliţi harmalaia
Când domoală trece laia
Cătră margine de sat.
.....

Şi s-au dus... Pe câmp, pe drumuri,
Pale străvezii de fumuri
Se ridică-n depărtări.
Limpede-asfinţit coboară;
Crezi că-n uriaşa-i pară
Un oraş întreg, o ţară
Arde dincolo de zări...

Th. Speranţia:
CÂINELE OVREIULUI

„Anecdotă pipărată”

Într-un an, cândva-ntr-o vară,
Nu ştiu unde, în ce sat,
Un ovrei mergând cu marfă
Într-o curte a intrat.
Şi cum intră el pe poartă
Cu bagajul la spinare,
Hop, îi sare înainte
Un dulău urât şi mare.
„Ce să fac acum? se-ntreabă
Bietul Iţic supărat.

Dacă strig să vie omul,
Pân’ să vie — m-a mâncat!
Dacă plec pe poartă iară, —
Aş pleca eu bucuros,
Dar dulăul e în stare
Să m-apuce pe din dos...
Nici încolo, nici încoace,
Eu mai bine stau pe loc;
Şi-am să-l iau cu vorbă bună, —
Chiar aşa să am noroc!”
— Moi Grivei, zic zou, ascultă,
De când umblu eu pe jos
N-am văzut în toată lumea
Un căţel aşa frumos!
Mă mai duc la târg eu, lasă,
Ţi-oi aduce un covrig.
Ce folos ai dacă latri?
Parcă-ţi iese vrun câştig?
Moi Grivei, tu eşti cuminte,
Ce-ai cu mine de-mpărţit?
Am venit la badea Gheorghe, —
Ei şi ce-i dac-am venit?
N-am să stau un an la dânsul,
Plec îndată la haham...
Dar dulăul se repede
Şi mai tare: Ham! ham ham!
— Stai pe loc! Ai-vei mi-e frică!
Ci păcat că n-am o puşcă!
Badi Gheorghe, badi Gheorghe,
Ieşi afară că mă muşcă!
Badea Gheorghe iese-n uşă,
Dă c-o piatră după câine
Şi-apoi zice: — Nu te teme!
Ţine-ţi inima, jupâne!
Nu ştii vorba românească
De la moşi-strămoşi lăsată,

Că un câine care latră
Nu te muşcă niciodată?
— Ştiu proverbul — zice Iţic —
Că-l avem şi la ovrei,
Ştiu prea bine... dar e vorba
Dacă-l ştie şi Grivei!

A Mirea:
CALEIDOSCOP

I. UNEI FOSILE

De-atâtea ori noi ţi-am făcut ovaţii,
Ţi-am pregătit mândria ta pedantă.
Salută dar sinteza ambulantă
A celei mai nebune generaţii!

Căci la atâtea mari evenimente
Eu am luat o glorioasă parte:
Doar am avut principii conştiente
Şi capul spart la 13 marte!

Nu vezi ce iute mă deprind cu zborul?
Aeroplanul visurilor mele
Vertiginos mă duce către stele,
Cum îl ducea pe Blériot motorul.

Iubesc şi cânt!... Nepăsător cultiv
A sufletului gratuită zestre, —
Căci eu sunt tânăr şi-mi bat joc, maestre,
De prognosticul tău definitiv.

Tu ai ajuns de mult fatalul termen
Şi te-a orbit sterila ta splendoare;
Eu port în suflet durerosul germen
Al operelor mele viitoare.

II. BUSTULUI MEU

Tu, „cap de studiu», mobilă intactă,
Discret tovarăş de proiecte mari,
Tu reprezinţi persoana mea abstractă, —
Un *alter ego* fără ochelari.

Şi laolaltă noi trăim ca fraţii...
Dar vezi tu cât de nebulos apare
Destinul tău, premătură-ntrupare
A tainicelor mele aspiraţii!

Când mă cuprind presentimente rele
Mă uit la tine, mosafir posac,
Şi nu ştiu dacă voi putea să-ţi fac
Un piedestal din visurile mele...

Ori mă voi stinge ca un foc de paie
Şi voi pieri cum piere-n lume totul,
Ori te răstoarnă slujnica cu cotul
Când va veni să scuture-n odaie.

Dar dacă scapi de
Şi dacă eu mi-oi face datoria,
Atunci e obligată primăria
Să-ţi dea şi ţie-un loc în capitală.

Nemuritor şi rece ca metalul,

Deşi nu eşti decât un „plagiat”,
Vei fi mai mândru, mai apreciat
Şi mai iubit decât originalul.

Zâmbind vei sta pe negru piedestal
Împodobit cu litere de aur,
Şi trei ţărănci enorme de metal
Îţi vor întinde trei cununi de laur.

Iar eu, obscurul, eu acesta care
De două ceasuri stau în faţa ta
Cu mâinile vârâte-n buzunare, —
Eu voi muri şi toţi mă vor uita.

Căci omul are partea cea nedreaptă:
El cântă, râde, suferă, iubeşte,
Adoarme-apoi şi nu se mai deşteaptă, —
Pe când poetul supravieţuieşte...

III. RĂSPUNSUL MICILOR FUNCŢIONARI

Da, aveţi dreptate: noi o ducem prost,
Ţăcănim întruna la maşina Yost.
Înnegrim hârtie, forfecăm cupoane,
Urmărind cu ochii tinere cucoane
Care trec pe stradă... Sunt trăsuri şi lume,
Pretutindeni zgomot, soare cald şi glume.
Vremea parcă-şi merge mersul în galop
Şi aspectu-şi schimbă ca-n caleidoscop.
Iar noi stăm deoparte...
Asta ni-i viaţa!
Tot mereu aceeaşi, seara, dimineaţa:
Slujba, facultatea, birtul şi chiria, —
Peste tot apasă, grea, monotonia.

Da, ni-i tristă soarta şi de nimeni plânsă.
Însă... Să trăiască salvatorul „însă”!

Seara, când cad leneşi fulgii de zăpadă,
V-aţi oprit vreodată la un colţ de stradă, —
Când lumini la geamuri, vesele, pe rând,
Una după alta se aprind, şi când
„Centrul” îşi trimite către mahalale,
În amurg, prisosul farmecelor sale?
E o-nvălmăşală, un popor de fete
Rumene, vioaie, sprintene, cochete,
Care trec grăbite, chicotind în şoapte.
Au în ochi lumină şi-n privire noapte.
Blonde ucenice, oacheşe modiste
Trec uitând pustiul ceasurilor triste, —
Cine le pricepe zâmbetul fugar?
Numai oropsitul mic funcţionar!

Cât îi par de calde hainele subţiri,
În văpaia unei tainice priviri!
Un cuvânt, o şoaptă ce de-abia se-ngână,
Mai târziu o caldă strângere de mână, —
Până când alături ei se duc, perechi,
Şi se pierd în noaptea uliţelor vechi...
Da, ni-i tristă soarta, domnule A. Mirea, —
Dar avem lubirea!
Dar noi suntem tineri, noi avem speranţe!
Când ne-nchidem visul în obscure stanţe
(Nu ştiţi că noi facem şi literatură?)
O, atunci se schimbă vitrega natură:
Ne-aminteşte teancul de hârtii albastre
Cât de larg e cerul visurilor noastre:
În biroul umed soarele coboară,
Foarfecele cade, fantezia zboară,
Ţăcăne maşina ritmul unui vers...

Voi atingeţi culmea, noi suntem în mers.

IV. RĂSPUNSUL COMETEI

Regret că mă-ntrerupi din cale
Cu interviul dumitale,
Dar iată, mă opresc o clipă
Să-ţi dau răspunsul meu în pripă.

V-am salutat odată sfera,
Acum vreo zece mii de ani,
Când astronomii de pe Terra
Erau de-abia orangutani.
(Flammarion era gorilă,
Şi bietul Newton, diplodoc,

Camil era de-abia cămilă,
Iar Duică... nu era deloc!
El de-abia azi, când scrie proză,
Se află în metamorfoză
Şi se transformă tare greu:
Aspiră-acum la cimpanzeu.)

*

De-atunci, prin negrele stihii,
În noaptea largă şi profundă,
Am rătăcit cu zeci de mii
De metri pe secundă,
Şi diafană m-am ivit,
Din periodă-n perioadă,
Ca fulger blond încremenit
Să-mi desfăşor spectrala coadă

Pe cerul nopţii la zenit...
Planetele cu sateliţii,
Purtându-şi mândre paraziţii,

Mi-au dat portretul prin gazete
Şi m-au fixat mii de lunete...
Dar, gata să-mi găsesc mormântul
În vreun sistem de constelaţii,
Am revenit zburând prin spaţii,
Căci nu dispreţuiam Pământul.
(De-aţi fi în cer ca mine voi
V-aţi minuna întotdeauna
Cum globul ăsta de noroi
Se vede luminos ca Luna...)
Şi-aveam de gând — ca un simbol
De milenară simpatie —
Cu cel din urmă-al meu ocol
Să ne unim pe veşnicie
Într-un fantastic carambol.
Şi măritându-i neagra humă
Cu luminosul meu adaos,
Într-un aprins vârtej de spumă
Să ne rostogolim în haos.

*

Dar când văzui ce... porcărie
(Să-mi ierţi cuvântul) aţi făcut,
Cât sânge-a curs din neghiobie
Pe bietul vostru glob de lut, —
Ca spaimă, la perihelie
Din zborul meu m-am abătut
Şi nimbul clar şi trena lungă
Ca o eşarfă de lumină
Mi le-am ferit să nu le-ajungă

Vreun strop întunecos de tină.

*

De-atunci, iubitul meu, îmi vine
De supărare şi ruşine
Să fug... cu coada-ntre picioare
Prin spaţii interplanetare
Şi să mă mistui în neant.
Mă duc... Adio! Salutare!
Să-mi scrii: Uranus, *poste-restante.*

V. SONETE

1. LA CINEMATOGRAFUL MUT

Se face beznă. Tremurând apare
Pe pânza albă, fără nici o cută,
Un domn cu cioc... Zâmbeşte şi salută
Jur împrejur pestriţa adunare.

E un salon în care toţi discută
Şi râd mereu. E viaţă, e mişcare —
Dar nici un zgomot... Fermecată pare
Societatea asta surdomută.

Cuiva, din sală, i-a scăpat un ban.
Uşor, întoarce capul indignată
Madama care cântă la pian.

Alături o cucoană se frământă,
A enervat-o liniştea ciudată
Din lumea „celor care nu cuvântă”...

2. SONET TEATRAL

Te urmăresc cu ochii toţi bărbaţii.
O ploaie de priviri sentimentale
S-abat asupra frumuseţii tale
Şi toate-i fac erotice ovaţii.

Ce fericit e soţul dumitale!
El în antracte stă de conversaţii...
De-aş fi, ca el, stăpân pe-atâtea graţii,
Eu aş pleca la cele trei semnale.

Mă-întorc, frumoasa mea necunoscută,
Şi ochii mei din umbră te salută
De câte ori se-ntunecă lumina.

Dar ochii tăi n-au prea băgat de samă
Că-n pieptul meu se-ncepe-o nouă dramă,
Când a căzut definitiv cortina.

3. UN ROMANTIC

De două ceasuri tremurând în stradă,
Cu ochii plini de mută resemnare,
Îşi face planuri extraordinare
Şi-n mintea lui rosteşte o tiradă.
„Poftim la geam, sublimă arătare!
De-ai auzi tăcuta serenadă,
Te-ai apleca uşor pe balustradă
Ca să trimiţi în vânt o sărutare.”

El speră încă... Poate, cine ştie,
De la distanţă, prin telepatie,
Va-nfiripa cu ea un dialog.
Dar inima-i se strânge ca-ntr-un cleşte,
Pe când vardistul trece şi-i şopteşte
C-un zâmbet straniu: — Circulaţi, vă rog!...

VI. SAHARA

Eu nu mă duc la cinematograf.
În suflet port o lume minunată, —
Tablouri vechi, pe care niciodată
Nu le pătează muştele de praf...

Veneţia, Bosforul, Niagara,
Brazilia, Eghipet, Dardanele,
Fiorduri, munţi, privelişti din Sahara
Ies rând pe rând din noaptea minţii mele.

Sahara!... Uite, vreau să fac o probă,
S-aduc Sahara chiar la mine-acasă:
Mut scaunul beteag de lângă masă
Şi stau aşa, cu spatele la sobă...

S-a ridicat grozav temperatura!...
Pe galbene nisipuri arzătoare
Un palmier încremenit în soare
Visează lung... Abia suport căldura.

Mi-am rupt în coate hainele de dril.
Pe drumul ăsta lung cât *Ramajana,*
De-o săptămână mergem cătră Nil...
A poposit în oază caravana.

Înmărmurit în farmecul acesta
De mii de ani, Pustiul pare mort.
Cămilele şi-au pregătit siesta
Şi rumegă culcate lângă cort.

Iar noi, în tihnă binecuvântată,
Gustăm, de formă, câteva curmale.
(Sunt învăţat cu mesele frugale
De când trăim în zona temperată.)

Apoi o mreajă de senzaţii rare
M-adoarme-n cadrul vastei acvarele,
Când urmăresc pe gânduri cum dispare
În depărtări o turmă de gazele.

Vânat ar fi, — dar cine să-l împuşte?
Din cer coboară voluptoasa lene.
La capul meu, c-un eventai de pene,
Un sclav buzat mă apără de

Nu simt nimic... şi mi-i atât de bine
La umbra palmierului culcat...
Aş vrea... aş vrea acuma... Ce păcat
Că n-am luat pe draga mea cu mine!

O. Goga:
I. MUCENICII

V-a doborât alături deopotrivă
Amarul trudei fără de hodină.
La căpătâiul vost’ într-un opaiţ,

Domol clipeşte-un sâmbur de lumină.

Din cetăţuia strălucirii, luna
Şi-a pogorât sfiala prin fereastră,
Ca să vegheze aşternutul maşter
În care doarme trudnica nevastă.

Biet mucenic neistovit al pâinii!
La sânul ei, îţi luminează luna
Un prunc de-o zi, învăluit în scutec,
Ce te-a-nfrăţit cu ea pe totdeauna.
Tu simţi chemarea gliei milostive
Şi te-mpresoară o nădejde sfântă...

Ca un prinos de cuminecătură,
O rază rece bine-vă-cuvântă,
Domol pe fruntea pruncului se frânge
Şi rostul ei v-aduce o solie:
Că-n el trezi-va-nfricoşatul vifor
Al judecăţii care va să vie.

II. VADE RETRO...

Invective la adresa unui fost
co-director, în ziua când a dispărut
revista *Luceafărul.*

Multiscusita minţii limbă
Nu-mi spune clipa năzdrăvană
Ce mi te-a scos de mult în cale,
Fiinţă maşteră şi vană!
Uitat-am ziua şi văleatul
Ce-au înfrăţit pe vremi, odată,
A mele stihuri de aramă

Cu proza ta cea nesărată.

Iscoditor, cu ochii tulburi,
Bicisnic făcător de rele,
Te-ai agăţat odinioară
De haina strălucirii mele.
Şi te-am răbdat să-mi stai alături
Şi nime n-a putut să ştie
Amarul ce l-am tras cu tine
În scurta noast' tovărăşie.

O, blestemată fie clipa
Când ai purces apoi în ţară
S-ai cumpărat tipografie
Să-mi faci revista de ocară.
Să-mi porţi *Luceafărul* prin lume,
În cap cu proza ta neroadă,
Cu acţibilduri pe spinare
Şi cu notiţe slabe-n coadă.

Din pieptul zbuciumat de patimi
Eu simt cum lava şi-o revarsă
Cumplita vorbelor năvală,
Potop păgân pe buza-mi arsă.
Şi nu ştiu, nu găsesc în pripă
Destule vorbe-nfricoşate,
Cu smalţ de fulgere albastre,
Să ţi le sparg în cap pe toate!

*

Ce-ai făcut cu-a tale
Proaste combinaţii?
Unde-s cititorii,
Unde-s abonaţii,

Păcătosule, răspunde: unde-s abonaţii?

Nu ştiu ce mă ţine
Să nu-ţi stric eu planul,
Să vezi numai stele
Verzi ca leuşteanul,
Numai stele şi... luceferi verzi ca leuşteanul!

I. Minulescu:
TREI ROMANŢE PENTRU MAI TÂRZIU

I. ROMANŢA AUTOMOBILULUI

Păzea!
Păzea că trece-n goană,
Aleargă,
Vâjâie ca vântul,
Şi dacă n-ai urechi normale te face una cu pământul!
El vine drept din arsenalul Progresului uman
Modern,
Să te trimată-n bezna rece a Absolutului etern.
Păzea!
Că trece-n zbor copilul civilizaţiei extreme
Şi zvârle-n aer trei semnale, —
Trei versuri mici
Din trei poeme
Pe care trei poeţi deodată
În trei oraşe le-au cântat, —
Un leit-motiv,
Trei note scurte, cu timbrul galbenului mat.
Dar cine poate să priceapă
Simbolul celor trei semnale
Ce conturează-n spaţiu

Albe
Şi verzi
Intenţii criminale?
Păzea, că e iresponsabil,
El are flăcări în artere
Şi te păleşte fără veste cu patruzeci de cai putere!
Pufneşte,
Zbârnâie,
Se-ntoarce
Şi lasă-n urma pe drum,
Miros albastru de benzină
Şi nori de pulbere
Şi fum...

*

S-a dus,
Adio!
Poate-acuma deja comite alte crime,
Pe când în urma lui se scoală din praf
Infirmele victime, —
O hecatombă de cadavre
Pe-altarul nobilului Sport,
Gesticulând cu indignare, din drum, —
Iar tu eşti primul mort
Care-a-nviat...
Şi scuturându-ţi de praf în soare macferlanul,
Suspini în urma lui:
— Degeaba! Te face *marţ* Aeroplanul!

II. ROMANŢĂ AUTUMNALĂ

Ploaia tristă şi banală,

Ploaia obsedantă,
Ploaia
Care pastişează clima de pe Alpi
Şi Himalaia,
Ploaia cade verticală din cerescul alambic
Şi sfidează pacienţa trecătorilor:
Pic-pic...
Cu vedenii de umbrele ce se-nchid
Şi se deschid,
Resemnat primeşti în faţă proiectile de lichid.
Când şi când, pe pălărie
Simţi un ropot de cascadă, —
Cântă streşinile toate...
Iar în jurul tău, pe stradă,
E-o obsesie galantă de picioare şi *frou-frou,*
De dantele,
De jupoane
Şi ciorapi de la „Bon-Goût”...

*

De trei zile
Firmamentul desfăşoară peste noi
O imensă zdreanţă udă cu largi pete de noroi.
Pe mizeria terestră a foburgului umil
De trei zile cerul varsă lacrimi mari
De crocodil... Plouă!
Plouă ca-n *Parisul* lui Verlaine...
Din loc în loc,
Te insultă modestia unor ghete fără toc.
Mai departe,
Când coboară din cupeul ei grăbită,
Până sus zăreşti dessous-ul unei doamne
Din elită, —
Iar pe strada animată ca la cinematograf

Ploaia zugrăveşte-n aer sârme lungi de telegraf.

III. ROMANŢA GRAMOFONULUI

Eu sunt un genial amestec
De Poezie
Şi de Proză,
Eu sunt extrema întrupare şi ultima metamorfoză
A Spiritului, care luptă de zeci de veacuri să supuie
Materia
Din care zilnic îşi modelează o statuie...
Eu sunt un sarcofag de note îmbalsamate,
Un album
În care-o primadonă moartă
Dă
Gratis
Un concert postum.
Prin mine mor — ca să renască —
Vibraţii pentru mai târziu,
Eu sunt ce n-am fost niciodată
Şi-un sfert din ce era să fiu!
Un capelmaistru invizibil comandă pâlniei sonore
Trei game ultraviolete
Şi alte trei, multicolore, —
Pe când bagheta lui ocultă,
Bătând frenetica măsură,
Înscrie notele în aer pe-o-nchipuită partitură...
Eu sunt un mecanism precoce,
Sunt o cutie ventrilocă,
Un fericit concurs de piese cu acţiune reciprocă:
Şuruburi,
Ace,
Manivelă,
Sunt arcul primului avânt, —
Trompetă,

Placă,
Diafragmă
Şi... dracu ştie ce mai sânt!...
Pornesc metalice acorduri
Şi-n ritmul unui danţ romantic
Se-nalţă,
Cresc tumultuoase, ca o tempestă pe Atlantic,
Apoi coboară, se-ntretaie şi mor încet
Ca un ecou
Produs de zborul unei muşte
În cavitatea unui ou...
Dar placa se-nvârteşte-ntruna
Ca un *perpetuum-mobile.*
Pe ea şi-au imprimat scheletul un şir de sunete
Fosile
Prin care oamenii de mâine
Vor şti cum fluierau străbunii...
Căci, ce e placa?
E un zero în exerciţiul funcţiunii.
O suprafaţă cântătoare.
Un ghem de note.
O tipsie
Pe care doarme o romanţă căzută în catalepsie.
E o spirală fecundată de vârful unui ac virgin.
Carusso, Patti, Batistini
Şi tragicul Saliapin.

Eu sunt...
Dar nu!
Antichitatea mi-a-mprumutat un nume straniu
Din trei silabe —
Frontispiciul nemărginitului cavou...
Eu sunt Trecutul care geme
Cu rezonanţa unui craniu
În golul căruia Viaţa îşi cântă ultimul ecou.

M. Codreanu:
SONETE PARNASIENE

I. SCAMATORUL

Întinde braţul... Şi, din pălărie,
Ca prin minune-ncep acum să iasă
Un porumbel, un iepure de casă,
Cutii, panglici, o-ntreagă florărie.

Dar, *hocus-pocus,* binişor o lasă
Cu gura-n jos... E altă boscărie:
De sub joben apare-o farfurie
C-un şniţel bine garnisit, pe masă.

Aşa, mereu... Şi vulgul cască gura
La cel ce pare c-a învins Natura,
El concurează pe copiii Muzii.

El, din nimic, îţi dă fripturi şi poame
Şi, totuşi, rabdă uneori de foame...
E fabricantul nostru de iluzii.

II. PAGLIACCIO

O zi nefastă m-a adus pe lume
În veacul vostru de melancolie.
Durerea mea — prilej de veselie,
Şi cugetarea mea — un lanţ de glume...

Nu pentru biata-mi inimă pustie

Şi nici de dragul gloriei postume,
Ci pentru voi am făurit anume
Strălucitoarea mea filozofie.

Eu pretutindeni caut în viaţă
Prilej de râs la fiecare pas —
Şi-adesea plâng sub fardul de paiaţă...

Dar când tristeţea cearcă să mă prindă,
Mă-ntorc atunci cu faţa spre oglindă
Şi râd, nebun, de propriul meu nas.

III. SAMSON ŞI DALILA

Samson vorbi cu glas adânc: — Ştiu bine
Că-n sărutarea asta care-nşeală
Ai plănuit vânzarea criminală,
Că voi cădea şi voi muri prin tine.

Dar nu te-alung. E patima fatală
Mai scumpă decât viaţa pentru mine...
Şi adormi, strângând-o lângă sine.
L-a biruit o curtezană pală!

L-a dezmierdat, l-a adormit cu sila, —
O, veacuri viitoare, contemplaţi-i!...
O clipă numai a cuprins-o mila,

Dar aplecându-şi trupul plin de graţii,
Zâmbind i-a smuls un fir de păr, Dalila,
Şi-a suspinat pe gânduri: — Oh, bărbaţii!...

IV. TESTAMENTUL UNUI POET CUNOSCUT

Din cel ce sunt acum o jumătate
E cât p-aci să zboare către stele...
Las dracului necazurile mele
Şi-un post vacant la „Contabilitate”.

Las dragii mele scumpa libertate, —
De azi încolo poate să mă-nşele.
Nepoţilor le las instincte rele,
Duşmanilor, o dragoste de frate.

Las doamnei Şvarţ în urma mea „un nume”
Şi-n loc de bani — supremă mângâiere —
Un geamantan cu opere postume.

Şi plec râzând de propria-mi durere,
Că tuturor vă las această lume...
Dar tuturor vă zic: la revedere!

Mircea Dem. Rădulescu:
NOCTURNĂ

Dormi, frumoasa mea! De-acum
Noaptea luminoasă
Ca o undă de parfum
Năvăleşte-n casă.

Luna clară din neant
Pune pe covoare
Străluciri de diamant
Şi mărgăritare.

Ea priveşte ca-n extaz
Bluza ta lejeră
Şi pantofii de atlaz
Lângă etajeră.

Şi trecând prin buduar,
Raza-i ce se rumpe
Luminează un lavoar
Cu flacoane scumpe...

Luna toarnă pe parchet
Blonde tuberoze
Şi-ţi dezvăluie discret
Sânurile roze,

Când dantelele din pat
Tremură-n lumină
Pe culcuşul tău curat
De olandă fină...

*

Dar visările ce trec,
Ca să te dezmerde,
Ţi-au aprins la cap un bec
Cu lumină verde.

Din oglinzi piciorul fin
Pe mătasa moale
Se răsfrânge ca un crin
Cu nuanţe pale.

Dormi! Amorul rafinat
Cheamă deopotrivă
Spre minciună şi păcat

Gura ta lascivă.

Dormi, frumoasa mea! Eu stau
În extaz, la poartă:
Eşti făptură vie, sau
Operă de artă?

I.U. Soricu:
ÎNCHINARE

Mărire ţie! Îngeri şi imnuri de urare
Străbate-vor văzduhul gătit de sărbătoare
Şi firea picura-va din larg de zări albastre
Prinos de bunătate pe sufletele noastre.
Te văd biruitoare, minunea mea senină,
Şi trâmbiţe şi harfe în drumu-ţi de lumină,
Cu binecuvântare sporind a noastre plângeri,

Striga-vor pentru tine din corul cel de îngeri
Cântări de biruinţă spre-a cerului solie.
Au cine fuse omul ce plânse în pustie?
Mărire ţie, albă şi palidă crăiasă!
Din slavă, heruvimii s-au pogorât să ţeasă
Cu fire diafane hlamida ta de rază,
Şi-n ceasul înfrăţirii te binecuvântează.

De unde vii şi cine cărările-ţi arată?
Văzduhul se-nfioară şi fruntea-nseninată,
În valuri de lumină acoperind trecutul
Nădejdii de mai bine care-mi întinde scutul,
De-a pururi, preacurată, cu raze te-ncununã
Sub pulberea uitării. Mărire ţie, lună!

Cincinat Pavelescu:
EPIGRAME

LUI NIGRIM

Ieşind de la o şezătoare literară din Galaţi, unde se citise şi o epigramă de Nigrim, prietenii m-au rugat să improvizez ceva.

De ce e tristă luna oare
În noaptea asta? Da, ghicim:
A ascultat la şezătoare
O epigramă de Nigrim.

NIGRIM LUI CINCINAT

Când suspini pe la ferestre
Întristate madrigale,
Luna-i veselă, maestre,
Ca... chelia dumitale!

UN ANONIM DIN CRAIOVA LUI CINCINAT

Maestre dragă, ce mai vrei?
Nigrim ţi-a spus un adevăr
Încât îţi vine să te iei
Cu mâinile de... păr!

CINCINAT LUI NIGRIM & COMP.

Talentul vostru-n adevăr
S-a mărginit numai la păr,
Dar toată strălucirea mea
Nu stă-n chelie, ci sub ea!

Adrian Maniu:
MENAJERIE

În oraşul de provincie banal
unde niciodată nu se văzuse vrun papagal,
la colţul străzii pe maidan
a apărut un cort.
(Nu se mai văzuse aşa ceva de-un an.)

La intrare sta-n picioare un om mort
şi o flaşnetă ţipa indiscretă melancolii
de amurguri pustii,
pe când o femeie cochetă,
cu pantaloni verzi
şi cu ciorapi,
ţinea în mână o cravaşă ca o baghetă
şi făcea semne ca să îndemne din cale
să intre nişte soldaţi la animale.
(Mai era acolo şi o maimuţă indecentă.)
Atunci trei copii cu nasul murdar
de pe maidan,
a scos fiecare din buzunar câte un ban
şi madama le-a dat câte-un bilet...

Cerul se făcuse la apus violet.

N. Davidescu:
din CÂNTAREA OMULUI

I. PLOAIA

A venit întâi un nor
călător
şi-a acoperit ca fumul
o jumătate de
Eu
mi-am dezgolit picioarele
şi-am pornit încet pe drumul
care duce la pădure.
Toţi copacii au început să murmure.
Mai târziu un fulger a spart pântecele
cerului.
Copacii şi-au încetat pesemne cântecele
şi picături de culoarea fierului
au căzut.
Sub coroana palmieruui se făcuse-aproape noapte.
Eu însă,
cu inima strânsă,
am mâncat smochine coapte
şi-am tăcut.

II. ÎNTOARCEREA FIULUI RISIPITOR

Eu, tată, am plecat
şi te rog să nu fii supărat,
căci dac-aş fi rămas

n-ai fi tăiat acum viţelul cel mai gras.
Am colindat flămând pământurile,
şi m-au bătut în faţă vânturile,
şi m-a pârlit soarele,
şi m-au durut picioarele...
Acum te văd şi-mi pare bine,
aşadar
te rog să nu te uiţi urât la mine —
că plec iar.
Eu sunt stâlpul de care inima ta se razimă.
Porunceşte să-mi aducă nişte poame
si o bucată mai mare de azimă,
că până s-o frige viţelul mor de foame...
Phi! câte lucruri ciudate am văzut
pe unde-am trecut.
De vreo două ori
am fost chiar slugă
Şi-am păzit o turmă de râmători.
Dar stăpânul m-a luat la fugă:
Zicea că eu am ştiut
că femeia
pe care-o luase tocmai din Idumeea
se ţinea cu un vecin
(stăpânul meu avea şaptezeci de ani cel puţin).
Şi m-a bătut
cu un băţ uscat de măslin.
Vai, tată, prin câte locuri am umblat!
Dar să ştii că nicăieri nu te-am uitat,
ci de câte ori vedeam pe alţii stând la masă,
eu m-am gândit:
„Ce bine trebuie să fie-acum acasă!”
Şi-am venit.

O domnişoară de pension:
MISTERUL NOPŢII

Poetului Victor Ef.

Stelele clipesc întruna
Călătoare-n infinit.
Ceru-i luminos şi luna
Chiar acum a răsărit.

Peste-a nopţii feerie
Adie vântul încetinel.
Compunând o poezie
Gândul meu zboară către el!!

Totul doarme prins de vraje
Farmec blând misterios
Numai eu mai stau de straje
Ah, cât este de frumos!

Un începător de talent:
APOSTROFE LA LUNĂ

„Per amica silentia lunae...”[5]

Glob rătăcitor de stâncă rece, tristă ca mormântul,
Fiică stearpă a-ntâmplării, lună, soră cu pământul,
În zadar de mii de veacuri, tu cu raze-mprumutate
Fermecat-ai paraziţii uriaşului tău frate!

Arc văpsit pe bolta rece de-un penel muiat în aur,

[5] „Prin liniştea binevoitoare a lunii...” (Virgiliu — *Eneida*).

Solz zvârlit din coada unui legendar ihtiozaur, —
Câţi săraci din lumea asta, când luceşti în noaptea tristă,
N-ar voi să fii monedă, să te lege-ntr-o batistă?

Sloi de-argint ce se topeşte în azurul dimineţii!
Veşnic te-au iubit amanţii, veşnic te-or cânta poeţii
Lăudând în osanale mincinoasa ta splendoare,
Dar tu vei rămâne veşnic rece şi nesimţitoare.

Apariţie banală ca un fund de farfurie!
Talere cu două feţe! Cap de monstru fără trup!
Orologiu fără ace! Nastur de manta! Chelie!
Felinar! Conrupătoare de minore! Cantalup!

Cum poţi tu privi de veacuri globul nostru de argilă
Şi atâta suferinţă, — fără să te stingi de milă?
Pieri în noaptea nefiinţei, rece simbol de minciună,
Piei şi lasă-ne mai bine cerul nopţii fără lună!

Otilia Cazimir:
I. VIS ALB

Aş vrea cu tine să mă duc departe,
La Polul Nord, sub cerul de opal,
Când gheaţa mării clare se desparte
În blocuri plutitoare de cristal.

Desfăşurând culorile-i spectrale,
S-ar înălţa deasupra noastră ca un fald
Dantela aurorii boreale,
De purpură, de

Banchiza albă ne-ar aşterne-n faţă
Covoare de omăt imaculat.
Şi-n adăpostul mic, scobit în gheaţă,
Am arde-un foc de spirt denaturat.

Din larga-mpărăţie de zăpadă,
S-ar aduna fantasticul norod
Al nopţilor polare, să ne vadă:
Urşi albi, de vată — foce mari, de glod...

Iar când natura-n soare nou învie
Şi când văzduhul nu mai e opac,
Într-un bazin de sticlă argintie
Ar licări oglinda unui lac.

Acolo-n apa-i calmă şi albastră
M-aş duce-n zori de ziuă să mă scald
Şi cât ar fi de frig, iubirea noastră
M-ar face să-mi închipui că mi-i cald!

II. STROFA RISIPITĂ

Eu niciodată nu pot fi de vină...
Când plouă sau e cerul înnorat
Şi mor pe straturi florile-n grădină, —
Să ştii că numai tu eşti vinovat.

III. ARICIUL

Aseară, prin grădina amorţită,
Din tufe de pelin cu frunze mici
A apărut în taină un arici, —
O mică vietate ghemuită.

Copiii l-au zărit de pe cerdac
Cum se mişca domol pe sub gutui,
Şi toţi au alergat în jurul lui.
Iar el a-ncremenit pe loc, posac,
Cum îl prinsese vremea pe cărare, —
Ca o perniţă sferică în care
O fată rea, ca să se joace,
A-nfipt o sumedenie de ace.
Băteau copiii din vătrai şi cleşte,
Dar el tăcea, săracul, ca un peşte,
Şi doar fiori de groază, când şi când,
Treceau pe trupuşorul lui plăpând...

Am alungat copiii să se culce
Şi-n înserarea limpede şi dulce
Ce se lăsa din cer încetinel,
Am stat acolo, singură cu el.

Şi mă-ntrebam pe gânduri: Oare, cum
A fost făptura-i la-nceput de lume?
Din care veacuri înecate-n fum
Porni el oare, ca un scai, la drum,

Să se oprească-n dreptul meu anume?
Ce vânt vrăjmaş şi mohorât
Ca pe-un măcieş pitic l-a scuturat,
De-a mai rămas dintr-însul doar atât:
Un ghem de spini, ostil şi speriat?

O fi având el oare pui?
Mă-ntreb, deşi nu pot pricepe:
Cum sug ei oare, fără să se-nţepe
În ghimpii lui?...

*

Când a simţit că-i singur doar cu mine
Şi nici un duşman dinspre casă nu mai vine,
A scos cu frică de sub el
Un bot timid şi mic, ca de căţel,
Şi cu instinctul lui obscur
A explorat terenul împrejur.
Şi-abia ciulindu-şi ţepile pe spate, —
Pe sub petunii grele de parfum,
Atras de noapte şi singurătate
Şi-a căutat încet-încet de drum...
S-a mai oprit în magheran o dată
Ca sub îndemnul unei tainice porunci,
Apoi a dispărut pe sub poiată...

Şi nu l-am mai văzut deloc, de-atunci...

Demostene Botez:
I. PROHOD

În oraşul nostru putrezit în ceaţă
Unde toată ziua cântă catirinci,
Au murit cinci oameni într-o dimineaţă
Şi i-au dus la groapă, morţi, pe câteşicinci.

După-aceea alţii s-au pornit să moară,
Care mai de care, câte doi pe ceas.
Din locuitorii vii odinioară
Nu se ştie bine câţi au mai rămas.

Dar aşa se-ntâmplă regulat când plouă,

Moare ici o babă, dincolo un domn.
Ceilalţi îl îngroapă pe la ceasul două,
Ca să nu-l trezească liniştea din somn.

Merge-ncet cortegiul funerar prin ploaie,
Nimenea nu-l roagă să mai stea un pic.
Şi pe strada lungă trec trăsuri, tramvaie, —
Rudele, spăsite, calcă după dric.

Ceilalţi, pe de laturi, toţi îşi văd de treabă,
Unul la catedră, altul la proces.
Rareori din treacăt se opreşte-o babă,
Şi pe urmă pleacă după interes.

Doar în deal, departe, la Eternitate,
S-a pornit un clopot ca să-i indispună...
Bate-a deznădejde şi-a pustietate,
I-auzi cum mai bate,
I-auzi cum mai sună...

Ca un glas de moarte singur în furtună,
Sună lung să spună zării-ndepărtate
C-a uitat, pesemne, ce-a avut să-i spună...

I-auzi cum mai sună,
I-auzi cum mai bate...

Dar nu se opreşte nimeni să-l audă,
Şi la noapte, târgul, încă populat,
O să-şi ducă-n spate atmosfera udă,
Ca şi cum nimica nu s-ar fi-ntâmplat!

Ca şi cum nimica nu s-ar fi-ntâmplat...

II. TRISTEŢI PROVINCIALE

Tristeţi de după-amezi ploioase
Şi de nostalgice obsesii,
Când stai cu storurile trase
Şi-aştepţi să vie ora mesii...

Tristeţi de străzi pustii şi mute,
Cu ziduri vechi şi cu faţade
De edificii cunoscute
În care nu ştii cine şade...

De domicilii spaţioase
Cu flori la geam şi cu salon,
Din care pe la ceasul şase
Auzi urlând un gramofon...

Tristeţi adânci de guvernante
Ce nu ştiu bine româneşte
Şi de flaşnete ambulante
Cu papagal care ghiceşte...

De cartiere suferinde,
De uşi cu lacăte-n verigi
Şi de dugheană care vinde
Fitil de lampă şi covrigi...

Tristeţi de goarnă funerară,
Melancolii de căţeluşi
Uitaţi de cineva pe-afară
Să scheaune pe lângă uşi...

Tristeţi romantice de fată
Cu nasul lung şi demodat,
Şi de odaie mobilată
În care-a stat un magistrat...

Tristeţi adânci de pui de mâţă
Zvârliţi pe undeva, prin scai...
De copilaş urât, de ţâţă,
Uitat de maică-sa-n tramvai...

Tristeţi de garduri invalide,
De porţi ieşite din ţâţâni,
De doici care-au rămas gravide
Şi-acum li-i frică de stăpâni...

De ordonanţe fără leafă
Şi de trăsură cu un cal
Şi cu scapetul ras la ceafă...
Tristeţi de bâlci provincial,

De panorămi, cu-o ferestruică
Şi cu-o maimuţă roasă-n dos,
Ce-ar semăna cu domnul Duică
De-ar fi oleacă mai frumos...

Tristeţi de cioară-mbătrânită
Ce stă aşa, pe-un vârf de pom,
Şi de fântână părăsită
În care s-a-necat un om...

Tristeţi pustii, molipsitoare...
De ce mă urmăriţi mereu
Şi, fie ploaie ori ninsoare,
Vă ţineţi scai de capul meu?...

III. COBE

Tu care mă citeşti cu voie bună,
Necunoscut prieten inocent,

Tu vei muri la noapte, peste-o lună
Sau peste zece ani, — indiferent.

Un mare potentat ce stă departe
(Şi nimeni nu-i mai mare decât El)
Te-a osândit nevinovat la moarte,
Rostind sentinţa-i fără drept de-apel.

Şi dacă, liber ca într-un ospiciu,
Te lasă încă-un pic să mai respiri,
O face doar aşa, dintr-un capriciu:
Tu nu poţi evada pe nicăieri.

Zadarnic l-ai ruga, că nu te-aude,
Zadarnic te-ai piti, te-ai face mic.
La EL nu merge cu protecţie, cu rude;
Nu te salvează nimeni şi nimic...

Tu vei muri şi-n urma ta ograda
Va sta sub soare-a doua zi la fel.
Şi factorul poştal va trece strada,
Lătrat de-aceeaşi javră de căţel.

Apoi pe-aceeaşi stradă solitară
Vor trece îndrăgostiţi pe-nserat,
Visând în fiecare primăvară
Un vis pe care şi tu l-ai visat.

De dimineaţă-aceleaşi servitoare
Vor scoate aşternutul pe balcon,
Şi fiecare doamnă, la culcare,
Va da pe nas cu cremă „Tokalon”...

Iar tu, ca o momâie-ncremenită
În fundul gropii umede şi reci,

Vei sta privind în bezna nesfârşită
Cu ochii ficşi, întunecaţi şi seci.

Nu vei vedea apusurile roşii,
Nici nu vei şti de-i noapte ori e zi.
Şi-n veci de veci tu nu vei auzi
Cum cântă-n soare, peste tot, cocoşii...

Tudor Arghezi:
I. PSALM

Ajuns acum la pragul tău, mă iată.
Cremene dură, mă putui în pisc
Să mă găsesc prin stânci şi să mă isc
Din pulbere, cu glezna-nsângerată.

Îngerul tău merinde nu-mi prea dete.
Eu însă niciodată din bărdace
N-am fost băut fără să-mi fie sete,
Nici am mâncat vreodată ce nu-mi place.

Grădina florile şi le-a deschis
Care-o făceau să-mi amăgească drumul
Cu ispitiri de rouă şi de vis.
Eu am lăsat în urma mea parfumul.

Vrui, Doamne, să te pipăi pe spinare
Şi mai de-aproape să-ţi dau ghes
Cu recea mea-ncruntată întrebare:
De ce nu vruşi să mi te-arăţi mai des?

Dar caprele-amintirilor şi iezii,

Care mă duc să cad întru ispită,
Şi-au risipit prin iarbă căcărezii
Şi mi-au lăsat livada părăsită.

II. MENIRE

Printre cimbru şi susai,
Fir plăpând de păpădie
Nalţă, greu, în vârf de pai,
Un bănuţ de floare vie.

Norii lungi, pe sus, de plumb,
Nu-l ghicesc dintre urzici,
Soare galben, cât un bumb,
Răsărit pentru furnici.

Doar fărâma de pământ,
Care-l ştie şi cunoaşte,
Îi păstrează chipul sfânt
Când un bou, trecând, îl paşte.

III. UTRENIE

Pe pieptarul veşniciei
Sumedenii negi de foc,
Galbeni, strugurii tăriei
Se răsfiră şi se coc.

Lumea-şi culcă fruntea-n poală,
Purecată de profeţi,
Sub lumina siderală
Ce se scurge prin pereţi.

Dar în fiecare noapte
Limba ei, suind pe zid,
Amăgită linge lapte
Din tărie, agurid.

IV. BLESTEME

Uşure, prin leşia dimineţii,
La ceasul când se iscă precupeţii
Am fost lovit din trecere o babă
Ce se ivise-n calea lumii, slabă.
Gândul, rămas în urma mea,
O a ghicit zicând pre ea:

În două surcele de vreasc să se facă
Picerele tale, făptură buimacă.
Plesni-ţi-ar timpanul,
Să n-auzi când trece traivanul.
Să uiţi la cetanii tipicul
Şi psalmii în zi de Crăciun.
Să n-ai după masă tutun.
Să-ţi pută buricul.

Vedea-te-aş în vreo fiţuică
Pus cu litere de-o şchioapă.
Curge-ţi-ar pe-o nară ţuică,
Pe cealaltă numai apă.
Lăuda-te-ar Bogdan-Duică
Şi pupa-te-ar Popa lapă!

Răstoarne-se cerul, să-ţi cadă-mprejur
Tăria sfărmată în cioburi de-azur.
Pornească-se vântul, când somnul începe,

La cap să-ţi necheze o mie de iepe.

Stihia, deasupra, să macine-n guşe
Ninsori de funingini şi ploi de
Să latre la tine, căzut în noroi,
Zăvozii furtunii cu coada vulvoi.
La urmă şi munţii, sculaţi în picioare,
Cu labele-n şolduri pornind fiecare,
Pe creştet să-ţi calce, făcându-te turtă,
Să nu se cunoască genunchii de burtă.

Pe tine, jivină de mare valoare,
Te blestem s-adormi de-a-n picioare
Şi când vei cerca să mai scrii vreo sudalmă,
Să-ţi fete un şoarice-n palmă.

La fund, călimara aproape uscată
Să aibă şi-o muscă-necată
Şi stropi de negreală zvârlind pe hârtie,
Peniţa crăcită să nu vrea să scrie.
Un dinte să-ţi crească, de cremene lungă
Întors către lume să-mpungă,
Iar altul, de cocă şi moale, atins,
Să-l simţi că te doare-ntr-adins...
La urmă, o droaie de tipuri nefaste,
Profund imbecile şi vag pederaste,
Să-ţi strâmbe-n neştire ţinuta şi graiul,
Şi-n uliţi să crească alaiul
Vârtej petrecându-te-n cale
Păcate, măscări, osanale.

Iar tu, piază-rea,
Nu te depărta
De prin preajma sa.
Dă-i în ochi albeaţă,
În păr mătreaţă,

În nas roşeaţă,
În inimă un ceas rău.
În piept o scoabă
Şi-n pat o babă.
Fă din el păpuşe,
Să-l strivească-n uşe
Fată jucăuşe:
Să-i smulgă urechea şi ţâţele,
Să-i curgă prin coate tărâţele,
Stuchi-l-ar mâţele!

BACILUL LUI KOCH

Conferinţă humoristică în versuri. Rostită pe scena Teatrului Naţional din Iaşi la un festival al societăţii pentru profilaxia tuberculozei.

Mult onorate doamne,
Distins auditor!

La festival când vine, tot omul e dator
S-asculte, înainte de partea amuzantă,
O conferinţă lungă şi foarte importantă.
Conform acestei date sinistre, aşadar,
Avem între culise un conferenţiar,
Un om cu greutate, un personagiu mare...
Să nu luaţi aceasta drept o ameninţare!
Dar ca să nu planeze asupra noastră vina
C-am neglijat programul, — persoana cu pricina
E gata să vă ţină, un ceas şi jumătate,
O conferinţă gravă de specialitate.
Cum, nu vă pare bine? De ce v-aţi întristat?
Mai aşteptaţi o clipă, că doar n-am terminat.
Pe de-altă parte, însă, găsind că-i anormal

Să vă chemăm la teatru... ca s-adormiţi în stal;
Că somnul, în aceste condiţii verticale
Ş-atât de izolate, nu face cinci parale;
Că nimene nu poate pretinde nimănui
Să-nghită festivalul cu conferinţa lui, —
Din spirit caritabil şi din filantropie,
Stiind mai dinainte ce toată lumea ştie,
Cu voia dumneavoastră ne-abatem de la modă
Şi-n loc de conferinţă, veţi asculta o odă.

Prea onorate doamne,
Distins auditor!

Subiectul odei mele e-atât de-ngrozitor
Că biata-mi Muză, albă de spaimă şi uimire,
Când i-am cerut concursul, în loc să mă inspire,
S-a dat pe lângă uşă, a pretextat ceva
Şi-a dispărut... adio! M-a părăsit aşa,
Cu călimara plină de noapte şi de proză.
E vorba de bacterii şi de tuberculoză,
E vorba de bacilul lui Koch...
Precum vedeţi,
Un subiect anume făcut pentru poeţi!
O, nu vă fie teamă... şi dracul este negru
Când stă să-l zugrăvească un iconar integru,
Dar... ici un pic de galben şi dincolo puţin
Albastru... şi pe gură o dungă de carmin, —
Cu toate c-adineaori părea insuportabil,
Din drac urât şi negru devine acceptabil.
(Dar nu fac oare zilnic cucoanele — şi ele —
Cam tot acelaşi lucru pe propria lor piele?
Ba fac aşa chiar domnii — de genul femeiesc...)

Bacilul despre care aş vrea să vă vorbesc
Se află-aici în sală... ştiu bine că m-ascultă,
Dar nu vrea să-şi trădeze prezenţa lui ocultă.

Intrarea n-a plătit-o fiindcă-i mititel,
Dar unde-i lume multă acolo e şi el!
Incognito ca regii şi nepoftit pătrunde
În orice fel de casă; îl întâlneşti oriunde:
În berării, pe stradă, la cinematograf;

Îi place să se joace cu alţi bacili în praf;
Se duce la plimbare cu trenul, cu tramvaiul,
Şi peste tot se ţine de bietul om ca scaiul,
În fabrică, la şcoală sau pe trotuar hai-hui, —
Dar peste tot îşi vede de-afacerile lui!
Îşi dă ades pe credit persoana lui culantă
Cu o scadenţă lungă, când nu e... galopantă,
Regia de tutunuri îi face mult rabat;
La băuturi spirtoase e cointeresat;
Din orice-abuz profită... La pândă, invizibil,
În lupta mare-a vieţii e mic, dar e teribil —
Şi chiar atunci când pare că doarme, e deştept,
La primării el este „consilier de drept”
Şi, tare-n atmosfera comunelor urbane,
E cel mai mare duşman al speciei umane...

Prea onorate doamne!
Când ţin acest discurs,
Dac-aţi vedea că intră în sală-aici un urs,
N-aţi năvăli afară prin uşi şi prin ferestre
Utilizând cu toţii resursele pedestre?
De ce? Fiindcă-i mare şi foarte fioros...
Bacilul lui Koch însă e mai primejdios!
Dar fi’ndcă nu se vede şi fi’ndcă e prea mic,
Nu sperie pe nimeni...
Să judecăm un pic.
De-ar fi cât Himalaia ori numai cât aluna,
Când ştii că te omoară, mic-mare nu-i totuna?
Să-mi spuneţi dumneavoastră: ce importanţă are
Când un tâlhar te-mpuşcă, dacă e mic sau mare?

O fi el mic, bacilul... da-i rău! Pe lângă el,
O biată matahală de urs e ca un miel.
Câţi oameni mor, de pildă, în fiecare ţară
Mâncaţi de urşi? Trei-patru...
Pe când această fiară,
Acest vrăjmaş de moarte al genului uman
Atacă şi distruge pe fiecare an
Nu zece, nu o sută... ci mii şi mii de vieţi,
Ci zeci de mii şi sute de mii de tineri”
Că judecându-l după isprăvile lui crunte
Şi după lăcomie, apare cât un munte!
Un monstru, un balaur încolăcit în spaţiu
Ce-nghite fără milă, înghite cu nesaţiu
Şi tot nu-i mai ajunge, tot nu mai e sătul...

*

Cu voia dumneavoastră, l-am insultat destul.
Ar fi acum momentul să-l punem sub o lupă
Să ştim: ce formă are şi cu ce se ocupă?

După savanţi şi medici ca doctorul Argon,
Bacilul se prezintă sub formă de baston...
Dar bolnavii, săracii, spun doctorului Ciucă,
Că lor li se prezintă sub formă de măciucă!
Ce-i el de fapt? Un zero, un fel de vârcolac
Nici cât un ou de muscă, nici cât un vârf de ac, —
Ceva aşa, cilindric... Regret că nu găsesc
O cretă şi-o tabelă ca să vi-l zugrăvesc. —
S-a zis că face parte din regnul vegetal,
Dar eu nu cred... fiindcă nu-mi pare natural
Să fie din aceeaşi familie cu floarea,
Să fie văr cu macul şi rudă cu cicoarea,
Cu gingaşa mimoză, cu palidul narcis...
Ar însemna că-şi face familia de râs!

Nu, nu prea are alură de plantă — dimpotrivă:
Aţi întâlnit vreodată o plantă agresivă?
Văzut-aţi dumneavoastră o floare sau un pom
Să sară din grădină şi să se dea la om?
Ori aţi putea concepe vreun fel de ciupercuţă
Ce stă să se răpeadă, când nimeni n-o asmuţă?...
Dar, în sfârşit, s-admitem că scârba asta mică
Ar moşteni-n caracter ceva de la urzică, —
Nu prea importă regnul din care face parte
Cât mai cu seamă felul cum ştie să se poarte.
Distruge-n organisme ţesuturile vii;
Se instalează în trupuri firave de copii;
Îl poartă-n nas şi-n gură aproape-orice persoană.
Dar el preferă pieptul de fată diafană
(Deşi nu-i prea rezistă nici cei mai mari atleţi).
Şi — curios! — el are de mult pentru poeţi
Un fel de slăbiciune... s-ar zice că anume
Îi place să distrugă ce-i mai de preţ pe lume!...

De obicei, trăieşte la umbră. Scos la soare,
Devine melancolic şi, câteodată, moare.
Dar nu întotdeauna. Uscat ca o mumie,
Ades, de supărare, el cade-n letargie,
Devine colb, se-nalţă pe-un strat de aer moale,
Pluteşte-n atmosferă... şi dând mereu târcoale
În jurul nostru, iarăşi găseşte un cotlon
Şi căpătând viaţă — devine iar baston!

Savanţi-l studiază făcând din el *culturi,* —
Un fel de gelatină... un soi de răcituri
Pe care stau microbii ca-n sânul lui Avram
Şi se-nmulţesc acolo în voia lor...
Uitam!

El dragoste nu face. Cu omul în contrast,

Bacilul lui Koch este surprinzător de cast.
Dar cum se înmulţeşte atunci? Prin ce minune?
— Prin *sciziparitate* sau prin diviziune:
Se rupe-ntâi în două... apoi se face-n patru...
Şi-n nouă luni e-n stare să-ţi umple acest teatru
Cu fii, nepoţi, nepoate, şi socri mari, şi fraţi,
Şi veri, şi verişoare, şi cuscri, şi cumnaţi,
Că nici un fel de babă (de-a lor) n-ar fi în stare
Să-ţi spună a cui este şi câte neamuri are!

*

Prea onorate doamne!
Doar câteva cuvinte,
Şi-am isprăvit... (v-asigur că nu mi-am pus în minte
Să vă servesc bacilul lui Koch o noapte-ntreagă).
Cum toată lumea ştie, microbul se propagă
Prin aer, prin contactul cu un bolnav în casă,
Prin lapte şi prin carne de vacă ofticoasă, —
Dar mai ales sărutul, când cade pe-un teren
Prielnic, răspândeşte agentul patogen.
Deci n-ar fi rău, fiindcă prudenţa e de aur,
Să vă feriţi din calea acestui mic balaur
Şi orice om cuminte să cugete mai des
Că n-are nici o grabă şi nici un interes
Să moară de ftizie...
Că poate să-şi aleagă o altă maladie[6]
Sau poate să-şi dea singur în cap c-o cărămidă,
În caz când existenţa îi pare insipidă;
Dar dacă-i place viaţa şi soarele, atunci
E bine să respecte aceste vechi porunci,
Pe care medicina de-un veac i le prescrie
Şi dumnealui se face mereu că nu le ştie:

[6] Mai sigură, mai promptă şi mai puţin stupidă... (n. a.).

Să nu stai toată ziua vârât cu nasu-n scripte,
Iar laptele şi carnea — să fie bine fripte.
În orice alimente şi-n orice băutură
Să puneţi acid fenic — nu mult: o picătură...
Şi cel puţin o dată la două săptămâni
Tot omul să se spele pe faţă şi pe mâini...
La poştă sau la gară (şi-n orice loc murdar)
E obligat tot omul să scuipe-n buzunar,
Că pe podea nu-i voie decât în caz de boală...
Iar când te duci la teatru sau intri în vreo şcoală
Şi aerul de-acolo îţi pare echivoc,
E mai recomandabil să nu respiri de loc...
Acei ce au bronşită sau tuse măgărească,
De semenii lor teferi grozav să se ferească!
Să nu-şi mai piardă noaptea cu lucruri nepermise,
Să ţină toată iarna ferestrele deschise
Iar vara să se ducă la aer, la Sinaia,
Să steie-nchişi în casă, c-afară-i udă ploaia...
Pe lângă asta-i bine, când suferi de-anemie,
Cu propria ta viaţă să faci economie.
De nu vrei ca la urmă să te trezeşti mofluz,
Evită surmenajul şi orice fel de-abuz,
Răreşte-o cu tutunul, mai lasă băutura!...
Iar dacă, din păcate, vrei să-ţi apropii gura
De epiderma unei persoane din elită, —
Oricât ar fi persoana aceea de grăbită,
La locul ce urmează să fie sărutat
Să dai întâi c-o cârpă muiată-n sublimat.

Ori, ca să fiţi mai siguri de viaţă, eu vă zic:
Nu sărutaţi nici mână, nici gură, nici... nimic!

MIGDALE AMARE

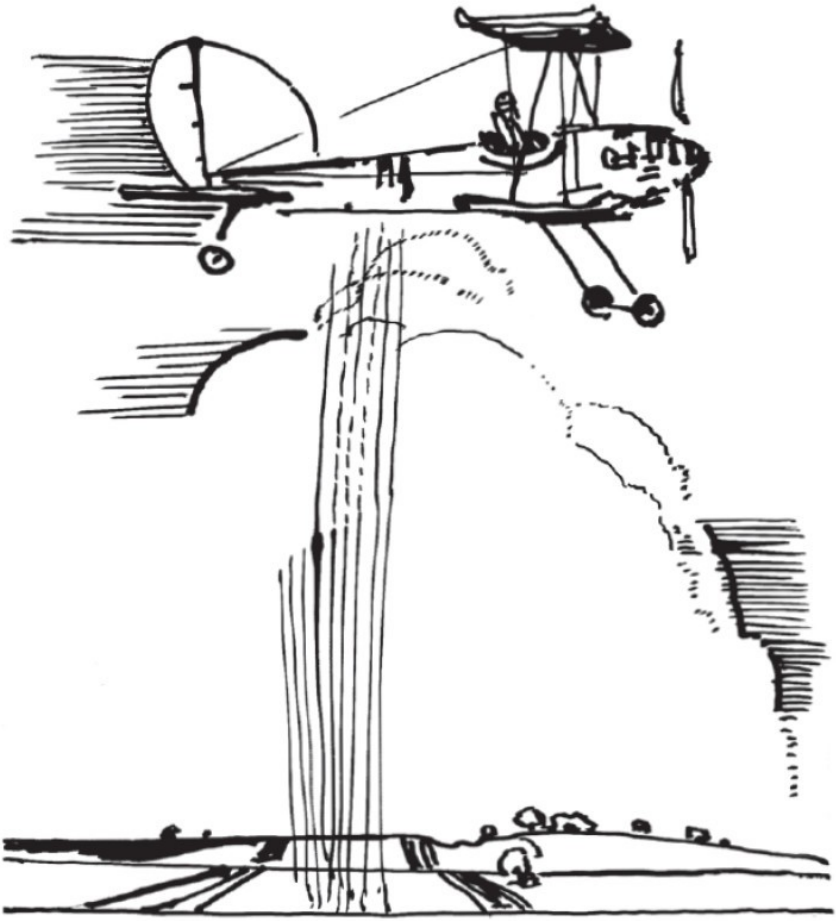

PREFAŢĂ

Prin ce ţinuturi rătăceşti
Pribeagă?
În care grotă din poveşti
Ai hibernat — o vară-ntreagă?

O, Muza mea cu nasul mic
Şi coapse fine,
Abia sculptate din nimic,
De ce te-ai dus de lângă mine?...

Ţi-am prins în părul inelat
Vreo floare artificială?
Te-am ofensat
Cu vreo metaforă banală?

Ori mi-ai bătut vreodată-n geam
Şi, spionând perdeaua trasă,
Te-ai supărat că nu eram
Acasă?...

Vrei poate macii din livezi
Pe toţi cu mâna ta să-i scuturi?
Sau te distrezi
Cu pălăria după fluturi?

N-ai adormit cumva pe-afară
Şi te-ai trezit sub un umbrar,
Îndrăgostită de-un măgar
Ca-n *Visul unei nopţi de vară?*

Cu Demonul lui Lermontof

Te-i fi-ntâlnit şi ţi-a fost frică?...
Nu ţi-a intrat cumva-n pantof
O pietricică?

(De-aceea-mi iese şchiop şi mic
Un vers, în fiecare stanţă...
Vezi, tot m-ai inspirat un pic
De la distanţă!)

Ori m-ai zărit vreodată stând
Cu Muza altuia? Se poate.
Le-am spus cuvinte dulci, pe rând,
La toate...

Dar n-am făcut-o pe furiş
Cum fac confraţii mei cu tine,
Ci pe afiş
Mi-am spus păcatul la oricine,

Şi confidenţele, tu ştii,
Le-am dat pe faţă, *tale-quale,*
Într-un volum de Parodii
Originale...

Oricum, de-o fi ca-n viitor
Să placă stihurile mele,
Las mărturie tuturor
Că n-ai colaborat la ele.

Că singur m-ai lăsat să scriu
O carte-ntreagă fără tine...
Şi dacă totuşi mai târziu
Te vei întoarce lângă mine,

Nici nu te-alung, nici nu te-mpac,
Ci-n fundul călimării crunte

Muind un deget, am să-ţi fac
Un benghi în frunte!

CĂLIMARA

Mi-ai dăruit, frumoasă doamnă, o călimară de argint
Cu două guri întunecate, ca două porţi de labirint,
Prin care gândurile mele s-or afunda neştiutoare
Şi-adesea n-or găsi ieşire din bezna umedă, la soare.
Cu două guri ca de fântână, din care ultimul meu vis,
Scafandru mic, privind cu spaimă spre fundul negrului abis,
Va încerca, zadarnic poate, s-adune înşirată-n salbe
Recolta de mărgăritare a viitoarelor nopţi albe.
În călimara asta nouă roiesc ca fluturii imagini
Ce vor cădea cândva, inerte, pe câmpul alb al unei pagini,
Închipuiri neplăsmuite şi gânduri negândite încă
Pe care stropul de cerneală le-nchide-n noaptea lui adâncă,
Cuvinte şterse peste-o clipă, fantome de idei defuncte,
O ploaie miniaturală de-accente, virgule şi puncte —
Şi-acele negre arabescuri pe care-o vagă fantezie
Sau numai mâna mea distrată le zugrăveşte pe hârtie.
În ea, tăcute şi smerite stau viitoarele regrete,
Alături de bilanţul zilei şi de adresa unei fete;
Scrisoarea de condoleanţe pe care, poate, o voi scrie
Unui amic în doliu după vreo rudă care-i încă vie;
O epigramă inedită; figura unui tip ridicol,
Pe care nu-l cunoaştem încă; un titlu mare de articol,
Asupra unei chestii care va fi de actualitate,
Cu siguranţă, peste-o lună sau peste-un an şi jumătate,
Şi toate cifrele arabe stau, de la 1 pân’ la 9,

Amestecate şi stupide, în călimara asta nouă...
În cupa ei de întuneric dorm viitorul şi prezentul,
Cuvintele prin care, poate, îmi voi începe testamentul;
O poliţă abia schiţată, un madrigal, o amintire
A unei clipe viitoare, — sau o poemă de iubire
Pe care voi citi-o, poate, atras de noaptea lor bizară
În ochii tăi cei mari şi negri ca două guri de călimară....

CIOARA

Câmpul alb, ca un cearşaf,
Până-n zări se desfăşoară...
Sus pe-un stâlp de telegraf,
S-a oprit din zbor o cioară,

Nemişcată-n vârf de par
Ca o acvilă pe-un soclu,
Oacheşă ca un hornar
Şi macabră ca un cioclu;

Neagră ca un as de pică,
Sub nemărginitul cer;
Singuratică şi mică
Cât o boabă de piper;

Gârbovă ca o feştilă
Într-un cap de lumânare;
Ca o mutră imobilă
De harap cu nasul mare,

Dar sinistră şi pârlită
De la coadă până-n plisc,
Ca o pajură trăsnită

Într-un vârf de obelisc;

Încrustată-n atmosferă
Ca un ou de ciocolată;
Amărâtă şi stingheră
Ca o prună afumată;

Cu alura interlopă
Ca un muzicant în frac,
Cuvioasă ca un popă
Şi smolită ca un drac;

Demnă, ca un om celebru;
Mistică şi fără chef
Ca un basorelief
De pe-un monument funebru;

Încomodă-n soare, ca
Un gunoi în ochi; nefastă
Ca un *chibiţ* ce-ţi stă-n coastă
La un joc de bacara;

Suspendată ca o notă
Pe un portativ gigant;
Slută, ca o hotentotă
Părăsită de amant;

Mică-n mijlocul naturii
Ca un fir de praf de puşcă;
Neagră cum e cerul gurii
La un câine care muşcă;

Cruntă ca o vânătaie
Cauzată-n *match* de box;
Ca un bulgăre de cox
Care-a stat o noapte-n ploaie;

Resemnată, ca-n vitrină
O reclamă pentru vulg,
Şi uşoară ca un fulg
De funingine-n lumină;

Tristă ca un crep de doliu
În văzduhul diafan, —
Ca un punct aerian
Pe-al zăpezii alb orgoliu;

Stranie ca un ponos
Al priveliştii de cretă;
Solitară şi cochetă
Ca un cuc de abanos;

Neagră, ca o muscă-n lapte,
Şi fantastică-n contur,
Ca un miez adânc de noapte,
Cu lumină împrejur;

Fină ca o acadea
De ţiţei topit la soare;
Prinsă-n falduri de ninsoare
Ca un fiong de catifea;

Ireală, ca un duh
Cu penajul ei feeric, —
Ca o cupă de-ntuneric
Răsturnată în văzduh;

Gravă ca o rugăciune
Şi posomorâtă ca o
Figurină de cărbune
Cu nuanţe de cacao;

Tragică, ca o emblemă
A obştescului sfârşit;
Sumbră ca o anatemă
Aruncată-n infinit;

Mută-n liniştea câmpiei
Ca un bloc de piatră arsă,
Ca un ghem de beznă toarsă
Din fuiorul veşniciei, —

Atârnând de bolta goală
Ca un uger de catran
Unde pruncii lui Satan
Vin, plângând, să sugă smoală;

Piază-rea, ca un blestem
Azvârlit aşa-ntr-o doară
Creatorului suprem, —
Şi banală... ca o cioară!

FUM

Vis albastru al Naturii!
Cum se-nalţă-ncet din sfera
Pământeştilor combustii, spre azur,
Spre Infinit,
Cu podoabe ireale decorează atmosfera
Anunţând Nemărginirii opera unui chibrit.

Colonade fără număr leagă cerul cu pământul
Şi-n ogeagurile albe stau înfipte...
Dar acum

Peste case, ca o mare de lumină, trece vântul
Spulberând arhitectura colonadelor de fum.

Din cădelniţi şi din pipe prin văzduh se întretaie
Fum albastru de tămâie
Cu fum galben de tutun,
Ori pluteşte-n trâmbe albe peste câmpuri de bătaie
Fumul sângelui şi-al morţii,
Fumul gurilor de tun...

Alteori, din mari dezastre izvorăşte ca un fluviu,
Dar cu aceeaşi nepăsare îl primeşte cerul trist:
Din incendiile Romei,
Din Stambul
Sau din Vezuviu,
Din altarele lui Buda sau din templele lui Crist.

Orientul îşi înalţă fumul greu de mirodenii:
Visul pagodelor albe şi-al fachirilor gângavi.
Miazănoapte, ceaţa deasă care-nchipuie vedenii,
Iar Apusul, fum de fabrici,
Jertfa turmelor de sclavi.

Sus, în spaţii reci, adună cataracte de zăpadă.
Lungi corăbii, la hotarul infinitului, străbat
Altitudini glaciale care-amestecă grămadă
Cu buhai de pe Negoiul aburii din Eufrat.

Sunt acolo scări înalte, străvezii ca floarea spumii.
Dar cu ochii către ele, în zadar aştepţi mereu
Să se clatine azurul din catapiteazma lumii
Şi pe treptele de marmur să coboare Dumnezeu...

Fum! Învăluie pământul ca să-l apere de soare.
Fum! Cu-ncetul ne cuprinde şi ne strânge ca un zid
Şi ne-năbuşe de veacuri în rotundă închisoare

Cu ferestre de lumină care nu se mai deschid.

AEROPLANUL

Spre apusul de jăratic
Cu livezi scăldate-n aur,
Trece-un nour singuratic
Alb şi mare cât un taur

Iar în urma lui s-abate,
Gata-gata să-l ajungă,
Un ţânţar cu coadă lungă
Şi cu aripi nemişcate.

Creşte-n asfinţit pojarul.
Dealurile stau s-adoarmă.
Norul tace, dar ţânţarul
Umple liniştea de larmă...

SONET ESTIVAL

Din cerul mat, încovoiat pe zare
Ca un imens cuptor de porţelan,
Un soare imobil şi diafan
Trimite raze perpendiculare.

Oraşul „adâncit ca-ntr-o visare”,
Cu tot aspectul lui cotidian,
E bântuit în fiecare an

De felurite boli imaginare.

Prin atmosfera plină de insecte,
Vin de departe adieri suspecte:
Se furişază molima perfidă...

Trag storul la fereastră şi, de frică,
Simt inima cum mi se face mică
Cât un microb de febră tifoidă.

ALBUMUL

O, blestemată curiozitate!
Deunăzi, cu gânduri indiscrete,
Am profanat odaia unei fete, —
Acest muzeu de lucruri parfumate.

Albumul ei cu scoarţe violete
E plin de cărţi poştale ilustrate:
Vederi din ţară şi străinătate,
Oraşe, fluvii, parcuri şi portrete.

Pe una scrie: „Dragă verişoară,
Ai auzit că P.P.K. se-nsoară
Şi vrea să ia o fată din Buzău?...”

Pe alta scrie numai: „Cugetare.
Amorul e un lucru foarte mare.”
Şi iscăleşte: Guţă Popândău.

SONETE PLUVIOASE

De-o săptămână ţine-ntruna ploaia, —
Şi-mi pică-n pat, de sus, din bagdadie...
O noapte încă de-ar mai fi să ţie
Nu m-aş mira să-mi cază-n cap odaia!

Avea simptome vagi de nebunie
Peninsula Balcanică... şi d-aia,
De când s-aprinse-n Orient văpaia,
Pământul face hidroterapie!

Sau poate că divinul Mizantrop
A hotărât al doilea potop?...
Oricum ar fi, eu nu mă tem de moarte.

Dar când o-ncepe altă veşnicie,
Fac cerere să mă permute-n Marte,
C-aici avem prea multă igrasie!

*

Sunt izolat ca Robinson Crusoe,
Nu vine nime-n uşa mea să bată,
Şi dacă stau cu uşa încuiată
E că nici eu de nime n-am nevoie.

Mai fericit ca legendarul Noe,
Din toată omenirea inundată,
În *arca* mea nu am decât o fată...
Deasupra lumii noi plutim în voie...

Degeaba vă-ndesaţi ca la pomană,
Reprezentanţi ai faunei terestre, —
Nu iau cu mine nici o lighioană!

Căci e destul o singură pereche:
Un trubadur şi-o fată fără zestre,
Ca să refacă toată lumea veche!

LA VÂNĂTOARE

I. DECORUL

Sus, pe dealuri, Toamna pune
Mirişti galbene-n lumină,
Arături ca de cărbune
Şi mohoare de rugină.

Rânduri-rânduri, spre câmpie
Se perindă nori de plumb
Peste larga simetrie
De coline cu porumb.

Iar când soarele străbate,
Luminând peisajul vast
De dreptunghiuri colorate
Într-un limpede contrast,

Saltă-n valuri jucăuşe
Şi foşneşte lung sub soare,
Cu mătasă la pănuşe,
Mămăliga viitoare...

II. UN IEPURE

Scurt, mohorul a foşnit...
Şi spre neagra arătură
Într-o clipă s-a ivit
Un măgar-miniatură!

Din căpiţă sare pleavă,
Sar gunoaie dintr-un snop.
Puşca scoate fum pe ţeavă
Şi porneşte ca un dop...

A căzut... ba nu! Din goană,
Mic, elastic şi urgent,
Lâng-o tufă de simziană
A făcut un compliment.

Spre porumb acum s-abate...
Un scaiete zăpăcit
Îl întreabă: — Ce e, frate?
— Sunt teribil de grăbit!...

Alungat ca de furtună,
Cu picioare de lăcustă,
Se destinde şi s-adună
Peste-o mirişte îngustă.
Ca o minge se prăvale,
Se coboară şi se suie
Prin hârtoapele din vale:
Uite-l — nu e, uite-l — nu e!...

Liniştea coboară iarăşi
Peste ţarinile moarte...
— L-ai scăpat! zice-un tovarăş.
— Mi-a sărit cam de departe...

III. MASA

Din văzduh abia s-aude
Ţipăt jalnic de prigorii...
Cu ciubote mari şi ude
Stau la masă vânătorii.

Toţi cu puşca lângă geantă,
Guralivi şi orăşeni,
Pun o pată discordantă
Pe căpiţa de strujeni.

Şi e frig, şi toţi îngheaţă...
Şi din când în când nu strică,
Începând de dimineaţă,
Câte-un strop de *săcărică...*

— Într-o toamnă, zice unul,
La un capăt de răzor
M-am oprit să scot tutunul...
Când, de jos, de la picior,

Fără veste văd că-mi sare
Un şoldan cât un viţel,
Şi stârneşte-n goana mare
Alţi vreo şapte după el!

Trag cu ploaie în grămadă,
Fără să ţintesc deloc...
Cine s-aştepta să-mi cadă
Patru iepuri dintr-un foc?...

— Astea sunt invenţii pure...
Mie mi s-a întâmplat,
La o goană-ntr-o pădure,
Un mister adevărat.

Nici nu m-aşezasem bine,
Stam cu puşca subsuoară...
Când deodată lângă mine
Se opreşte-o căprioară.

Stă şi-ascultă, imobilă...
Eu atunci — mă ştiţi cum sânt —
M-a cuprins un fel de milă:
Am oftat... şi-am tras în vânt.

Când văzu că „umplutura”
Trece fără s-o atingă,
Ea şi-a-ntins la puşcă gura
Şi-a-nceput... aşa s-o lingă...

— I-auzi colo, ce curaj, mă!
Asta şi-a-ntrecut perechea!
... Buruienile din preajmă
Trag şi ele cu urechea.

Un măceş de două şchioape
Zice-n taină unui spin:
— Dumneata eşti mai aproape,
Ia-l de mânecă puţin!

IV. LA ÎNTOARCERE

Vântul curge spre câmpie
Transparent şi uniform.
Toate ierburile-nvie,
Toate ţarinile dorm.

Ici şi colo se ridică
Câte-un nour alb de praf...
Străjuind şoseaua mică

Stâlpii rari de telegraf

(Tot mai singuri, ceafă-n ceafă,
Suluri vinete de fum
Lungi ca gâturi de girafă),
Înşiraţi pe lângă drum,

Spre oraşul plin de turle
Stau privind c-un aer tâmp...
Şi deodată-ncep să urle
Că-i apucă noaptea-n câmp.

OCTOMBRIE

Octombrie-a lăsat pe dealuri
Covoare galbene şi roşii.
Trec nouri de argint în valuri
Şi cântă-a dragoste cocoşii.
Mă uit mereu la barometru
Şi mă-nfior când scade-un pic,
Căci soarele e tot mai mic
În diametru.

Dar pe sub cerul cald ca-n mai
Trec zile albe după zile,
Mai nestatornice şi mai
Subtile...

Întârziată fără vreme
Se plimbă Toamna prin grădini
Cu faldurii hlamidei plini
De crizanteme.

Şi cum abia pluteşte-n mers
Ca o marchiză,
De parcă-ntregul univers
Priveşte-n urmă-i cu surpriză, —

Un liliac nedumerit
De-alura ei de domnişoară
S-a-ngălbenit, s-a zăpăcit
Şi de emoţie-a-nflorit
A doua oară...

NOIEMBRIE

Plouă stupid...
Cerul îşi scutură
Ca dintr-o ciutură
Frigul lichid.

Cârduri de ciori —
Neagră pecingine,
Flori de funingine
Zboară sub nori...

Plouă perfid.
Şi-n doză minimă
Picură-n inimă
Neant acid.

Plouă de sus...
Toamna ironică
Îmi scrie-o cronică
Cât un *Larousse.*

(O Halimé, —
Pentru că nu cere
Nici introducere,
Nici „va urma”...)

Plouă placid:
A...e...i...o...u...ă...
Dacă continuă,
Mă sinucid!

FANTEZIE DE TOAMNĂ

Acesta-i un cântec pe care de mult
Am vrut să vi-l cânt dumneavoastră.
Natura-l repetă cu aspru tumult.
Acesta-i un cântec pe care-l ascult
Cu nasul lipit de fereastră.

Ca vechiul ceasornic cu muzică, port
Cântare latentă în mine.
Se pune-n mişcare un tainic resort
Şi-mi cântă romanţa trecutului mort
În freamăte lungi de suspine.

Cu crengile ude şi fără veşmânt
Salcâmii la poartă se-ndoaie.
Pe stradă se plimbă iernaticul vânt
Şi fluieră-n tactul aceluiaşi cânt
Şi plânge cu lacrimi de ploaie.

În casă tac toate. Un singur covor

Atacă, pe nas, uvertura.
Şi cărţile toate-l urmează în cor,
Începe să cânte întregul decor, —
Ceasornicul bate măsura.

Şi-acuma-i un cântec adânc, ne-ntrerupt:
Dulapul cu-o aripă frântă,
Şi patul, şi soba, şi scaunul rupt,
Şi vechile cadre cu flori dedesubt
Se uită la mine şi cântă.

Ca undele mării izbite de dig
Pereţii-mprejur fredonează...
Şi numai o muscă surprinsă de frig
Pe masă, alături de-un rest de covrig,
Cu labele-n sus, hibernează.

PRIMĂVARĂ

După-atâta frig şi ceaţă
Iar s-arată soarele.
De-acum nu ne mai îngheaţă
Nasul şi picioarele!

Cu narcisi, cu crini, cu lotuşi,
Timpul cald s-apropie.
Primăvara asta totuşi
Nu-i decât o copie.

Sub cerdac, pe lăuruscă,
Cum trecură Babele,
A ieşit un pui de muscă

Să-şi usuce labele.

Păsările migratoare
Se re-ntorc din tropice.
Gâzele depun la soare
Ouă microscopice.

Toată lumea din ogradă
Cântă fără pauză.
Doi cocoşi se iau la sfadă
Nu ştiu din ce cauză.

Un curcan stă sus, pe-o bârnă,
Nu vrea să se bucure.
Moţul roşu îi atârnă
Moale ca un ciucure.

Doar Grivei, bătrânul, n-are
Cu ce roade oasele.
Că de când cu postul mare,
Toate-i merg de-a-ndoasele.

Pentru câte-a tras, sărmanul,
Cui să ceară daune?...
Drept sub nasul lui, motanul
A venit să miaune.

Dar acum l-a prins potaia
Şi-a-nceput să-l scuture...
Peste toată hărmălaia
Trece-n zbor un fluture.

Pe trotuar, alături saltă
Două fete vesele...
Zău că-mi vine să-mi las baltă
Toate interesele!

LA PAŞTI

Astăzi în sufragerie
Dormitau pe-o farfurie,
Necăjite şi mânjite,
Zece ouă înroşite.
Un ou alb, abia ouat,
Cu mirare le-a-ntrebat:
— Ce vă este, frăţioare,
Ce vă doare?
Nu vă ninge, nu vă plouă,
Staţi gătite-n haină nouă,
Parcă, Dumnezeu mă ierte,
N-aţi fi ouă...
— Suntem fierte!
Zise-un ou rotund şi *fraise*
Lângă pasca cu orez.
Şi schimbându-şi brusc alura,
Toate-au început cu gura:
— Pân'la urmă tot nu scap!
— Ne găteşte de paradă.
— Ne ciocneşte cap în cap
Şi ne zvârle coaja-n stradă...
— Ce ruşine!
— Ce dezastru!
— Preferam să fiu omlet!
— Eu, de m-ar fi dat la cloşcă,
Aş fi scos un pui albastru...
— Şi eu, unul violet...
— Eu, mai bine-ar fi să tac:
Aşa galben sunt, că-mi vine
Să-mi închipui că pe mine

M-a ouat un cozonac!...

UN DUEL

Eroii mei sunt doi cocoşi
De rasă, pintenaţi, frumoşi
    Ca ofiţerii la paradă.
Doi cavaleri aristocraţi.
Dintr-o privire ofensaţi
Încep duelul fără spadă.
Au martori puii speriaţi.
Teren — o parte din ogradă,
    Dar n-au motiv de sfadă,
    Căci nu se ştie-a cui e vina —
    Misteru-nvăluie pricina, —
    Deci: căutaţi găina...

Din amândouă părţile
Se-ncep ostilităţile.
Ei stau o clipă faţă-n faţă
Cu ciocurile la pământ,
Apoi deodată-şi iau avânt
Şi lupta-ncepe săltăreaţă:
Sar deodată,
Dau cu ciocul.
Cad alături,
Schimbă locul.
Bat din aripi,
Dau din gheare.
Unul cade,
    Altul sare...
    Iar s-atacă,

lar se pişcă...
Dar deodată nu mai mişcă...

Faţă-n faţă, multă vreme,
Stau aşa, ca două gheme
Neclintite
Şi zburlite,
Până când, pe nesimţite,
Unul părăseşte sfada,
Întorcându-se cu coada...

*

Atunci ieşi de sub şopron
Un filozof-clapon,
Urât
Ş-atâta de bătrân încât
A dat în mintea puilor...
El s-a oprit în faţa lor
Cotcodăcind sonor:
— Eu dezaprob acest conflict.
E o ruşine, un delict
Nedemn de vremi civilizate.
Dar aşteptăm un viitor
Când, mândri de chemarea lor,
Cocoşii nu se vor mai bate...
Voi vă certaţi pentr-o găină,
Dar nu vedeţi? E curtea plină!
Ba treceţi gardul la vecini,
Că şi p-acolo sunt găini...
De ce vă puneţi gheara-n gât?
Să lase unul cât de cât,
Să dea şi celălalt ceva, —
Eu, cât de cât, socot c-o da!

BALADA CORBILOR

Posomorâţi, cu gheara lungă,
Cu pliscuri negre de oţel,
Ne-am înfruptat cât să ne-ajungă
Din prânzul marelui Măcel.
Cu patrioţii la paradă,
Amestecaţi printre eroi,
De-a valma coborâm în stradă, —
Dar nu ne ducem la război!

Când geme-n vaier lung câmpia,
Când stau întorşi spre bolta cruntă
Cei logodiţi cu veşnicia
Sub ploaia rece şi măruntă;
Când moartea seceră flămândă
Făcând mormane de eroi, —
În dosul frontului, la pândă,
Noi nu ne ducem la război!

Târziu, cu penele mânjite
De sânge negru — şi sătui,
În cuiburi calde şi ferite
Ne-mperechem şi scoatem pui
Ce s-or hrăni ca şi părinţii
Din hoituri slabe de eroi, —
Căci, soli voioşi ai suferinţii,
Noi nu ne ducem la război!
Alteţă, zvonul creşte iarăşi,
Adună-ţi ceata de eroi...
Cu moartea suntem buni tovarăşi,
Dar nu ne ducem la război!

SINGUR

Cu cea din urmă rază ce tremură-n amurg,
Se-ntunecă palatul bătrânului Habsburg.
E noapte. Vântul toamnei aduce de departe
Un freamăt de suspine prin sălile deşarte,
Căci a pornit monarhul încovoiat şi chel
Oştiri din şapte neamuri să moară pentru el!

Făclia luminează fantastice vitraiuri
Şi-n umbra colorată ca umbra din seraiuri,
În liniştea capelei pe-o treaptă-ngenuncheat,
Cu fruntea-n mâini se roagă bătrânul împărat:
— Stăpâne, codrii urlă şi râurile gem,
Din fiece colibă se-nalţă un blestem
Şi-n inima mea scrumă părerile de rău!
Stăpâne, slobozeşte de-acum pe robul tău...

Dar vântul geme-n noapte:
„E prea târziu, bătrâne!
Pe ţărmurile noastre de-a pururi va rămâne!
Pe ţarinile noastre de-a pururi va rămâne
Sinistră, ca o pânză de doliu, umbra ta.
O, dacă El te iartă, noi nu te vom ierta!...”

Tresare împăratul. Mişcând încet din buze,
Încearcă să-şi adune gândirile confuze...
Dar două diamante strălucitoare curg
Încet-încet pe nasul bătrânului Habsburg,
Şi-n liniştea solemnă, cum pică pe parchet,
Par două lacrimi grele şi mari — de spermanţet.

ÎN JURUL UNUI DIVORŢ

Mişu St. Popescu vrea să divorţeze.
Lung prilej de vorbe şi de ipoteze!
Unii spun că Mişu singur e de vină,
Că la ei în casă n-a fost zi senină.
Că nu poate nimeni să-i mai intre-n voie
Şi-a avut norocul de-a găsit pe Zoe,
Care-i rabdă toate de când l-a luat.
Că desigur alta nu l-ar fi răbdat
Nici măcar o lună, însă biata fată
Este bunătatea personificată!
Că-nainte Zoe până nu-l luase
A respins partide mult mai serioase:
Jorj Athanasiu, când era flăcău...
Goldman de la Credit... Guţă Popândău,
Angrosist de vinuri, — o partidă rară
Şi cu care Mişu nici nu se compară —
Toţi cu situaţii şi destul de „bine”,
Refuzaţi de dânsa, ca să ia... pe cine!
Că săraca Zoe când l-a cunoscut
Era fără slujbă şi dator vândut.
Că de-atunci încoace ea zadarnic speră,
Că el n-are-n casă nici o manieră,
Nu respectă seara orele de masă,
Rareori cu leafa nimereşte-acasă,
Frecventează cele mai de jos localuri
Şi se ţine noaptea numai de scandaluri...
Dar mai e un lucru mai fenomenal:
Mişu St. Popescu este imoral!
Parcă ea nu ştie că, de - acum un an,
Dumnealui se ţine cu madam Vârlan?
O caricatură... un chibrit... o aia

Cu piciorul mare şi c-un păr cât claia,
O mahalagioaică... Afectată... rea, —
De se miră lumea: ce-a găsit la ea?

Alţii spun că totuşi nu-i de vină el,
Că din contra, Mişu e un soţ model,
Însă ea, Popeasca, este o ingrată.
C-ar fi stat şi-acuma tot nemăritată,
Dacă din păcate nu s-ar fi găsit
Un neghiob ca Mişu, un îmbrobodit...
C-a luat-o tocmai de pe la Vaslui
Unde se dusese la un văr de-al lui
Care-avea la dânşii casă cu chirie.
Că vorbeau adesea la bucătărie,
Mai cu seamă ziua când trecea la masă.
Că duduca Zoe scutura prin casă
Şi — nu zice nimeni că era bigotă —
Însă franţuzeşte nu ştia o iotă!
Că găsind odată nişte cărţi franceze,
A rugat pe Mişu „s-o iniţieze”...
(Promitea fetiţa!) Tot aşa mereu,
Azi o sărutare, mâine... mai ştiu eu?
Ba cu franţuzeasca, ba cu scuturatul,
Până când la urmă a-ncurcat băiatul!...
Toate astea însă la un loc denotă
C-a luat-o goală, fără nici o dotă.
Trei perechi de case? Ştie Dumnezeu...
Trei perechi de mofturi! — N-o spun numai eu.
Întrebaţi pe Lambru, pe madam Palade
(O persoană-n vârstă, foarte cumsecade)
Şi pe toată lumea care-o cunoştea,

C-a luat-o numai cu ce-a fost pe ea...
El putea desigur *altfel* să se-nsoare, —
Dar în loc să-i fie recunoscătoare,
Să-l respecte-n casă şi să-l menajeze,

Dumneaei, din contra, ţine să dicteze!
Mişu nu e liber nici măcar un pas,
Toată lumea vede că l-a dus de nas.
Dar în schimb, fireşte, ea, de la-nceput
Fără nici o jenă a făcut ce-a vrut,
Seara, când o cauţi, pleacă la cucoane.
Ziua se ocupă numai cu romane,
Iar bucătăreasa (c-au schimbat femeia)
Are tot pe mână, până când şi cheia
De la magazie şi de la dulap, —
Care va să zică şi-a făcut de cap.

Alţii spun că Zoe, la madam Lipan,
A-ntâlnit pe unu, Iorgu Damian, —
Flutur de saloane, mare puşlama.
Că-ntre ei desigur exista ceva,
Fi'ndcă ea-ntr-o clipă de sinceritate
A scăpat o vorbă la madam Stamate:
„Ah, *machere,* ce nobil şi distins băiet!..."
Iar madam Stamate n-a ţinut secret,
Şi-i destul să afle câteva persoane...
Tot atunci, se vede, una din cocoane
I-a făcut pesemne lui o anonimă
Unde iscălise doar atât: „Cu stimă... „
Şi-i scria acolo — spun din auzite —
Că „madam Popescu prea se compromite..."
Dar el n-a citit-o, nefiind francată.
Şi-a trecut şi asta.
În sfârşit, odată
Trebuind să plece Mişu la Vaslui
Pentru nişte case, — un amic de-al lui,
Unul de la Bancă, l-a pornit cu sila
Să ia trenul numai până la Chitila
Şi să stea acolo tocmai timpul strict,
Ca să-i poată prinde în flagrant delict...
Că venind Popescu şi văzând lumină,

A intrat în curte tocmai prin grădină
Şi bătând la uşa care dă-n salon,
Cineva din casă i-a strigat: „Pardon!”

Zoe sta de vorbă, nici nu s-aştepta
(Că era devreme... zece şi ceva)
Şi crezând că-i mâţa sau vrun alt ecou,
Când văzu că-i Mişu, a rămas tablou,
El păru deodată foarte încântat.
— Mă iertaţi — le zise — că v-am deranjat!...
Puse-apoi paltonul peste geamantan
Şi venind cu-ncetul către Damian
Care sta să plece, zise: — Bună seara.
(Damian atuncea s-a făcut ca ceara.)
Nu mai staţi de vorbă? Poate că ţi-e somn...
Te grăbeşti prea tare, mult stimate domn!
Şi zicând acestea cu o voce calmă,
Vru să-l ia de guler şi să-i dea o palmă.
— Domnule Popescu... nene! stai un pic...
Pe parola noastră că n-a fost nimic!...
Damian, săracul, nu ştia ce zice, —
Dar găsind la urmă un moment propice,
Când văzu că treaba tot mai rău se-ncurcă,
A fugit...

Iar soţii se certară furcă.
Ea-l lua cu bine, nu-l scotea din „dragă”,
Socotind că astfel va putea s-o dreagă,
Dar la urma urmei, ca să-l deie gata,
A-nceput să facă, ea, pe supărata.
Că odinioară l-a iubit un pic,
Dar nu-l cunoscuse chiar aşa mojic...
Şi-ntorcând o clipă capul îndărăt,
I-a strigat din uşă: — Te-ai prostit di tăt!...

*

Toate astea însă n-au nici un temei,
Că nu ştie nimeni ce-a fost între ei.
Vineri toată lumea a putut să-i vadă
Amândoi alături, braţ la braţ, pe stradă...
Ei, şi ştiţi, aseară, după ce-a stat ploaia,
Ce-a aflat Tănţica de la Procopoaia
Când s-a dus să-i ceară un model de şorţ?...
Că madam Popescu nu mai dă divorţ.

DEDICAŢIE

Lira spânzurată-n cui
Cam de mult am părăsit-o,
De urâtul tău, iubito,
Şi de dragul nimănui.

Degetele-mi amorţite
De-abia lunecă pe strune.
Toate coardele sunt bune,
Doar a’ inimii-s plesnite.

Pentru tine, adorato,
Vreau să-mi cânt de azi încolo
Bucuriile-n tremolo
Şi tristeţea-n pizzicato.

Şi de s-o-ntâmpla ca tonul
Ori măsura să nu-ţi placă,
Vom întoarce patefonul
Şi vom pune altă placă.

GELOZIE

Dacă nu ne-am fi-ntâlnit
(Absolut din întâmplare),
Tu pe altul oarecare
Tot aşa l-ai fi iubit.

Dacă nu-ţi ieşeam în drum,
Ai fi dat cu bucurie
Altuia străin, nu mie,
Mângâierile de-acum.

Ai avea şi vreun copil
Care, poate (idiotul!),
Ar fi sămănat în totul
Cu-acel tată imbecil.

Dar aşa... ce lucru mare
Că-ntr-o zi ne-am întâlnit
Şi că-s foarte fericit, —
Absolut din întâmplare!

POPULARĂ

Ah, războiul blestemat
Câte văduve-a lăsat
În durere — şi câţi prunci
Au rămas orfani de-atunci!

Dar când stai să te gândeşti,
Toate cele pământeşti

Sunt ca umbra norilor,
Ca mireasma florilor.

Nu-i mirare că, de-atunci,
Au crescut sărmanii prunci
Şi văd încă soarele
Toate văduvioarele...

Doar pe morţii din război
Putreziţi în vânt şi-n ploi
N-are cine-i întreba
Dacă-s fericiţi ori ba.

TOAMNA ÎN PARC

Cad grăbite pe aleea
Parcului cu flori albastre
Frunze moarte, vorba ceea,
Ca iluziile noastre.

Prin lumina estompată
De mătasa unui nor,
Visătoare trece-o fată
C-un plutonier-major.

Rumen de timiditate
El se uită-n jos posac.
Ea striveşte foi uscate
Sub pantofii mici de lac.

Şi-ntr-o fină discordanţă
Cu priveliştea sonoră,

Merg aşa, cam la distanţă,
El major şi ea minoră...

BALADA UNEI STELE MICI

Ţii minte tu, iubita mea,
O noapte de argint în care
Mi-ai arătat pe cer o stea
Din Carul mare?

Cu faţa-n sus spre Dumnezeu,
Lăsându-ţi capul să se culce
Pe braţul meu,
Te legănam, povară dulce.

Deasupra noastră, un castan
Cu frunze pudic răsfirate
Pentru-a servi de paravan
Iubirilor nevinovate,

Tinzând o ramură-n zadar
Ca să ne apere de stele,
Fusese martor ocular
La toate cele.

Şi nu mi-ai spus atunci nimic,
Dar când mi-am coborât privirea,
Un deget mic
Mi-a arătat Nemărginirea.

Un strop de-argint a lunecat,
Şi, cu paloarea-i siderală,

Pe cerul negru a-nsemnat
Un fir subţire de beteală...

Ţii minte ce fior străin
Trecu atunci, din constelaţii,
Prin bluza ta de *crepe-de-Chine*
Cu aplicaţii?

Ce veşti din cerul depărtat
A nins pe fruntea ta zenitul?
Ce gânduri tainice-ai schimbat
Cu Infinitul?...

Sclipind departe, prin frunziş,
O stea smerită şi albastră
Sta singuratică, pieziş
Deasupra noastră.

Şi ca un spin,
Cu raza-i rece şi subţire,
Mi-a strecurat un gând străin
În visul meu de fericire.

Zicea: — Sub cerul vast şi mut
V-a aruncat aceeaşi soartă
Pe-un strop de lut
Ce-n învârtirea lui vă poartă.

Sărman atom sentimental!
Nu ştii tu oare
Că viaţa voastră-i colosal
De trecătoare?

Zicea: — Mă mir că te-ai gândit

Să-mi cânţi o odă.
De când poeţii s-au prostit,
Amorul nu mai e la modă.

Oricum, voi sunteţi prea mărunţi
Şi eu, prea mare...
N-ar fi mai bine să renunţi
Şi să vă duceţi la culcare?

Că nu există pe pământ
Mai venerabilă manie
Decât — sub stele jurământ
Pe veşnicie.

Şi nu există-n univers
Mai mare crimă
Decât — la coada unui vers —
Să pui o rimă...

ÎN IAŞI

Două, post-meridiane...
Sună lung şi monoton
Ornicul cu trei cadrane
De la Sfântul Spiridon.

Toamna prin văzduh adie
Ca un zbor de libelulă.
În lumina străvezie
Merge-agale o patrulă.

Pe trotuarul plin de soare
Saltă-n mers grăbit perechi
De studente zâmbitoare
Cu frizete la urechi,

Şi spre Universitate
Trec, ducând pe serviete
Clarităţi întunecate
Şi sclipiri de baionete.

EXPUNERE DE MOTIVE

Pentru ce n-am concurat niciodată
la premiile Academiei.

Întâi, fiindcă mi-a fost lene...
Al doilea, nu-s modernist
Sentimental ca Demostene
Şi nici ca Blaga — futurist...

Al treilea, mi-e imposibil:
Eu dezaprob şi versul şchiop
Şi orice premiu divizibil...
Al patrulea — sunt mizantrop.

Al cincilea, din fudulie...
Al şaselea, fiindcă n-am
Încredere-n Academie
Şi nici la cine s-o reclam...

Al şaptelea, — mi-a fost ruşine...

Al optulea, n-aveam nici eu
Părere bună despre mine...
Al nouălea, îmi vine greu

Să mă prezint cu opu-n mână
Pe la iluştrii mei confraţi
Din Academia Română,
Să zic: „E bun — mi-l premiaţi?...”

Al zecelea, nu pot admite
Să fiu învins la handicap —
Şi când m-ar scoate din sărite
Le-aş da, pardon, cu opu-n cap!

Al unsprezecelea, — valuta
Reduce-o parte din talent.
Când mia face azi cât suta,
Ori dai un spor echivalent,

Ori tragi oblonul la fereastră...
Şi-al doisprezecelea — nu pot,
Fiindcă printre dumneavoastră
E unul cârn şi idiot...

COCOSTÂRCUL ALBASTRU

Cu prilejul intrării
d-lui Mihail Sadoveanu la Academie.

Răsună cobza şi vioara,
Fac gospodinele pomeni...

Ce chef La noi în Viişoara,
Ce praznic mare-n Rădăşeni!

Chiar Hanul-Boului învie!
Iar jos, la Crâşma lui moş Precu,
E-atâta zvon şi veselie
De parcă azi se lasă secu!

La vodă Tomşa vin răzeşii
Să afle astăzi crezământ.
Soimaru bea cu megieşii
Izbind căciulile-n pământ

Pe când Dudia Margareta,
Rămasă singură-n ietac
Să-şi facă-n grabă toaleta,
S-a-mpuns la deget cu un ac...

Vuiesc pe Bistriţa nahlapii
Şi cântă volbura la Toance.
Plutaşii dârzi, în sforul apei,
Înfig prăjina, ca o lance.

Spre-o lume care-a „fost odată”
Duc vestea undele-n răspăr...
Stă Zâna Lacului mirată,
C-un nufăr galben prins în păr...

Pe grindul unui lac sihastru,
Din depărtări şi din trecut
Un mândru Cocostârc albastru
Misterios a apărut...

El vine cu mişcări atente,
Înaintează fără glas,
Făcând uşoare complimente

Din cap, la fiecare pas.

Şi-n urmă zice către Zână,
Oprindu-se într-un picior:
— Când falnic m-am lăsat din zbor
Pe Academia Română,
Eram de mult nemuritor...

POETUL

Frumos ca un erou de melodramă,
El se expune-n poze studiate:
Profil... trois-quarts[7]... din faţă... de la spate.
Şi tuturor surâde ca o damă.

Ştiu până şi vardiştii cum îl cheamă,
A devenit o personalitate.
Cotidiana lui celebritate
Ca un balon se umflă din reclamă.

Şi scrie... scrie... şi nimic nu şterge,
Având mereu impresia că „merge”
Şi că-ntr-o zi va cuceri Parnasul.

Zadarnic, totdeauna, la intrare
Cu politeţe i se taie nasul,
Că-i creşte iar, din ce în ce mai mare!

[7] Trei sferturi *(fr.).*

SCRISOARE

Răspuns d-lui Al. O. Teodoreanu

...Ba mata eşti tip ridicol!
Eu n-am scris nici un articol
Întru apărarea Muzii,
Despre cel care
    Pare
Că-mi faci treizeci de aluzii...

Criticul pe care-aici
Îl ataci în versuri mici
Nu-i, desigur, măscărici,
Colibri sau licurici...
    Însă nici
Bou sau vacă, precum zici.

E profesor (onorabil),
Autor (interminabil),
Om politic (execrabil),
Critic (foarte vulnerabil,
    Dar pasabil),
Preşedinte (incurabil).

Când îşi laudă ciracii,
Îi compară cu toţi dracii.
Fără spirit diplomatic,
Cu-ale lui precepte
    Drepte,
Are cioc, dar e simpatic.

*

Cel pe care-n adevăr
L-am luat cândva-n răspăr
E un tip mai fistichiu.
Când îl iei în pripă,
Ţipă...
Lasă-mă să ţi-l descriu.

Are-o mutră anodină
De frizer cu mandolină,
O privire clandestină,
Nas de parafină
Fină,
Şi la gură vaselină.

Braţ rotund şi crupă plină,
Organism de gelatină,
Cu structură androgină, —
Iar la-nfăţişare
Pare
O statuie de slănină.

Şi mai are... Ce mai are?
Când se duce la culcare
E de genul feminin,
Dar când scrie proză
Roză,
Iscăleşte masculin.

În al Criticii domeniu
Orice Eu se crede geniu,
Dacă-i secondat de proşti...
Alte semnalmente?
Niente!
Trebuie să-l recunoşti.

*

Deci scriind el prin reviste
Cronici impresioniste
Cu dantele împrejur,
Într-o zi şi-a zis că
    Riscă
Să rămâie prea obscur.

Cum avuse ţara pace,
El ieşi din carapace,
Şi cu pagini din război,
Dup-acel masacru
    Sacru,
S-a vârât printre eroi.

Ştiu, pe astfel de specimeni
Astăzi nu-i condamnă nimeni,
Au ajuns la apogeu.
Ei, dar ăsta să mă-nfrunte?...
    Pun’te
Un moment în locul meu!

Că mă ştie fiecare,
Sunt sfios ca fata mare
Şi blajin de obicei, —
Însă când mă apăr
    Scapăr
Ca din cremene scântei!

În cuptor îmi vâr colacii
Când s-arată vârcolacii.
Spada-mi gata de atac,
Luminoasă ca o dâră,
    Vâră

Spaima-n orice vârcolac!

*

Ce folos avui de-acolo?...
Cu săgeata lui Apollo
În zadar l-am săgetat,
Căci o epidermă
    Fermă
Este greu de perforat...

Nimeni pace nu-ţi dă dacă
Ai nevoie de dădacă.
Dragul meu, de-aceea zic
Că scriind sudalme
    Calme
Nu poţi câştiga nimic.

Ci, mai bine, — Muzei cale
Să-i deschizi cu muzicale
Rime, ca de obicei, —
Iar pe păr să-i scuturi
    Fluturi
De imagini şi idei.

RIPOSTĂ

Unui gazetar care cerea să fiu spânzurat

Vrei să mă spânzuri, vasăzică?...
Când te-am citit, în adevăr,

Îţi dau cuvântul că de frică
Mi s-a zbârlit un fir de păr!

Cum? Ţi-a venit aşa, deodată,
Netam-nesam?
Păreai un om cu judecată —
La asta nu mă aşteptam.

Te-ai supărat şi-ţi pare rău
Că-s încă viu?
Păcat că eşti de la Tazlău,
Păcat că trebuie să-ţi scriu!

Dar asta-i datoria mea:
Să dau cu zacherlină-n proşti.
Talent avem — o recunoşti.
Atunci, păzea!

Păzea, să nu dai de ruşine,
Să nu te strâng într-un sonet.
Să nu te spânzur eu pe tine
De-un epitet!

Păzea, că muza mi-i fecundă
Şi când te-oi prinde nu te scap:
Cu şapte rime pe secundă
Îţi dau la cap!

Păzea, să nu te-aştern pe-o filă
Şi-n roca unui vers masiv
Să te-ncrustez definitiv
Ca pe-o fosilă!

Păzea, să nu-ţi înfig în coastă
O epigramă ca un cui.
Să-ţi sparg în cap o odă proastă,

Să faci cucui!

Să nu-ţi arunc în ochi o stanţă
Cu versuri mici,
Să nu te ard de la distanţă
C-un hexametru ca un bici!

Şi-apoi, în hazul galeriei,
C-un vers subţire ca un ac,
Pe frontispiciul Veşniciei
Să te fixez ca pe-un gândac!

BENE MERENTI

Cu prilejul decorării dlui Ibrăileanu

Credeam că-i numai o poveste.
Când colo este
Adevărat!
Aflai aseară trista veste...

Eu am pe cap proiecte grele
Cu care lupt,
Dar vestea asta m-a-ntrerupt
Din ocupaţiile mele.

Şi la moment
Mi-am zis: „Să-i fac vreo două stanţe,
Să-i telegrafiez urgent
Condoleanţe...”

Citesc şi recitesc misiva,
Nedumerit mă uit la plic
Şi nu-mi explic:
Ai publicat ceva-n *Arhiva*[8]?...

Te-i fi aflat cândva-n eclipsă
Şi-ai scris un studiu analitic?
Sau poate *Spiritului critic*
I-or fi găsit vreo lipsă?

Cum aş putea descoperi
Maşinăria?
Să ştii că N. N. Zaharia[9]
A iscălit ceva: *G. I.*

Sau altă pană anonimă
Te-a lăudat cumva la Motru[10]?
Păcat că n-am aici o rimă
În *otru*!

(Vezi, eu... cu toate că n-am dat
Lucrări mai vaste,
Am scris destule versuri proaste
Şi totuşi nu m-au decorat.)

Dar trebuie să lămurim
Acest mister...
Nu ai cumva vrun omonim,

[8] *Arhiva*, publicaţiile istorică şi filologică. A apărut la Iaşi în 1892—1940. Cu vremea a devenit o revistă arhivistică, lipsită de interes literar, şi se pare că asupra acestei caracteristici se îndreaptă ironia lui Topîrceanu.

[9] N. N. Zaharia, publicist burghez, autorul unor studii mediocre despre Eminescu şi Vlahuţă.

[10] Se referă la profesorul C. Rădulescu-Motru, care se afla în anii 1913—1914 la conducerea *Noii reviste române*. Această publicaţie, caracterizată prin tendinţa ei oficial burgheză în anii amintiţi, polemiza cu *Viaţa românească*. De aici ironiile lui Topîrceanu.

Funcţionar la minister?

Să ştii c-aici e-ncurcătura!
Eu îţi spuneam
Că toţi aceştia se cam
Ocupă cu literatura...

Ai vreo protecţie de fustă?
O, aş putea
Să-ţi fac aluzie... dar nu stă
În firea mea.

...Degeaba caut înainte
Că nicidecum
Nu-mi vine-n minte...
M-am întrebat şi azi pe drum,

Mă-ntreb şi-acum, când stau alene
Cu braţele sub căpătâi:
De ce te-au decorat cu „Bene
Merenti” clasa I?

Da, ştiu că te-a-njurat la *Noua Revistă* tipul clandestin...
Dar cel puţin
Să ţi-o fi dat de clasa a II-a!

Ce? Ai ucis pe cineva?
O, dimpotrivă,
Nu ai alură ofensivă...
Ce-or fi avut cu dumneata?

Că ziua-ţi oblonești odaia,
Nici nu te-auzi, nici nu te vezi,
Şi-n toate nopţile veghezi
Ca cucuvaia.

Încât ne speriem acum
Când îţi zărim pe stradă mutra,
De parcă ne-ntâlnim în drum
Cu Brahmaputra[11]!

Ci mulţumeşte-te încalte
C-un singur hap.
Căci omului îi vin şi alte
Nenorociri mai mari pe cap.

Ce-ai zice dacă, bunăoară,
Într-o privinţă,
Te vor distinge-a doua oară
Cu „Bărbăţie şi credinţă”?...

[11] Poetul face o regretabilă confuzie între zeul indian Brahma şi fluviul Brahmaputra.

POEZII NEINCLUSE ÎN ULTIMELE EDIŢII

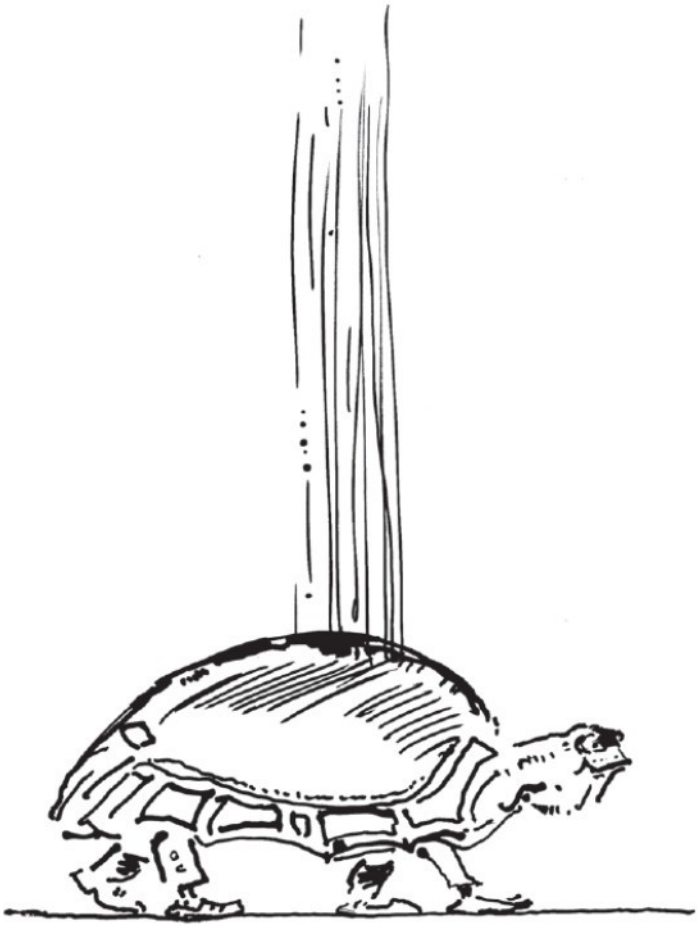

Din vol. BALADE VESELE ŞI TRISTE, ed. a II-a şi a III-a

ÎN TREN

E larmă şi trenul stă gata să plece.
Vagonul se umple de oameni străini.
Mi-e inima strânsă... E şapte şi zece.
Mă-ntorc la fereastră şi stau ca pe spini.

Dă-i, neamţule, drumul, că n-avem răbdare!
E gata... Un şuier, un repede zvon, —
Şi simt că se mişcă cu noi... Salutare!
Trec umbre grăbite pe lângă vagon.

E clipa când glasul durerilor tace.
Duc mâna la frunte şi ochii mi-i strâng, —
În suflet deodată un gol mi se face...
Dă-i, neamţule, drumul, că-mi vine să plâng!

Acum, pe de laturi, încep să rămână
Semnale, macazuri, vagoane şi fum;
Trec umbre de oameni cu steaguri în mână, —
Şi trenul, năvalnic, s-aşterne la drum.

Adio! Adio, romantică urbe!
Adio, zadarnic şi dulce trecut!
Din goană, când trenul se-ndoaie la curbe,
Scot capul afară şi lung te salut...

Oraşul rămâne sclipind în lumină,
Biserici şi case deodată apun,
În faţă le cade o verde cortină, —
Şi trenul aleargă, aleargă nebun.

Se schimbă decorul priveliştii sure:
Un şes, peste care trec umbre de nori...
Un drum singuratic... un colţ de pădure
Cu vârfuri uscate şi cuiburi de ciori...

În arie largă se-nvârte pământul
Şi curge-n rotire întregul teren.
Pe netede câmpuri ne ducem ca vântul.
Cantoanele albe se uită la tren...

PREFAŢĂ

Am plâns şi eu în versuri pesimiste
Amorul meu dintâi, ca orice om,
Şi poate că aş fi sporit c-un tom
Biblioteca sufletelor triste.

Dar azi vă dau o veselă agapă
De inedite şi răzleţe pagini.
Durerea mea, topită în imagini,
Dispare ca un fulg de nea în apă.

Se schimbă-n glume lacrimile clare.
Simbolice baloane-de-săpun
Plutesc deasupra vântului nebun
Stârnit de reci curente literare.

Şi-n existenţa lor cea efemeră,

Cu străvezii pereţi, de-abia închid
O parte mică din eternul vid,
Şi totuşi cer un loc în atmosferă.

O, indulgentă Critică postumă,
Să nu le-nţepi cu vârful unui ac,
Că rând pe rând baloanele de spumă
În lacrimi grele iarăşi se prefac.

BROASCA ŢESTOASĂ

Nu-i vezi nici cap, nici coadă, nici picioare.
Un bolovan... Dar dac-o laşi în pace,
Ea scoate botul de sub carapace
Şi-ncet-încet se pune în mişcare...

În câte milioane de tipare,
Cu haine transparente sau opace,
A trebuit Viaţa să se-mbrace
În drumu-i de prefaceri milenare!

Căci dibuind o formă mai perfectă,
De la amibă până la insectă
S-a rătăcit în mii de ipoteze.

Şi ce drum lung şi evoluţii grele,
Pân-a ajuns Natura să creeze
Gingaşa formă a iubitei mele!

DESPĂRŢIRE

Trec pâlcuri de răchită şi stâlpii fug întruna,
Pe cer în clarul zilei ne urmăreşte luna, —
Şi trenul deopotrivă la-ntrecere cu ea
Aleargă peste câmpuri... Adio, draga mea!

Adio Gândul doarme şu sufletu-mi veghează...
Uimit mă uit cum joacă pe mâna mea o rază...
Vecinul mă priveşte cu ochii plini de somn,
O muscă întârzie pe fruntea unui domn...

Iubito, simt în urmă-mi cum zările se mută, —
Cum se destramă-n aer chemarea mea pierdută, —
Şi lacrimile tale pe suflet mi s-abat
Ca stropii mari de ploaie pe-un lan de grâu uscat...

În marea de lumină surâde-ntreg pământul.
Un om aleargă-n urmă de parcă-l duce vântul.
Din galbena rotire de lanuri, se desfac
Cicoarele albastre şi florile de mac...
O, de-aş putea viaţa să mi-o prefac în floare,
Acum ţi-aş arunca-o din goană, la picioare!...

Şi dacă pentru tine aş vrea să uit că sufăr,
S-arunc în vânt afară scrisorile din cufăr, —
Mă sfâşie ca spinii părerile de rău
Şi-n inimă-mi răsună, adânc, suspinul tău...
Iar dacă-ncerc trecutul, cu siru-i de morminte,
Să mi-l rechem zadarnic, — aducerile-aminte
Mi se topesc în suflet ca stelele-n fântână,
Ca fulgii de zăpadă pe care-i prinzi în mână...

Mă-ntorc şi mă cutremur...
Nemesis, taină crudă,
Ia-ţi înapoi năframa de calde lacrimi udă.

Tu, care, ne-mblânzită din umbră,. fără glas,
M-ai urmărit pe drumul durerii pas cu pas, —
Tu care-ntuneci steaua ce-n ochii mei scânteie
Şi-mi spulberi ale nopţii albastre curcubee, —
Întoarce-ţi fruntea rece şi lasă-mă de-acum,
Străin pe mine însumi, să merg pe-acelaşi drum
Pe care-a mers de veacuri nefericita turmă...
Şi voi primi c-un zâmbet popasul cel din urmă.

AMINTIRE

Am stat o clipă-n loc s-ascult:
Ce freamăt lung s-aude?...
Doar vântul apa scutura
Din ramurile ude.

Şi paşii mei foşneau uşor
Pe frunzele cărării,
Mergeam în noapte tremurând
De chinul aşteptării.

La stânga codru-ntunecat,
Grădina-n mâna dreaptă
Şi-n fund o casă între plopi...
Iubita-n prag m-aşteaptă.

Aşa, ţin minte ca acum,
Când ne chemam în şoapte
Prelung, departe a ţipat
O pasăre în noapte.

Mi se părea când ascultam
Copacii mari din faţă

Că duşmani răi şi nevăzuţi
Vor să mi-o ia din braţă,

Şi-atunci bolnav o sărutam
Pe ochii mari, pe tâmple,
Şi-n taină parcă aşteptam
Un rău să mi se-ntâmple...

În zori de zi ne-am despărţit.
Cântau în sat cocoşii
Iar norii de la răsărit
Pluteau în flăcări roşii.

Ş-acum sunt singur... şi-i târziu...
Iubita mi-e departe.
Mă arde-n suflet dorul viu,
Şi zilele mi-s moarte.

Din vol. PARODII ORIGINALE, ed. I şi a II-a

ODĂ SOBEI MELE

Cum ar face-o un student sărac

Păstrând intactă adormita spuză,
În colţul tău, stai rece şi ursuză.
O, inutilă mobilă, pesemne
Te-ai supărat că nu-ţi mai cumpăr lemne?

Tu nu-ţi dai seama că, deşi regret,
Nu te-am putut prevede în buget, —
Dar hai să facem amândoi bilanţul,

Să vezi şi tu cât valorează sfanţul:

Sunt 40 la birt
30 chiria
Sunt 7 şi 80 spălătoria
5 franci e vinul (fără amănunte)
3 gazul,
4 cheltuieli mărunte
Sunt 10 franci şi 20, tutunu
1 franc, pomană
Fac 101
Plus 6 franci pe lună şvarţ cu lapte
107 (una sută şapte)
Scăzând acum din leafa de... student,
Rămâne o băncuţă — excedent...

Şi, vezi, de tine nu mă mir de loc
C-ai stat o iarnă-ntreagă fără foc,
Dar m-aş mira de mine să trăiesc
O săptămână, fără să iubesc.

Deci, pân' să cumpăr lemne cu căruţa,
Eu totdeauna cheltuiesc băncuţa —
Şi-abia atunci constat c-ar fi posibil
Să faci căldură, — fără combustibil!

ARMONII VESPERALE

În vespreala simfonie tronează liniştea regală[12]
Şi parcul rozelor senzaţii cu-ndoliate crizanteme
Sonor deşteaptă cascadarea de note vagi în catedrală

[12] Contradicţie numai aparentă. în fond liniştea cântă, precum muzica tace *(n. a.).*

Orizontând[13] în ritmul mistic albumul stinselor poeme...

Şi-n aiurarea muribundă convoi de ore funerare
Pătau linţoliul de mistere cloroformate în sudrină,
Pe când banalele foburguri filtrau tăcuta orchestrare
A cimitirului spasmodic iluminat de luna plină.

O, socluri diafanisate de nostalgii şi de torente,
Cântări funebre de silabe crispate în amurgul trist!
Ce rugi bizare palpitară în *la* bemol, când transparente
Se desenau în atmosferă pe cerul dur de ametist?

Alcovuri magice, safire punctează pacea violetă.
Cu gesturi pale şi acute spre negre sfere siderale,
În calmul pur al simfoniei apare-o neagră siluetă.
Şi liniştea regală cade cu emanaţii vesperale...[14]

ENIGMA CĂRŢILOR ÎNCHISE

— Poliritmie —

Imaculate pagini scrise de mâini pe care umila vreme
A pus eternele-i embleme!
O, gânduri stinse-n cărţi închise
O, reci abise deschise peste paradise
O, vise scrise!
Sunt cărţi îndoliate din care misticii fiori
Uşori
Înghirlandează mutele dezastre

[13] Verb nou, formaţie proprie. Se simţea nevoie *(n. a.).*
[14] A se observa impresia de infinit palpabil a acestui vers magistral *(n. a.).*

Cu orizonturi pale şi albastre,
Neantul brelocat în străluciri de astre
Profund inoculează statuile nocturne cu gesturi oglindite
În lacuri de mistere
Şi de tăcere.[15]
Sunt cărţi îndoliate
Cu nostalgii bronzate,
Sunt cărţi în care psalmodii cu vagi ecouri
Prelung deşteaptă-n aer spasmul din regalele cavouri...
Când ritmul melancolic al mutelor balade
Renaşte, vibrează, contemplă şi cade
Şi cade-n cascade
De palide vise.
O, strania enigmă a cărţilor închise!...

POETUL M. SĂULESCU[16]:

În seara asta luna trecea peste grădină...
De ce trecea ea oare aşa peste grădină...
Ştiu eu? Poate că duce cevaşilea cu ea...
Sau poate că atuncea când am văzut-o eu
De-aicea, cum trecea,
Ea sta pe loc... şi norii fugeau mereu-mereu,
Într-una pe sub dânsa, goniţi de
Dar poate ca să fie şi altcumva...
Ştiu eu?

[15] Precum se poate observa, ritmul a variat deja puţin *(n. a.)*.
[16] M. Săulescu (1888—1916), poet care s-a afirmat sub auspiciile simbolismului; a murit pe front în timpul primului război mondial

FĂRĂ ADRESĂ

— Unui domn care-mi cerea adresa în 1914 —

Îmi ceri adresa, domnul meu?
Sunt trist din cale-afară...
Cum să ţi-o dau, când însumi eu
O caut de-astă vară!

Să nu mă-ntrebi cum s-a făcut, —
Cine-ar putea să spuie?
Adresa mea a dispărut.
M-am pomenit că nu e!

A rătăcit de azi pe mâini
Pribeagă prin Moldova,
Iar peste două săptămâni
Am prins-o-n Vârciorova.

Şi cum am dat ochi amândoi
Mi-a spus, acolo-n gară,
Că dacă nu era război
Ar fi ieşit din ţară...

Înduioşat i-am amintit
Atunci, cu vorbă bună,
Ce trai frumos şi liniştit
Am dus noi împreună.

I-am explicat apoi c-aş vrea
Menaj indivizibil, —

I-am spus că nu pot fără ea,
Că-mi este imposibil!

Dar ea s-a dus şi m-a lăsat
Din nou, în toamna sumbră,
Să rătăcesc neconsolat
Ca „omul fără umbră”.

*

De-atunci, urmând adresa mea
Necontenit fugară,
Cu geamantanul după ea
Alerg din gară-n gară.

Am întrebat pe la amici,
Cu jumătate-gură:
— N-a fost adresa mea pe-aici?...
— E-n vilegiatură!

Chiar adineauri a plecat.
Venise de la munte...
Purta un plic decolorat
Şi-o marcă strâmbă-n frunte...

Şi-am mai zărit-o, dacă vrei,
Acum vreo zece zile, —
Urâtă, vai de capul ei,
Şi plină de ştampile!

Ce-o fi păţit adresa ta?
Pe unde-i sărăcuţa, —
Să ştii c-a prins-o cineva
Ş-a dus-o la Mărcuţa...

*

O, doamne, cum m-am săturat
De-atâtea ipoteze!...
Decât să stau aşa-ncurcat,
Voi pune s-o sculpteze

În caractere de granit
Pe-o piatră funerară,
Să dorm încalte liniştit
Că n-o să mai dispară...

STROFE DE IARNĂ

Doamne, tu te ţii de glume?
Nu ne vezi mizeria?
Pentru ce-ai lăsat pe lume
Geruri ca-n Siberia?

*

Nu mai este mămăligă,
Vremile-s teribile.
Astăzi toată lumea strigă:
N-avem combustibile!

*

Nu e chip de dimineaţă
Să mai baţi trotuarele

Că-ntr-o clipă îţi îngheaţă
Nasul şi picioarele!

*

Astă-noapte mi se pare
Gazda mea, Emilia,
S-a-ncălzit la lumânare
Cu toată familia!

*

Casele sunt dezolate:
Sobele şi vetrele
Stau cu gurile căscate...
Ger, de crapă pietrele!

*

Plitele de fier îngheaţă
Fără foc, deoarece
Nu găseşti cărbune-n piaţă
Să chiorăşti un şoarece!

*

Doamna Svartz alaltăsară
Cât p-aci să leşine:
O pisică vrând să sară
Între două streşine,

Cum furase o bucată

Nu ştiu din ce cratiţă,
A încremenit deodată
Ca o caracatiţă!

DIN PERIODICE

FURTUNA

Nimeni n-a rămas în stradă.
Norii negri vin grămadă.
Zboară frunzele uscate
În văzduh împrăştiate
Şi salcâmii stau să cadă:
Bate vântul, bate...

A ieşit de la răscruce
O femeie care duce
Un copil de mână... Sună
Porţi izbite de furtună
Şi femeia face cruce:
Fulgeră şi tună.

Dar a norilor năframă
Se sfâşie... Biata mamă,
Cu puterile scăzute,
Vrea copilul să-şi ajute
Şi cu glas pierdut îl cheamă:
— Hai cu mama, iute!

L-a luat acum în braţe.
Ploaia o izbeşte-n faţă.
Bolta parcă-i spartă-n două...
Cu mânuţele-amândouă
El de gâtul ei s-agaţă:
— Plouă, mamă, plouă!

LACUL

În grămezi greoaie, norii
Dintr-o parte străbătură
Şi de chipul lor pătrunsă,
Faţa lacului e sură.

Lângă apă, singuratic,
Plopul trist, fără veşmânt,
Jeluindu-şi frunza moartă
Se îndoaie după vânt.

Pleacă unde după unde
Şi mişcarea lor domoală
Colo-n trestie pătrunde,
Legănând o luntre goală...

Mult aş vrea în feeria
Unei nopţi de mai, senine,
Să plutesc pe apa-ţi clară,
Cu iubita lângă mine,

Şi a undelor poveste
Nesfârşită, s-o ascult...
Dar aşa, cum eşti acuma,
Lacule, îmi placi mai mult!

VIN', IUBITO

Prin dumbravă se strecoară

Vânt de vară,
Şi cocorii, şir pribeag,
În adânc senin plutesc.
Cântă cucu în huceag:
Cucule, câţi ani trăiesc?

Îmbrăcatu-s-au în floare
De ninsoare,
Pomii toţi de prin livezi.
Râul lunecă pe prund
Aşa limpede că-i vezi
Pietricelele din fund.

Jos, în umbră de răchite,
Tăinuite
Viorele s-au ivit,
Şi-n păr negru la femei
Cât de albi au înflorit
Parfumaţii ghiocei!

Vin', iubito! O poveste
Tristă este
Viaţa noastră când s-a stins,
Dar e *rai* când o trăim.
Vino! Domnul dinadins
Ne-a făcut să ne iubim:

A pus vara în dumbravă
Şi-a zis: „Na-vă
Crângul plin de cântători,
Şi copacii înverziţi,
Şi poienile cu flori
Vi le dau *să vă iubiţi!*"

TERŢINE

Şi acum ţin minte şoaptele-i pierdute
În vuietul sălbatic de furtună:
„De ce nu eşti cuminte? Du-te, du-te!”

E vânt, e noapte. Fulgeră şi tună,
Şi-o ploaie — acum a început să cadă
În picuri mari cât boaba de alună.

Cuprinsu-i plin ca de sclipiri de spadă,
Eu plec încet, ca-n vis, şi nu-mi dau seamă.
Un glas... dar cine-ar fi putut să creadă?

Părea că-n urmă-mi rugător mă cheamă.

O NOAPTE

Pe cerul plin de stele nori negri se aştern
Întunecând deodată al nopţii far etern.
O umbră fioroasă învăluie pământul
Şi-n pacea nopţii negre, vuind s-aude vântul.

Mai fi-vor pentru mine vrodată nopţi cu lună?
Furtună e afară şi-n pieptul meu — furtună.

Sclipesc fulgere repezi pe ceru-ntunecat,
Cum gânduri repezi, noaptea, din suflet mi-o străbat.
Şi tunetul s-aude gemând în depărtare
Cum geme-ntr-al meu suflet eterna desperare.

Bătut de vânturi, codrul pustiu şi jalnic sună.
Furtună e afară şi-n pieptul meu — furtună.

CĂRTURĂREASA

— Uite, ai un dar în casă,
Vorbe bune, cu temei
De la dama cea de verde,
Dar să te fereşti să-l iei.

Pentru că nu minte cartea,
Ea ghiceşte orice gând,
Vezi, cu dama cea de tobă,
Ceartă, lacrimi pe curând.

Dragoste pe drum de seară
Cu un crai de ghindă, şi
Gând la gând cu bucurie,
Chiar o veste vei primi...

Serioasă, visătoare,
Cu ochi negri şi cuminţi,
A rămas privind, copila,
Gura babei, fără dinţi...

— Cum e crai de ghindă, babo?
— Nalt şi oacheş, fata mea.
— Şi cu ochii mari şi umezi,
Şi cam palid, nu-i aşa?

Seara, când să se dezbrace,
Singurică în iatac,
Pe obrajii ei s-aprinde

Floarea rumenă de mac.

Şi privindu-se-n oglindă
Îşi sărută braţul drept:
„Crai de ghindă, crai de ghindă,
Vin’ la mine, că te-aştept!”

PĂCATUL

I

Trist vâjâie vântul şi crengile-ndoaie,
În negură cântă al codrilor glas
Şi calul străbate, prin pânze de ploaie,
Drum fără lumină şi fără popas...

Un fulger deasupra tresare o clipă,
Se văd nouri vineţi pe cerul cernit,
Şi pasărea nopţii sălbatică ţipă
De spaimă, cu glasul prelung, ascuţit.

Şi ţipătul jalnic răsună departe,
Ecou-l repetă cu sute de guri. —
Adânc răspândeşte o spaimă de moarte
Plutind peste-ntinderi de negre păduri...

Noaptea-i oarbă, vântul bate,
Ploaia pică-n picuri reci,
Fulgerele depărtate
Dau lumină pe poteci.

La apus, din vreme-n vreme,

Tunetul departe geme, —
Du-te, du-te, nu te teme!

Noaptea-i neagră, — las’să fie,
Că-ţi arată drumul greu
Doi ochi negri — şi te-mbie
Să te duci spre ei, mereu.

Pentru ochii de cărbune,
Iadu-n cale de s-ar pune,
Spaima lui nu te-o răpune.

Şi de ploaie nu te plânge,
Braţe albe când te-or strânge,
Simţi în vine foc, nu sânge!

II

Vuind prelung se-ntinde a clopotelor jale
În pacea nopţii negre. La vechea mănăstire,
Chiliile — bătrâne zidiri medievale —
În sunetul de clopot tresar din amorţire.

Din liniştea chiliei, prin ferestruici boltite,
Străbate-n întuneric o palidă lumină,
Tăiată-n dungi de groase zăbrele ruginite,
Şi liliacul nopţii, cu aripa lui fină,

O spintecă în zborul cotit, — apoi dispare
Ţipând în întuneric. Răsar de prin chilii
Călugăriţe — negre fantome solitare —
Cu haine lungi, cernite, purtând în mâini făclii.

Biserica înaltă începe să răsune,
Curg note tânguioase în liniştea adâncă,

Şi lin plutind în noapte cântări de rugăciune
Se-ntorc şi se repetă, lovite-n zid de stâncă.

III

.....
— Epifanio, când toaca te deşteaptă la utrenii
Şi când maicile vin toate să se roage la altar,
Pentru ce stai în iatacul încărcat de mirodenii,
Urmărind, prin întuneric, voluptoasele vedenii
Care rând pe rând dispar?

În tăcerea din odaie, ale gândurilor şoapte
Îţi răsună-ncet în suflet, ca un cântec adormit,
Din trecutul tău crâmpeie de icoane şi de fapte
Ca prin vis le desfăşoară a uitării neagră noapte,
Parcă altul le-a trăit...

A ascuns în tine Domnul un tezaur de virtute,
Dar ţi-a dat ochi plini de visuri, negri, mari, cu gene lungi,
Ţi-a sădit în sânge sâmbur de dorinţi necunoscute,
O, credinţa ta e mare, dar cu-atâtea nopţi pierdute,
Maică, unde vrei s-ajungi?

Trupul tău plin de viaţă n-a ştiut ce e iubirea,
Gura ta nesărutată numai sfinţi a sărutat,
Tu eşti moartă pentru lume, — dar aşa ţi-a fost menirea,
Lasă gândurile triste, — maică, maică, ia psaltirea
Şi fă-ţi cruce de păcat!

.....
Arde candela pe masă, cu o palidă lumină,
Şi bolnavele ei raze întunericu-l pătrund.

Neclintită ca de piatră, Epifania se-nchină
La icoanele-nnegrite, care stau în umbra fină,
Pe peretele din fund...

— Vezi-mi inima-ntristată,
Maică preacurată,
Şi de sus mi-o luminează
Cu cerească rază!

Că un demon, plin de ură,
Liniştea mi-o fură,
Demon rău, trimis de Domnul,
Să-mi alunge somnul.

Dă-mi credinţă neclintită,
Pavăză-n ispită,
Şi când dorul mă frământă,
Dă-mi puteri de sfântă!

Că-mi închin durerea ţie
Pentru vecinicie,
Şi viaţa mea ţi-o-nchin
Pe pământ. Amin.

Liniştea neţărmurită iarăşi sufletul i-apasă,
Ce pustiu şi ce tăcere! Din bogatul ei pervaz,
Maica pururea Fecioară o priveşte blând miloasă,
Cum stă albă, nemişcată, cu un cot lipit de masă
Şi cu palma sub obraz.

Pe aceleaşi căi natura, oarbă-n veci, pe toţi ne mână,
Fără voie, tuturora ne dă mărul lui Adam.
În zadar încearcă omul cu neputincioasă mână
Să-i supuie mersul tainic; ea ni-e mamă şi stăpână...
— Maică, cine bate-n geam?
.....

IV

Prin trupul ei străbate un lung fior de gheaţă:
E el — şi-ar vrea să creadă, ca alte dăţi, că nu e...
Un val aprins de sânge îi năvăleşte-n faţă
Întunecându-i mintea. Ea sare şi-i descuie.

Iar el s-arată-n uşă ca-ntr-un pervaz de scânduri,
Şi-un cleşte de foc parcă i-a strâns inima ei.
Din noaptea minţii sale, din vălmăşag de gânduri,
Un glas adânc îi strigă: „E încă timp de vrei!”

Dar buzele lor arse de flacăra dorinţii
S-apropie în tremur şi lung se împreună.
Uitându-şi mănăstirea, şi cerul, şi toţi sfinţii,
Ea l-a cuprins în braţe cu-o patimă nebună.

V

Noapte-adâncă şi furtună,
Tunetul deasupra tună
Tot mai tare: o ghiulea
Care zguduie natura,
Aruncată-n cer de-a dura
Peste-a norilor podea.
Ca sclipirile de spadă
Fulgerele-ncep să cadă
Luminând de zeci de ori,

Jos: puternica armată
De pădure, zbuciumată,
Sus: grămezile de nori...
Iar pe drum, un cal ca vântul

Bate-n goana lui pământul.
Printre arborii uimiţi.
Zboară orb, ducând pe spate
Două-umbre-mbrăţişate,
Doi amanţi nelegiuiţi...

VI

Zori de ziuă. Norii fug în goană mare,
Un ocean de gheaţă rece şi senin
Pare ceru-n urmă. Vântul bate tare,
Când din ramuri ude, tremurând apare
Discul lunii plin.

Aurora clară şi trandafirie
Răsăritu-n flăcări l-a aprins acum,
Pe când, părăsite, reci pentru vecie,
Două trupuri albe zac într-o pustie
Margine de drum.

Şi cântând se luptă răzvrătit-armată,
Luptători de veacuri arborii giganţi,
Numai luna rece — palid chip de fată —
Dintr-un vârf de paltin se uită mirată
La cei doi amanţi...

SCRISOARE

Tu, icoana primăverii,
Scumpă floare de-albăstriţă!
Ţi-am trimis pe vântul serii

O guriţă.

Fată blândă, visătoare,
Mâine, când răsare luna,
Să-mi trimiţi din depărtare
Şi tu una!

IUBITEI ÎNTRISTATE

Aş vrea un cer albastru, şi pace, şi lumină,
Ca-n basme să-mi răsară în faţă o grădină,
Cu largi cărări umbrite, şi flori de liliac,
Şi sălcii plângătoare pe-o margine de lac...

Iar tu să-mi fii acolo, izvor de fericire!
Cu ochii mari şi limpezi, cu mijlocul subţire,
Crăiasa mea iubită — regina florilor —
Să-ţi dau o veşnicie de nesfârşit amor!

Să nu te văd iar tristă, — ci dornică de viaţă,
Cu zâmbetul pe buze şi rumenă la faţă,
Să uiţi c-ai mers odată pe-al vieţii aspru drum,
— Să nu te mai ajungă durerile de-acum

NEBUNUL

Am îndrăgit, fără nădejde,
Pe zâna moartă — Fericirea.
Să nu vă bateţi joc de mine,

Sunt om — ca voi — în toată firea...

Şi-o văd, în fiecare noapte,
Mireasa tânără cum vine;
Ca o vedenie uşoară
Încet s-apropie de mine.

Din creştet, vălul alb, subţire
De-a pururi faţa i-o ascunde.
Prin străvezimea se vede
Zăpada formelor rotunde.

În părul lung şi negru poartă
Uscate flori de lămâiţă...
— Fiinţă-aievea ori părere,
Eu te iubesc de mult, zeiţă!

Dar ochii tăi, ascunşi vederii
Nu vor, cu dulcea lor otravă,
Să-mi vindece durerea-nfiptă
Adânc, în inima bolnavă.

O, vino, vino mai aproape,
Aruncă vălul de pe faţă!
Să simt fiorul sărutării,
Să te cuprind odată-n braţe!...

— De la-nceput ţi-am fost ursită,
Dar o putere ne desparte
Şi ne-a menit să fim, iubite,
În veci aproape şi departe.

Pierdut eşti pentru totdeauna,
De-mi ceri să-ţi dau o sărutare,
Că, dacă mă cuprinzi în braţe,
Ca fumul, trupul meu dispare.

E vai de cel ce-n viaţa asta,
În suflet, taina mea o poartă.
Când toţi vor crede că sunt vie,
El singur ştie că sunt moartă!...

.....
Plutind, porneşte pe alee,
S-ascunde-n umbră de palate
Şi stă, o clipă, lângă banca
Unei perechi înamorate...

În cimitir acuma intră,
O văd cum trece înainte:
O arătare luminoasă
Păşind încet peste morminte.

Şi-n colţ m-aşteaptă lâng-o groapă:
E amăgirea cea din urmă...
Cu braţele întinse dornic,
Alerg... Puterea mi se curmă...

SOMNUL

Când numai luna singură din noapte
Veghează din întinderea albastră,
Şi când o rază albă, visătoare,
S-a strecurat sfioasă prin fereastră
Şi-a adormit pe pernă, lângă tine, —
Atunci din cer, cu aripi nevăzute,
Copilul morţii — somnul — tainic vine,
Pe ochii-nchişi, uşor să te sărute...

Tu, dragul meu, dacă te simţi prea singur
Şi n-ai pe nime-n camera săracă
Decât un nou duşman şi oaspe: foamea...
Închide ochii! Foamea o să-ţi treacă,
Şi fără veste somnul îţi aduce
O masă cu împărăteşti bucate, —
Belşugul unei lumi mai fericite,
Cu soare cald şi parcuri, şi palate...

Şi nu te miri, aşa firesc îţi pare,
Când vin din trista lor singurătate
Icoane scumpe de odinioară,
Fiinţe dragi, de mult înmormântate.

.....
O, înger blând, alinător durerii!
De pe cernita sufletului-zare,
Ridică-mi vălu-n fiecare noapte
Să văd splendoarea lumii viitoare!...

Mi-aduc aminte...-n serile de iarnă,
La gura sobei, — fără să-mi dau seama,
Mă cuprindeai în braţe moi de visuri,
Când îmi spunea poveşti frumoase mama...
Şi-acuma simt singurătatea rece
Şi tot pustiul nopţilor târzii.
Te chem să-mi vindeci sufletul, o clipă, —
Dar în zadar te chem, — că nu mai vii!
O, vino iar... şi să-mi aduci cu tine
Iubitul chip de care sunt departe!
Atâta am, în lumea asta mare,
Şi răutatea lumii ne desparte...
Sărută-mi ochii! — Dintre ea şi mine,
Pieri-va ca prin farmec depărtarea:
Zâmbind frumoasă îmi întinde gura

Şi-n vis e-atât de dulce sărutarea...

IUBITA

Pe un pat de nouri vineţi, adoarme luna plină
Şi lacul doarme-n umbră.
În adieri uşoare, când plopii rari suspină,
Tresar şi-ascult... Natura, din nevăzute strune,
Înalţă către ceruri o lungă rugăciune,
Şi porţile tăriei din neguri se desfac
De vezi cum, între maluri cu sălcii plângătoare,
A stelelor popoare
Se oglindesc în lac.
... Şi două bolţi cu lună acum stau faţă-n faţă...

Din umbra de pe maluri iubita-ncet răsare,
Şi parcă nici n-atinge pământul pe cărare,
S-apropie de mine... acum îmi cade-n braţe...
Şi uit de lumea-ntreagă, sorbind curatu-i suflet
În calda, nesfârşita, sublima sărutare!...

Iar luna se deşteaptă, din nori ridică fruntea
Şi lung spre noi priveşte, — dar norii o cuprind
În braţe moi de ceaţă, şi ea, copila nopţii,
Adoarme iar, zâmbind...
Atunci o umbră dulce se lasă peste fire...

Un cântec, o poveste duioasă-ncepe vântul,
De-o zână cu ochi limpezi şi mijlocul subţire...
Tu, lună albă, spune-mi, de când priveşti pământul,
Ai mai văzut vreodată atâta fericire?

CÂNTEC

Aş vrea să mă-nveţe pictura
Un Rembrandt maestru, — să-ţi fac
Din carmin şi purpură gura
Aşa cum ţi-a dat-o natura,
Aprinsă ca floarea de mac.

Şi taina privirilor tale,
Cu zâmbetul cald şi senin,
Şi gâtul şi braţele goale
Plăpânde ca nişte petale
De flori delicate de crin.

Şi-aş vrea să mai am, laolaltă,
Talentul de sculptor, copilo.
Şi-atunci să-mi răsari de sub daltă
Din marmură, — albă, înaltă,
Frumoasă ca Venus din Milo!

Pe frunte să-ţi pun o coroană
De nuntă, din flori de lămâi, —
Şi astfel în apriga goană,
A anilor, blândă icoană,
De-a pururi a mea să-mi rămâi!

DIN PRAG

Ca steaua serii,
Mă sting în noapte,
Şi noaptea creşte
În jurul meu,

Când tot trecutul
În suflet moare,
Coboară-n urmă-i
Pustiul greu...

Icoană scumpă
Din alte vremuri,
Îmi pari acuma
Un vis pierdut...

Vin’ mai aproape,
Dă-mi mâna albă
Şi ochii negri
Să ţi-i sărut!

Aripa morţii
Aruncă umbre
Pe nenorocul
Celor învinşi.

Străin de toate,
Simt cum se lasă
Genele grele
Pe ochii stinşi...

CĂTRE CHIPUL DIN OGLINDĂ

Cum stai în ramă şi te uiţi
Atât de trist la mine,
Mă-ntreabă ochii tăi miraţi:
— „Mă mai cunoşti, străine?”

— „Urâtule, nu te cunosc!
Prea palid eşti la faţă
Şi prea bolnavi ard ochii tăi, —
Privirea lor mă-ngheaţă...

Că te ştiam copil nebun,
Crescut în vânt şi soare, —
Obrazul rumen, ochii vii
Şi gura zâmbitoare.

Natura toată se-nchina,
Ascultătoare ţie:
Aveai palat un crâng întreg
Şi-o luncă-mpărăţie!

De-acolo, într-o zi, te-au dus
Între străini, departe,
Să uzi cu lacrimi de copil
O urâcioasă carte.

Dar anii lungi, ducând cu ei
Pustiu-nvăţăturii,
N-au stins văpaia ochilor,
Nici zâmbetele gurii.

Ştiai să cânţi şi să iubeşti,
Pornit pe râs şi glume...
Dar tot avântul tău pieri
Când ai intrat în lume.

Aşa pesemne-ai fost ursit
Să suferi prea devreme.
Şi gura ta, nici chiar acum,
Nu ştie să blesteme!

.....
Uşor păstrează urmele
De paşi adânci nisipul.
Ci sufletul meu nu-i aşa
Cum mi-l arată chipul:

Veninul suferinţelor
În piept să mi se strângă, —
Eu vreau să râd!... Dar ochii tăi
Au început să plângă.”

CHEMARE

În zadar te ispiteşte visul vieţii nestatornic!
Nu vezi tu că-n înţelesul strânsului de mână dornic,
Tremură belşugul unei dulci comori nerisipite
De dorinţi, pe care ochii nu le lasă tăinuite?

Din pustiul păcii tale, tresărind fără să vrei,
Ai rămas aşa, uimită, cu privirea-n ochii mei,
Dar un gând străin, deodată, ţi-a înmărmurit avântul —
Şi sfielnicele buze n-au putut şopti cuvântul...

Unde ţi-ai lăsat podoaba sufletului de fecioară,
Ca să tremuri înaintea gândului ce te-nfioară?
Nu vezi tu că fără veste umbra serii te-a cuprins,

Când pe cerul tău văpaia dimineţii nu s-a stins —
Şi comoara ta de visuri vânturile-au risipit-o?...
O, -ţi cunosc povestea toată, parcă însumi am trăit-o.

El ţi-a fost ursit pe viaţă, — dar e-atâta de străin
Şi de inima ta caldă, şi de sufletul senin!
Cum să-i treacă lui prin minte
Să-ţi cuprindă trupul tânăr şi cu vorba să te-alinte?
Şi aşa, nedumerită, stai pe gânduri ziua-ntreagă,
Nici nu-ţi mai aduci aminte de ţi-a zis vreodată: dragă!...

Ci ridică-te şi-ascultă, în a firii dimineaţă,
Glasul cântecului tânăr cum te cheamă la viaţă,
Tremurând te-aşteapt-un suflet să te-alinte şi să-ţi spună
Că nu-i moartă pentru tine taina nopţilor cu lună!
Vin' din umbra unde floarea tinereţii tale moare,
Inima să ţi-o-ncălzească focul razelor de soare,
Dă-mi-i mie ochii dornici de iubiri necunoscute,
Şi te-oi săruta cum nimeni n-a ştiut să te sărute!
Că de n-am podoabe scumpe, fericit să te slăvesc,
Eu am numai o avere: ştiu să cânt şi să iubesc!

NOAPTE ÎN PLOAIE

(Fragment dintr-un poem)

...Mai sus, la poalele pădurii,
Se-mbină umbrele-n coroană
Şi ca-n poveste se deschide

În faţa noastră o poiană:

Mesteceni albi, cu ramuri goale,
Pe margini codrul adormit
Şi-n raza lunii, risipite,
Căpiţe mici de fân cosit...

Aici nu-i nimeni să ne vadă
În pacea nopţii-ncremenite,
O, farmec negrăit de dulce
Al sărutărilor oprite!...

Dar un fior prin noapte trece.
Şoptesc copacii îngroziţi.
Un tainic murmur, — ca o apă, —
Coboară-n codrii adormiţi.

Vin freamăte nelămurite,
Prevestitoare de furtună,
Şi nouri vineţi, colo-n zare,
Deasupra munţilor s-adună...

Acum pe bolta răzvrătită
Aleargă cum îi poartă vântul.
În valuri negre luna moare
Şi umbra-ntunecă pământul.

O, doamne! Ploaia-n noaptea asta
Ne strică fără milă rostul.
Dar colo jos, într-o căpiţă
De fân, găsi-vom adăpostul...

Stăm bine-aşa, sub bolta moale,
Cu frunţile alăturate
Ca doi copii cuminţi. — Ne-mbată
Mirosul florilor uscate.

De peste deal abia s-aude
Un ropot repede-n păduri,
E ploaia... Pân’ la noi deodată
Ajung răzleţe picături,

Şi tot mai dese cad. Un fulger
Tăria norilor despică
Vuind departe-n munţi. Iubita
S-a strâns la pieptul meu cu frică.

Simţeam atunci viaţa caldă
Cum tremură ca o văpaie
De foc nestins, în trupul tânăr,
Sub haina umedă de ploaie...

Cum norii-ntunecau seninul
Nemărginirilor albastre,
O noapte dulce-nvăluise
Lumina gândurilor noastre.

Dar n-a fost patimă nebună
Cu gânduri risipite-n şoapte, —
A fost un vis frumos... Şi ploaia
Curgea cu ropot lung, în noapte.

.....
.....
La răsărit încet s-aprinde
Văpaie rece de rubin
Când printre norii rupţi s-arată
Ferestre mari de cer senin.

ICOANEI

Împins mereu către păcate
Un suflet trist mi-au dat părinţii —
Bolnav de dorul clipei moarte
Şi ars de flacăra dorinţei.
Dar tu mi-ai luminat de-a pururi
Al nopţilor convoi tăcut,
Icoană scumpă, — şi cu tine
Mi-ai dus norocul în trecut.

La tine-şi caută, sfioase,
Un adăpost în clipe grele,
Speranţele mângâietoare
Şi toate visurile mele...
Uşoare zboară către tine,
Cum zboară fluturii uşori
Spre floarea tăinuită-n umbră,
Spre cea mai dulce dintre flori...

Tu, cea dintâi, mi-ai dat putere
Să sfarm zăgazurile minţii
Când mi-ai sădit în piept ispita,
Fiorul tainic al dorinţei.
Şi coborând în ochii-mi tulburi
Adânc, privirea ta de sfântă,
Mi-ai dat belşug de viaţă nouă
Şi iubitoare mi-ai zis: cântă!...

Acum sunt singur. Eşti departe,
Nepreţuita mea comoară...
Dar vii în ceasul mut al serii
Când liniştea din cer coboară,
Şi văd cum genele plecate
În tremur necurmat le mişti,
Întunecând surâsul gurii

Cu noaptea ochilor tăi trişti.

Zadarnic pizma altor inimi
Ne-a despărţit atâta vreme,
Că ochii nu mai vor să plângă
Şi gura uită să blesteme:
Simt umbrele ce mă-nconjoară
Că nu m-apasă atât de greu
Când luminezi, icoana scumpă,
Altarul sufletului meu...

1908

Domnului A. Vlahuţă

Bine-ai venit, an nou! — Cu voie bună,
Încrezători ţi-ngenunchem-nainte:
Ne-aduci comoară de speranţe sfinte,
Ori prevestiri grozave de furtună?...

De pretutindeni se ridică şoapte
Şi plâns înăbuşit spre cel ce, ţie,
Înduioşat acum, ţi-a dat solie
Să luminezi odată trista noapte!

Că sunt aici dureri nemângâiate,
Blesteme dureroase, — sunt copii
Flămânzi şi goi, şi casele pustii, —
Sunt cruci de lemn, la margine de sate...

Şi morţii lor aşteaptă de la tine,
An milostiv, în toate să fii darnic —

Şi să le spui că n-au jertfit zadarnic
Atâta sânge, gloanţele haine.

C-au încetat sălbaticele goane, —
Iar dacă sunt colibele cernite,
Copii orfani şi mame văduvite
Nu vor mai plânge, sara, la icoane...

*

Un glas pornit din inimă curată,
Un tânăr glas te-ntâmpină acum:
Din largul ţării spulberă odată
Mirosul greu de sânge şi de fum.

An nou, an sfânt, — adu belşug în ţară!
Dar să nu lege-n ţernă sângerată
Un rod spurcat, sămânţa cea bogată...
— An sfânt, adu-ni altă primăvară!

Să-nfrâni, cu grija zilelor de mâine,
Nelegiuitul râs al lăcomiei —
Şi din prinosul roadelor câmpiei
Să se hrănească cei ce ne dau pâine.

De fructe multe, pomii încărcaţi
Şi spicul greu de boabe să se rupă!
O, an frumos, — cu bogăţii astupă
Prăpastia deschisă între fraţi!...

Împacă vrajba sufletelor noastre!
Nici plânsu-amar, nici blestemele gurii,
Nici pumnii strânşi de vechiul foc al urii
Să n-ameninţe cerurile-albastre...

Te-om preamări în laude, cu toţii,
O, an al păcii binefăcătoare!
Şi-ţi vor aduce-n veacuri viitoare
Prinosul lor de cinste, strănepoţii!

ÎN TAINA NOPŢII

Pe cărare, lângă codru,
Numai pasul meu s-aude...
Ploaia picură din frunze
Şi din ramurile ude.

Norii-ntunecaţi îmbracă
Cerul nopţii fără stele, —
Luminoşi mi-arată calea
Numai ochii dragii mele!

Du-mă, dorule, cu tine,
Toată jalea să mi-o-ngropi —
Pân' la casa tăinuită,
Casa albă dintre plopi.
.....
Dulce clipă a-ntâlnirii,
Mintea-ntreagă mi-o răpeşti!...
...Dar nu-i nime-n prispă-afară,
Nici lumină la fereşti!
.....

ÎNSERAREA

(Fragment dintr-un poem)

După culmi de piatră sură când îşi pleacă-ncet mărirea,
Soarele sărută codrii unde doarme mânăstirea.
Între brazi feriţi de vânturi, lângă zid de stâncă drept,
A durat-o-n vremuri grele domn viteaz şi înţelept.

Sus, la turla care-apasă boltă grea de cărămidă,
Pe o lespede umbrită în privazul de firidă,
Slova veche, ocrotită de al vremii sfânt Visternic,
Spune leatul şi domnia voievodului cucernic.

Umbra lui veghează parcă din bătrânele chilii
Prin despicătura neagră a ferestrelor pustii...

Dar acum încremenită poarta schitului rămâne,
Când coboară seara, nimeni n-o mai mişcă din ţâţâne.
Vremea-i macină cu-ncetul putregaiul sub zăbrele,
Pe veriga ruginită nu mai cad lacăte grele, —
Ci prielnic duhul păcii stăpâneşte-aici de veacuri...

Iar pe stâlpi cu zugrăveală, din înaltele cerdacuri,
Ca un semn de biruinţă râde veselă-n culori
Minunata strălucire a belşugului de flori.

Şi-n amurgul serii calde munţii Coziei s-arată
Cum îşi zugrăvesc pe ceruri muchea neagră şi crestată, —
Tot mai roşii scad în zare luminoasele văpăi,
Vălul nopţii se coboară tot mai negru peste văi...

ÎMPĂCARE

Tovarăş scump de clipe grele
Am vrut să-mi fii pe drumul greu:
Ţi-am dat nădejdea vieţii mele,
Un cer senin cu mândre stele —
Şi floarea sufletului meu.

Dar floarea, când ai vrut s-o scuturi,
S-a veştejit în mâna ta.
Acu-n zadar îmi ceri săruturi,
Aleargă iar: vei prinde fluturi
Şi alţi obraji vei săruta!...

Nu-ţi mai cerşesc, ca-n altă vreme,
Îngenuncheat surâsul tău.
O, nu, — cu tainice blesteme,
Din calea ta n-or să te cheme
Nici lacrimi, nici păreri de rău.

A mea a fost cea mai frumoasă
Din partea minunatei pâini;
De restul ei nimic nu-mi pasă:
Adună restul de pe masă
Şi-aruncă-l, draga mea, la câni!...

Pe tine, cea de altădată,
Lumină stinsă pentru veci,
Aşa cum visul meu te-arată,
Eu te iubesc... Dar niciodată
Pe tine, umbră care pleci!

De-aceea, împăcat cu mine,
În urma ta, străin mă vezi.
Nu-ţi zic decât: te du cu bine!
.....

Şi zâmbitor mă uit la tine,
Cum tot mai mult te depărtezi.

VECINA

Mă cerţi mereu, dar nu sunt eu de vină,
Ci numai ochii, — ochii tăi, vecină, —
Că ţi-am făcut potecă prin grădină...

Adeseori tu laşi la geamuri storul,
Şi uşa ta e-nchisă cu zăvorul,
Dar tot mai viu s-aprinde-n mine dorul!

Şi tot mai des mă poartă necuratul
Spre zâmbetul din ochii tăi, cu sfatul
Pe care-l ţin ispita şi păcatul.

De dorul tău, de dragul suferinţei,
Când amăgit mi-oi pierde rostul minţii, —
Tu vrei să-mi las şi fraţii, şi părinţii?

Să leg acum ce nu se mai dezleagă,
Să ispăşesc viaţa mea întreagă
Păcatul greu că mi-eşti atât de dragă?

Decât să fug cu tine-n largă lume,
Ori singur eu, să nu-ţi mai ştiu de nume, —
Mai bine-mpacă-mi dragostea cu glume.

Zâmbind să-mi vindeci inima rănită,
Păstrează calda ochilor ispită,
Dar nu mai ţine uşa zăvorâtă!

Că tu ţi-nconjuri viaţa cu zăvoare
Şi clipele de-acum le laşi să zboare,
Când ducea tinereţe-i trecătoare...

De ce nu vrei să laşi în prag veşmântul
De datini grele ce-mi ucid avântul,
Că nu ne-ar şti nici vântul, nici pământul!

Când umbra nopţii cade peste vale,
Tu să m-aştepţi în pragul casei tale,
C-un văl uşor pe umerele goale.

Să vin, când luna nopţilor măiestre,
Frumoasă ca o fată fără zestre, —
Se uită lung şi tainic prin ferestre...

CLIPE DE ZBUCIUM

Iubita mea, te simt aşa departe...
Mi-ai pus pe frunte mâinile subţiri, —
Dar, ca un zid puternic, ne desparte
O pânză de cernite amintiri.

Fiinţa mea întreagă când te cere,
Tu stai visând, nici ochii nu ţi-i mişti, —
Şi câte taine pline de durere
Se pierd în noaptea ochilor tăi trişti!

Eu chem osânda care mă omoară, —
Sălbatic vântul patimii să bată, —
Eu cer icoana ta de-odinioară,

Pe care n-am văzut-o niciodată.

O, cum aş vrea durerea să mi-o-nşele!
Atâtea nopţi pustii am adorat-o,
I-am dat şi jertfa tinereţii mele
Zâmbind... Tu numai inima mi-ai dat-o.

Mi-ai dat-o! Floare gingaşă de munte
Ce stă deasupra unui larg abis...
(Şi chiar acum, când mă săruţi pe frunte,
Tu mă săruţi cum se sărută-n vis!)

Căci sufletul, ca tristele ruine,
Păstrează-n el lumina altor vremuri, —
Şi când o rază-ajunge pân' la mine
Atunci te simt, iubita mea, cum tremuri:

Ea luminează-n tine, fără veste,
Prăpastia trecutului întreg...
Şi-atunci duioasa inimii poveste
Eu o ascult, — dar n-o mai înţeleg.
.....
De-aceea-n sara asta mi-e totuna,
Sporeşte-mi iar durerea sau alin-o,
Te-ntreb, — pierdută pentru totdeauna: —
De unde vii şi cine eşti, străino?...

PRUNCUL

Un văl de ceaţă albă şi subţire,
Ca un linţoliu străveziu de mort,
Înconjura biserica bătrână.

Şi-n dimineaţa zilei de aprile
Simţeai plutind în aer, pretutindeni,
Fiori, adânci fiori de fericire, —
Prinosul larg al firii, când pământul
În mii de forme dăruie luminii
Belşugul lui puternic de viaţă...
Pluteau spre cer miresme-ngemănate
Căci liliacul tânăr înflorise
Şi crengi plecate ascundeau în umbră
Mănunchiuri de sfioase viorele.

Şi-n dimineaţa zilei de aprile
Vedeai cum stă încremenită gloată
De muncitori şi de femei tăcute
Pe treptele amvonului pustiu.
Iar colo, jos, pe-o lespede de piatră,
În faţa lor sta pruncul părăsit.

Un pumn de ţărnă, o scânteie ruptă
Din flacăra eternă a vieţii...
Şi trupul cald topise bruma nopţii
Ce se-nchega în picături curate
Ca nişte lacrimi reci de muceniţă
Sclipind pe faţa lespezilor aspre.
Părea că piatra neclintită plânge!...

Cum se strângea, înfiorat de frig,
Plăpândul trup ursit de-acum durerii,
Şi faţa-i mică s-o cuprinzi în palmă,
Cum întindea guriţa după hrană,
Cu buzele-i atât de diafane
Ca două foi subţiri de trandafir!

Cum, printre voi, nu-i nimeni, — nici o mamă
Să-şi smulgă-acum veşmântul de la sân?...

O, ascultaţi micuţul glas cum plânge.
Cum cere pruncul partea lui de soare!
Dar unde eşti, să-l vezi acum, pierduto,
Femeie, tu, de trei ori blestemată!...

Te-o blestema bastardul fără nume,
Nevinovatul osândit să moară
Când nimănuia n-a cerut viaţă, —
Şi când întâiul vânt de patimi grele,
Din lumea rea, porni-va să-l doboare,
Te-o blestema copilul trist şi palid
Că n-are cui şopti, cu lacrimi: „mamă!”

Te-i blestema tu singură odată,
Ducând povara vechiului păcat,
Zadarnic vei întinde după sprijin
Tremurătoare braţe istovite, —
Şi pânza neagră-a gândurilor tale
Cerni-va golul nopţilor târzii,
Că nu-i avea nici trista mângâiere
Să gemi plângând: „aveam flăcău acum!...»

De ce nu vii să ţi-l ridici în braţe?...
Cu mânile de muncă sângerate,
Să curmi ţărâna şi să-i cauţi hrană,
Râzând să lupţi, — să plângi învingătoare,
Să-nfrunţi apoi dispreţul tuturora,
Nevrednicul dispreţ al celor slabi, —
Şi mândră, cu privirile senine,
Punând un braţ pe umăru-i puternic,
Tu să-l arăţi atuncea lumii-ntregi:
„Copilul meu, — al meu ş-al nimănui!...”

*

Dar iată, — gloata-ncet se risipeşte...
Posomorât, în vinete veşminte
Un om s-apleacă şi ridică pruncul, —
Apoi cu paşii rari şi grei se duce...

Iar soarele, însângerând altarul,
Se ridică din ceaţa dimineţii
Şi razele, sclipind tremurătoare,
Cădeau pe faţa zidurilor aspre,
În dimineaţa zilei de aprile,
Cădeau ca pe-o ruină...

TAINA NOPŢII

În lumina lunii doarme
Casa dragii mele,
I-au cuprins pridvorul tainic
Ramuri de zorele.

Dulci chemări nelămurite
Tremură departe.
Draga mea a dat sfioasă
Crengile-ntr-o parte.

Şi pridvorul parc-aşteaptă,
Oaspele grădinii,
Dar mă bate luna-n faţă
Şi mă ştiu vecinii...

— Lună albă, lună mută,
Lună călătoare,
Cum te-aş smulge de pe ceruri

Să te-arunc în mare!...

EPITAFURI

pe mormântul:

Unui beţiv

De sărăcie şi necaz
Întâia oară doarme treaz.

Unui soţ iubit

Ici doarme Niţă Busuioc, —
Şi nu mai sforăie deloc!

Unui vardist

Ce te-ai oprit la criptolog?
Hai, circulaţi, mă rog!

Unui prost

El doarme ţeapăn, doarme drept, —
Dar ştiţi voi: *când* a fost deştept?

Lui A.C. Cuza

Hei, trecătorule, -napoi!
...Să nu-i miroşi a usturoi.

Iubitei

S-a stins. Dar să n-o plângi, străine,
Mai mult pe ea decât pe mine!

CÂNTEC

Şi-mi făcui din doruri mute
Cântece nepricepute, —
Şi din cântecele mele
Salbă de mărgele.

Inimă cu dulce chin,
Cine m-a-ndemnat s-anin
După gâtul dragii mele
Salba de mărgele?

Că le smulse fără vină
Să le risipească-n tină
Roşii boabe de mărgele,
Dorurile mele!...

FATA TRISTĂ

Firul gândului frumos
Un suspin mi-l taie,
Că de-atâta vreme cos
Singură-n odaie.

Şi doar mâna mea, cu greu,
Flori de fir împarte.
Flori aleg, — dar gândul meu,
Gândul mi-e departe!

Uneori, când ţin la piept
Strânsă cusătura,

Închid ochii şi-l aştept
Să-mi sărute gura.

Iar când umbra serii vine
Dorul creşte-n mine
Şi tristeţea mă doboară
Grea, ca o povară...

O, ştiu bine că-n zadar
Dragostea mă mână
Să-l aştept cu lacrimi iar
Noaptea, la fântână.

Nu mai vine să-i şoptesc
Dorurile toate
Şi la sân să-i încălzesc
Mâinile-ngheţate!

Ci doar vântul nopţii rece
Fruntea mi-o sărută,
Peste codri luna trece
Galbenă şi mută.

Lung suspină-n freamăt greu
Fagii de pe coaste...
Noapte dulce, dragul meu
A plecat în oaste.

CEASORNICULUI MEU

Ce, — iar ai aţipit?... Ruşine
Că porţi blazonul de „patent”!

Te ţiu, de-o lună, eu pe tine
Cu mersul vremii în curent.

Maşinăria ta perfectă
Cunoaşte ordinul legal
Şi-n fiecare zi respectă
Repaosul... duminical.

*

Dar poate laşi necontrolate
Să curgă clipele în haos, —
Că ai şi tu nevoie, frate,
De linişte şi de repaos.

Eşti surmenat şi tu pesemne
Ca şi stăpânu-tău, săracul!
Ce lege poate să te-ndemne
Să baţi necontenit tic-tacul?...

Eşti „atacat”, cu siguranţă.
Deci, câtă vreme pulsu-ţi bate,
Te duc la munte pe vacanţă, —
...La muntele de pietate.

ECLIPSĂ

Pe-aceleaşi căi de mii de ani umblate,
În goluri vaste legănându-şi sfera,
Neptun adoră visător pe Terra, —
O biată lume plină de păcate...

El niciodată n-a trecut bariera
Singurătăţii lui nevinovate, —
Şi-n clipa asta ea e moartă, poate:
O umbră deasă-i umple atmosfera.

Neptun, se vede că tu n-ai lunetă
Să-i studiezi eclipsa de departe, —
Când inocenta tânără planetă

Se-ntreabă, cu privirea-ntr-altă parte:
„Ce face oare Venera cochetă
Pe întuneric, singură cu *Marte?”*

DOLEANŢELE UNUI CRONICAR TEATRAL

Pe cerul plin de sclipitoare puncte,
Trec efemere linii de lumină.
Sub pasul meu întârziat, suspină
Sonorul glas al frunzelor defuncte.

Zadarnic luna mă petrece-n cale
Pe bulevardul alb şi singuratic, —
Că subsemnatul, „cronicar dramatic”,
Acum e-n rolul misiunii sale.

De-abia încerc un singur vers de odă, —
Şi-n capul meu vin stafii inedite,
Cu gesturi largi, — cu răcnete cumplite:
Moţoc, Spancioc, Ciubăr şi Despot-vodă!

„Sunt eu?... Sunt treaz?... Deschide-te, morminte!...”
Deodată tace ritmicul meu pas:
În scena a III-a, mi-am adus aminte,
Madam Pruteanu a strâmbat din nas.

De ce-a strâmbat?... Probabil, o nuanţă
De fin dispreţ, când vede pe Carmina, —
Fiindcă-şi pierde ultima speranţă...
De n-aş uita *nuanţa* cu pricina!

Şi iar pornesc... dar mă opresc deodată.
Ah, sunt dator să fiu cu mintea-n patru:
De ce nu vin ieşenii toţi la teatru?...
O chestiune foarte complicată!

Francisca... artă... rasa şi talentul...
Deci, vasăzică, vor să se răzbune...
Ce-i vinovat Onor. Direcţiune?
Domnia-sa regretă incidentul...

...Vâr degetul în buzunarul vestii,
Sunt plictisit şi-mi pare rău de lună.
Hm!... bulevardul pare o lagună...
Mi-e capul plin cu fel de fel de chestii.

Dar e-n zadar!...
Va trebui să scriu
(Chiar dac-ar fi să nu mai cânt o lună)
De Dragomir, de piesă — că e bună.
De Tomşa, de Pisoschi, tot ce ştiu!

...Aş ataca pe d. Sadoveanu
(Căci n-a aniversat pe d. Iorga),
Aş lăuda pe d-ra Horga,
Dar ce-o să zică d. Ibrăileanu?

Chiar dacă-n *Iliaş* a fost perfectă,
O să vă pară că... mi s-a părut!
(Dealtminteri, eu ştiam de la-nceput
Că voi emite-o laudă suspectă...)

*

Aşa, mă duc ursuz prin promoroacă,
În pacea nopţii albe şi compacte, —
Şi nici nu ştiu că-n capul meu „se joacă”
O tragedie-n paisprezece acte!...

DE PROFUNDIS

I

Nu, asta nu pot s-o suport!
Curând, e-un an şi jumătate
De când aţi declarat că-s mort
În unanimitate.

Toţi proştii câţi m-au cunoscut
Ziceau: „Mi-era un fel de rudă —
Săracul! Cine-ar fi crezut?...”
Îmi vine să-nviez de ciudă!

Profane mâini mi-au răsfoit,
La Iaşi, arhiva.
Revistele m-au prohodit,
Amicii mi-au mâncat coliva.

Mă pipăi, stau nedumerit.
Mă trag de păr, simt că mă doare...
Nu, n-am murit!
Vă dau cuvântul de onoare.

Scriu versuri proaste, deci exist!
Mi-e dor, mi-e foarte dor de-o fată.
Trăiesc, de vreme ce sunt trist
Şi râd ca altădată.

Dar astăzi, negru şi zburlit
De cum m-a prins duşmanul, —
Vă dau de veste c-am sosit
Întreg, şi eu, şi geamantanul!

II

Am fost la început în rai
La Neamţ, la mănăstire:
Păduri de cetini, flori de plai,
Singurătate şi iubire...

Pe urmă am intrat în iad
La Turtucaia,
Şi încă miroseam a brad
Când s-a-nceput bătaia.

Acolo jos, un căpitan
Cu barba rară
M-a pus alături d-un ţigan
Să-mi dau viaţa pentru ţară.

Mi se părea că e un basm,
Când gloanţele veneau din vale

Spre mine, cu entuziasm
Şi cu intenţii criminale.

Mă căutau prin cucuruz
Să mă mănânce, să mă frigă!
Şi când cădea câte-un obuz
Cât un ceaun de mămăligă,

Trosnea, cu flacără şi fum,
De se cutremura maidanul, —
Încât mă minunez ş-acum
Că nu mi-au spart timpanul!...

De-acuma chiar de m-aş zvârli
Într-o vultoare,
De mine Moartea va fugi
Cu coasa-ntre picioare.

Căci îşi va zice-n gândul ei:
„Mor toţi, — flămândul şi sătulul...
Dar ăsta are obicei
Să-mi tragă chiulul!”

POŞTA REDACŢIEI

Citeşte-mi oda şi repet-o,
Amicul meu necunoscut.
Tu, colaborator *in petto,*
Primeşte primul meu salut!

De cum începe să vorbească
Românul nostru e poet.

Nu-i om în ţara românească
Să nu fi scris un triolet,
O strofă p-un album de fată
Sau cel puţin un acrostiş
Pe care, tremurând, odată,
L-a dat iubitei pe furiş...

De-aceea fără supărare
Noi îţi întindem mâna, frate:
A tale crime literare
Mai dinainte-ţi sunt iertate...
De vrei să publici versuri nule,
Vreo nuveletă, un articol, —
Noi am luat măsuri destule
Să te scăpăm de-acest pericol.
Consemnul nostru e teribil:
S-aduci întâi certificat
Precum că eşti inamovibil, —
Profesor... popă... magistrat...
Să-ţi faci întâi o carieră,
Ori cel puţin o sinecură,
Ceva, un loc în atmosferă...
Şi mai apoi literatură.
Credeam şi noi odinioară
Şi poate astăzi credem încă,
Deşi iluziile zboară, —
Că tot ce zboară se mănâncă...
Da, zboară gândurile mele
Şi versul meu e-naripat, —
Şi-n loc să mănânc eu din ele,
Pe mine ele m-au mâncat!

*

Dar dacă simţi arzând în tine

Al artei foc nepotolit,
Căldura „flăcării divine”
Ce şi pe mine m-au pârlit;
De vrei ca vulgul să te-admire
Şi orice prost impertinent
C-un zâmbet de compătimire
Să-ţi zică: bravo, ai talent!
În existenţa ta pribeagă
Tot singur, mândru şi sărac,
De vrei să lupţi cu lumea-ntreagă
Ca Cyrano de Bergerac;
De-s în zadar a mele sfaturi
Pe lângă visul tău, frumos
Ca un castel cu zece caturi
Din care cazi cu capu-n jos;
De vrei să fii trimis în frunte
Când s-o isca un nou război,
Şi nenorocul să te-nfrunte
Când te-i întoarce înapoi, —
Necazuri cu nemiluita
În lunga ta captivitate,
Să-ţi pierzi amicii şi iubita
Ş-un post la Universitate...
Visând, în urmă, o baladă
Cu munţi, cu soare, şi cu
Să tragi pe Lucifer de coadă
Precum l-ai tras de-atâtea ori;
Şi dacă vrei să ai, pe lângă
Acestea, ş-alte mici belele:
De vrei ca gheata să te strângă
Şi ca iubita să te-nşele,
Flirtând cu primul nătăfleaţă
Pe care-l are la-ndemână,
Ş-apoi din nou să-ţi cadă-n braţe
De şapte ori pe săptămână;
De vrei ca după astea toate

De-a binele să-nnebuneşti,
C-o haină verde roasă-n coate
Şi cu jambiere muscăleşti;
Când ţi-ai pierdut complet busola
Să faci bucluc după bucluc,
De vrei să intri la Socola,
Să scapi de-atâta balamuc,
Ori să-ţi fii victimă şi gâde
Tu ţie singur deopotrivă...
Şi dacă totuşi îţi surâde
Această neagră perspectivă,
Ia pana, domnul meu, şi... scrie!
Eu unul nu pot să te scap.
Dar te previu, ca să se ştie,
Că singur ţi-ai făcut de cap.

SCRISORI IUBITE

Scrisori păstrate de demult...
În liniştită zi cu soare, —
Cu fruntea-n mâini mă plec s-ascult
Tăcerea voastră vorbitoare.

Ce fericit eram odată,
Şi cât sunt ostenit de drum!
Dar ea, — pe unde-o fi acum?
Ce s-a făcut frumoasa fată?...

Că ne-am iubit ca doi nebuni,
Iar astăzi nu mai am în faţă
Decât un maldăr de minciuni
Legate cu un fir de aţă.

CATRENE IMPROVIZATE

(în onoarea ilustrului Tăslăoanu)

Ca o cometă fără coadă
Ai apărut pe firmament
Cu-al tău *Luceafăr* pus pe sfadă, —
Dar n-ai talent.

Ai tot ce-ţi trebuie: hârtie,
Cerneală, public indulgent,
Parale şi tipografie, —
Dar n-ai talent.

Te-ai instalat în Capitală
Ca să creezi şi tu curent.
Vrei să te-afirmi ca cap de şcoală, —
Dar n-ai talent.

La cafenea când vii alene
Îţi iei un aer grav, absent...
Satisfăcut te umfli-n pene, —
Dar n-ai talent.

Iar când te duci să scrii acasă
Un nou articol vehement,
Te strâmbi urât, te-aşezi la masă...
Dar n-ai talent.

Avântul tău şi idealul
Plasat în ţară cu procent

Îţi saltă-ntruna capitalul, —
Dar n-ai talent.

Constaţi de două ori pe lună
Că-ţi dă bilanţul excedent.
Negustoria merge strună, —
Dar n-ai talent!

Eşti fără scrupul şi măsură
Când vrei să scapi de-un concurent.
Îţi fierbe sufletul de ură, —
Dar n-ai talent.

Nu ne distruge dintr-o dată,
Catone, fii mai indulgent!
Tu ai o mutră indignată, —
Dar n-ai talent...

PORTRET

Ea are ochii mari,
Ea are gura mică,
Un corp cu forme tari
Şi graţii de pisică.

Dorinţe, pururi noi —
Scântei ascunse-n vatră —
Şi două braţe moi,
Şi-o inimă de piatră.

ŞOAPTE

În noaptea tristă care ne desparte,
Tu poate simţi în jurul tău suspine
Şi fâlfâiri de aripi şi de şoapte...
E dorul meu ce vine de departe
Şi ostenit adoarme lângă tine,
Cuminte ca un fluture de noapte
Ce s-a lăsat la capul tău, pe-o carte
Închisă de la sine
Când ai simţit că somnul ne desparte...

FABLES MICROSCOPIQUES[17]

TOTO ET L'AUTO

— Au revoir! dit Toto
Et partit en auto.
Il n'avait nul souci.
Au tournant dangereux
Il lui crêva un pneu...

[17] FABULE MICROSCOPICE
Toto şi otomobilul
Toto spuse: — Pe curând!
În maşina lui urcând.
N-avea griji de nici un fel.
La virajul cu bucluc,
I-a plesnit un cauciuc.
Toto a plesnit şi el.
Morala:
Când mori parcă pleci niţel...
(Traducerile *Fabulelor microscopice* aparţin lui Romulus Vulpescu.)

Toto crêva aussi.

Moralité:
Mourir c’est partir un peu...

LE VAILLANT MOUCHERON[18]

Un moucheron d’un jour piqua le grand Enée...

Moralité:
La valeur n’attend pas le nombre des années!

FABLE ESQUIMAUDE[19]

Un grand ours blanc mangea un petit daim.
Il assouvit sa faim
Au moins pour une fois...

Moralité:
On a toujours besoin d’un plus petit que soi.

L’ÂNE PHILOSOPHE[20]

---

[18] *Viteazul de ţânţar*
Pe marele Enea îl ciupe-un mic ţânţar...
Morala:
Valoarea nu aşteaptă s-ajungi la centenar!

[19] *Fabulă eschimosă*
Un urs alb uriaş, pe căprior mâncându-l,
Se sătură, flămândul,
Măcar o dată, bine...
Morala:
Ai pururea nevoie de-un mai mărunt ca tine.

[20] *Măgarul filozof*
Se-namoră măgarul de-o nobilă sireapă...
Ba i-a cerut şi mâna (copita dinainte).

Un jeune âne amoureux d’une noble cavale,
Lui demanda la main (le sabot de devant).
— Mais... vous êtes du peuple, et moi — je suis pur sang,
Je vous ferai cocu! lui promit-elle.
— J’avale
Tout ce que vous voudrez! dit l’âne sans émoi
Car...

Moralité:
Promettre c’est noble, tenir serait bourgeois...

LUMINĂ

Visează plopul, nemişcat în soare,
Şi umbra din el, neagră, îi curge la picioare...

Un melc îşi taie drumul prin grădină
De-a dreptul, ca un tanc de gelatină,
Ameninţând albine şi furnici
Cu patru tunuri mici.

Tăcerea îşi adună trupul sferic
Într-un boboc de nalbă.
O muscă trece prin lumina albă,

— Păi... Eşti neam prost; eu, însă, am nobilă sorginte...
Şi i-a promis îndată: Am să-ţi pun coarne, ţoapă.
— Mă rog, rosti el calm, dar eu, de, nu prea crez...
Morala:
Promit cei nobili, vorba, s-o ţii, e cam burghez...

Ca o scânteie de-ntuneric,

Un fluture, cu aripi de umbră şi mătasă
Stropite-n două locuri cu carmin,
Din zboru-i frânt şi plutitor se lasă
Pe vârful unui spin.

Şi florile se-nalţă-ntr-un picior
Să-l poată contempla mai bine.
Cum doarme-n pragul clipei care vine,
Cu aripile desfăcute-n viitor.

ACUARELĂ

În pădurea de cristal
Ca un alb decor de teatru,
Stau copacii vertical
(Trei plus douăzeci şi patru).

Înger trist de abanos,
Înger mic
S-a trezit cu faţa-n jos
Într-un cuib de borangic.

Un luceafăr ideal,
Verde i s-a prins pe gene,
Ca un fulg de papagal
Din păduri braziliene.

Iar căpşunii de pe jos
Îi trimit în nări mireazmă

De tămâie şi aghiazmă,
Pruncului de abanos.

PARAGINI...

Pe-aici,
A fost pământul binecuvântat
De trei vlădici
Şi de-un mitropolit primat.

A fost odinioară şi-un castel
Cu brâu multicolor de portolac.
Şi-n fundul parcului, un lac
Cu nuferi de argint pe luciu de oţel.

A fost...
Acum, abia se mai cunoaşte
O baltă părăsită, la o parte,
Singurătatea strigă din apele ei moarte
Spre cer, cu glas de broaşte.

Şi numai calul-dracului,
Prin liniştea săracă dimprejur,
Atinge faţa lacului
Cu aripi de azur.

BIOGRAFIE

(Replică)

A fost un om ca orice om de treabă
Ca tine şi ca mine bunăoară,
Şi care niciodată nu se-ntreabă
Ce interes au oamenii să moară.

Aşa, fiindcă s-a trezit pe lume
Ca omul care n-a cerut anume,
El şi-a făcut în atmosferă loc,

Şi-a-nfipt în vânt căciula ţuguiată
Şi s-a-ncrustat în spaţiu ca un bloc
De piatră detunată.

Dar într-o zi, căscând prea tare gura,
Pe veci i-a-ncremenit făptura.

Şi sufletul închis în el, săracul,
Spre cer a dat năvală,
Ca întunericul dintr-o cutie goală
Când ai deschis capacul.

MARTIE

I. SINGURĂTATE

Prin luminişul crângului tăcut,
De-atâta vreme nimeni n-a trecut.

Copacii goi, în lungă nemişcare,
Pe umbra lor ce stă-nălţată în picioare.

Arar ajunge până-aici
O pasăre cu aripile mici,
Şi glasul ei răsună în linişte prea tare.

Dar Primăvara, care ştie tot,
Va risipi prin iarba dimprejur
Scântei de-azur —
Albastru miozot.
Şi dintre foi tivite cu argint,
Vor creşte ciucuri albi de mărgărint.

*

Pe-aici, o zână mică coboară dintre stele,
Şi-n fiecare noapte culege viorele.
Dar nimănui pe lume nu-i e dat s-o vadă
Cum vine pe cărările din mladă,
Făcând în taină îndelung popas,
Din loc în loc, pe unde-a mai rămas
Zăpadă...

II. VIN ŢIGĂNCILE LA CRÂNG...

Vin ţigăncile la crâng
Să culeagă viorele,
Vin cu fustele-n parâng
Şi cu dancii după ele.

Şi e soare
Pe ponoare,
Şi miroase-n vânt a floare
Pe cărările pustii,

Prin stufişurile goale

Năpădite de basmale
Şi de zdrenţe stacojii...

Vin ţigăncile grăbit,
Să culeagă pe sub mladă
Flori cu mâzgă de zăpadă
Din huceagul adormit,
Şi s-aducă-n paneraş
Primăvara la oraş:

— Urzicèle, urzicèle,
Ghiocei şi viorele,
Albăstriţe de suhat!
— Iarbă-mare, iarbă-mare,
Să şi-o puie-n scăldătoare
Fetele de măritat...

APRILIE

Baloane mari de spumă albă prin grădini
(Şi zarzărul, şi vişinul, şi perii)
Stau gata să se-nalţe din tulpini
Spre cerul primăverii...

Caisul nostru s-a gătit la poartă
Cu panglici albe, ca-n tablouri vechi,
Şi cu zulufi de floare la urechi,
Cum astăzi nicăieri nu se mai poartă.

Pe strada mare,
Ies flori înalte la plimbare
În rochii de sezon, uşoare,

Cu toate că-i o vreme aşa de schimbătoare.

Ah, fetele — şi mai ales cucoanele —
Când vine primăvara
Sunt dulci şi colorate ca bomboanele!

Pe cea care-a trecut o cheamă Clara,
Fiindcă are
Ochi albaştri tare,
Şi gura ei cu *rouge* ca de coral
Surâde vertical...

Un mic vârtej, copil al Nefiinţei,
De-a curmezişul străzii rătăcit,
Nebun în jurul lui s-a răsucit
Să-şi prindă coada galbenă cu dinţii.
Departe, în azurul dintre nori,
S-arată bifurcat pe cer
Un şir subţire de cocori,
O escadrilă de pe vremea lui Homer...

CÂŢI CA VOI!

Sus, pe gardul dinspre vie,
O găină cenuşie
Şi-un cocoş împintenat
S-au suit şi stau la sfat:
— Ia te uită, mă rog ţie,
Cât de sus ne-am înălţat!...

Şi deodată, cu glas mare,
Începură amândoi,
Să cotcodăcească-n soare:
— Nimeni-nu-mai-e-ca-noi!...
Nimeni-nu-mai-e-ca-noi!...

Dar de sus, din corcoduş,
Pitulându-se-ntre
Mititel şi jucăuş,
Le-a răspuns un piţigoi:
— Câţi-ca-voi! Câţi-ca-voi!...

IEPURELE

Vine iarna de la munte,
Peste ape face punte
Şi pe câmp fără hotar
Parcă presură zahar.

Uite, colo, moş Vasile,
C-un cojoc de zece chile
Şi cu flinta la spinare
A ieşit la vânătoare.

Dintr-un codru, din tufiş,
Iese-un iepure furiş
Şi cum scapă pe cărare...
Fuge ca o arătare...

Flinta face bum! iar moşu
Stă şi-şi freacă nasu roşu,
Şi-nciudat luleaua-şi muşcă;

Iepurele fuge puşcă.

Moşului îi vine-n minte
Ca să-i iasă înainte;
Fuga-n rarişteа de tei:
Iepurele e hei-hei!

Ei, ce faci tu, moşulică,
Că n-ai împuşcat nimică?
Du-te-acasă binişor,
Că-i mai bine pe cuptor!

RÂNDUNELUL

Un vânt şi-o ploaie necăjită
S-au repezit ca din senin
Şi răpăie prelung pe frunze
Şi-mi culcă florile de crin.

Grădina toată-i răscolită...
Ce tristă e grădina mea!
Pe-o creangă tremură de frică
Un pui plăpând de rândunică.

E singur, în bătaia ploaiei,
Şi-n ciripitu-i rugător
Îmi spune să-i deschid fereastra:
Şi eu deschid, el intră-n zbor.

Şi iată-mi-l rotind prin casă
Şi parcă nu mai e pustiu
În casa mea înveselită

De ciripitul lui zglobiu.

Dar iată... soarele s-arată...
Pe frunze picurii sclipesc
Şi rândunelele, pe-afară,
În zboruri vesele vorbesc.

La glasul lor, grăbit, mă lasă,
Plăpândul pui de rândunea...
Mai vino, ploaie, înc-o dată
Să-l văd din nou în casa mea.

POSTUME

CATREN

Lunii

Lună nouă, corn de aur,
Scump al nopţilor tezaur,
Subsemnatul — proletar
N-am nimic în buzunar!

ZI DE VARĂ

Linişte. Căldură. Soare.
Sălciile plângătoare
Stau în aer, dormitând.
Un viţel în râu s-adapă
Şi-o femeie, lângă apă,
Spală rufele, cântând.

Şi din vale abia vine
Murmur slab, ca de albine,
Somnoros şi uniform:
Râul, strălucind în soare,
Ceartă sălciile, care
Toată ziulica dorm.

Sub o salcie bătrână
Şi cu-o carte groasă-n mână
Care-mi ţine de urât,
M-am culcat în fân pe spate, —

Somnul lin, pe nechemate,
A venit numaidecât.

Cântec, murmur, adiere
De zefir în frunze piere
Şi rămâne doar un glas
Care umple valea-ngustă.

.....
Ia te uită, o lăcustă
Mi-a sărit tocmai pe nas!

[MI-A RĂSĂRIT ÎN SUFLET DORUL...]

Mi-a răsărit în suflet dorul
Ca o plăpândă floare-albastră,
Şi-ntr-un amurg de seară dulce
A înflorit iubirea noastră, —
Dar tu te-ai îngrijit, iubito,
Mai mult de floare, ca de glastră...

În taina nopţilor tăcute,
Când clipele se pierd mai greu,
Eu am hrănit cu lacrimi floarea
Ce-ntinerind creştea mereu,
Dar azi chemând uitarea sfântă
Smulg floarea sufletului meu.

ŞOAPTELE NOPŢII

Întrebam aseară luna gânditoare:
— Dacă prin poiene a rămas o floare
Neculeasă încă pentru draga mea, —
Dacă sus, pe dealuri, pe poteci uitate,
Pretutindeni unde m-ai văzut cu ea,
Raza ta sfioasă printre crengi străbate
De-mi încurcă paşii luminoase fire,
Deşteptând în cale câte-o amintire, —
Dacă până-n ziuă visurile trec
Dar rămân în suflet, — pentru ce să plec?...

— Du-te-n lumea largă, pentru totdeauna,
Trist şi singur du-te, du-te! zice luna.

Şi-ntrebai lumina sufletului meu:
— Dacă fără dânsa timpul trece greu,
Dacă lângă dânsa mi-i aşa de bine,
Spune-mi, suflet mândru, împăcat cu tine, —
Pentru ce, când toate lacrimile trec
Fără nici o urmă, — pentru ce să plec?...

Sufletu-mi răspunse: — Pe cărări pustii,
Du-te-n lumea largă. Şi să nu mai vii.

Şi-ntrebai atuncea inima-mi trudită:
— Cea dintâi, nebuno, căzuşi în ispită,
Singură-n tăcere, tu eşti vinovată
Că mă cert cu mine şi cu lumea toată.
Când stelele nopţii farmec nu mai au
Fără ochii dragii, — pentru ce să stau?...

Şi-mi răspunse-n şoaptă (o, inima mea!)
— Du-te-n lume singur. Eu rămân cu ea.

CÂNTEC

Florile uscate
Care-mi stau în glastră,
Florile uscate
Ştiu povestea noastră.

Într-o dimineaţă
Le-ai adus grăbită
Şi-ntr-o dimineaţă
Ea mi-a fost iubită...

*

Şi-a murit iubirea
Ca o floare-n glastră,
A murit iubirea
Înaintea noastră.

DOAMNEI AFTALION

Declar aici că, prin telepatie,
O mână delicată mi-a trimis
Ţigări şi zece lei într-o cutie —
Şi pentru toate astea dau în scris

Că orice floare poate fi plantată
Într-un pământ străin — dar, în sfârşit,
Ea n-o să-şi uite patria vreodată, —
Grădina mândră-n care-a răsărit...

Deci pentru mine are importanţă
Nu darul, ci pornirea care dă.
De-aceea, scumpă doamnă, vă rog să...
Să nu-mi luaţi poezia drept chitanţă!

Vă dau şi eu în schimb aceste glume, —
Primiţi-le c-un zâmbet, doamna mea...
Cea mai frumoasă fată de pe lume
Nu dă decât ce are... chiar când vrea!

DOAMNEI ERMOSA AFTALION

O amintire, doamna mea,
E ca un vag parfum de floare.
Cu cât te depărtezi de ea,
Cu-atât se-ntunecă şi moare.

Pe când imaginile vii
Rămân frumoase după moarte,
Ca nişte fluturi argintii
Fixaţi cu acul într-o carte.

Primeşte dar acest album
În care-am aruncat pe pagini
Tristeţea zilelor de-acum
Topită-n vesele imagini.

CATREN

O, de ce nu sunt o floare,
Un lăstun purtat de vânt, —
Ca să uit o clipă numai
Unde eşti — şi unde sânt!...

LA NEIGE

Que de fois, mon amour, auprès du feu qui tremble,
Pénétrés par les doux regrets du jour mourant,
Nous restâmes rêveurs à regarder ensemble
Les grands flocons de neige qui tombaient lentement...

Maintenant je suis seul, hélas! Le jour se pâme...
Et je souris (combien plus triste qu'autrefois!)
Aux doux regrets d'antan qui tombaient sur nos âmes
Comme les grands flocons de neige, sur les toits!

LE PAPILLON

Je fis un voeu tendre:
Je cueilllerai la fleur
Où il va descendre,

Pour guérir mon coeur.

Il vole, il hésite,
Il monte, il descend —
Puis pose un instant,
Sur ta main petite,
Son vol inconstant.

O, la belle offrande,
La petite fleur!
Je te la demande
Pour guérir mon coeur...

ŞOMERUL

Umblând în sus şi-n jos pe bulevard,
A poposit la umbră sub un gard,
Şi-i trist fiindcă nimeni nu-l întreabă
Dac-a mâncat ori dacă are treabă...

PROZĂ

Ce muritor e omul din popor!
De când există aburi şi benzină,
Eu nu cunosc ceva mai muritor
Ca omul, când îl calcă o maşină...

Îşi ia-ntr-o zi nevasta şi băiatul
Sau fata,

Şi pleacă cu acceleratul.
Dar la un pod stricat, la un tunel,
O roată sare de pe linie... şi, gata!
S-a isprăvit cu el.

Te uiţi la altul cum adună bani,
Parc-am trăi un milion de ani.
Dar într-o bună zi, te miri ce-l doare,
Şi când să zică bogdaproste, — moare.
Ce n-a făcut maşina, face boala
Şi tot acolo iese socoteala...

BIMBIRIŢICHEL

.....
Fraţii lui, băieţi şi fete,
Au crescut mai pe-ndelete,
Toţi plângoci şi dolofani.
Cel mai tânăr dintre şapte
Se numeşte Papă-lapte
Şi-a-mplinit abia doi ani.

Toată ziulica ţipă —
Nu stă locului o clipă,
(Cere lapte), vrei-nu vrei.
Biata mă-sa la tot pasul
Trebuie să-i şteargă nasul
Şi să-l aibă-n grija ei.

N-au nici capră, n-au nici vacă.
Mama-i văduvă săracă.
Numai Bimbiriţichel
O ajută câteodată

Când o vede supărată...
Ce s-ar face fără el?

II

Într-o seară, o vecină
Zice: — Vin de la grădină,
Dintr-o margine de sat.
Mă dusesem, eu cu fata,
Şi-am luat şi pe cumnata,
Să culegem zarzavat.

Dar nici nu intrasem bine:
De sub gard, de lângă mine
Ţâşt! un iepure şoldan!
Arză-l focul să mi-l arză,
Mi-a mâncat un car de varză,
Toată munca dintr-un an!...

Bimbiriţichel deoparte
Stă uitându-se-ntr-o carte,
Parcă nici n-ar auzi
Chestia cu zarzavatul...
Dar a doua zi, băiatul
S-a sculat în zori de zi.

Unde pleacă? La grădina
Unde ieri a fost vecina,
Într-o margine de sat, —
Că-şi făcuse noaptea planul
Cum să prindă el şoldanul
Care fură zarzavat.

FABULE PENTRU COPII

BIVOLUL ŞI COŢOFANA

Pe spinarea unui bivol mare, negru, fioros,
Se plimba o coţofană
Când în sus şi când în jos.
Un căţel trecând pe-acolo s-a oprit mirat în loc:
— Ah, ce mare dobitoc!
Nu-l credeam aşa de prost
Să ia-n spate pe oricine...
Ia stai, frate, că e rost
Să mă plimbe şi pe mine!

Cugetând aşa, se trage îndărăt să-şi facă vânt,
Se piteşte la pământ
Şi de-odată — zdup! — îi sare
Bivolului în spinare...

Ce s-a întâmplat pe urmă nu e greu de-nchipuit.
Apucat cam fără veste, bivolul a tresărit,
Dar i-a fost destul o clipă să se scuture, şi-apoi
Să-l răstoarne,
Să-l ia-n coarne
Şi cât colo să-l arunce, ca pe-o zdreanţă în trifoi.

— Ce-ai gândit tu oare, javră? Au, crezut-ai că sunt mort?
Coţofana, treacă-meargă, pe spinare o suport
Că mă apără de muşte, de ţânţari şi de tăuni
Şi de alte spurcăciuni...
Pe când tu, potaie proastă, cam ce slujbă poţi să-mi

faci?
Nu mi-ar fi ruşine mie de viţei şi de malaci,
Bivol mare şi puternic, gospodar cu greutate,
Să te port degeaba-n spate?...

ÎNTREBARE ŞI RĂSPUNS

Rumegând cocenii de pe lângă jug,
S-a-ntrebat odată boul de la plug:

— Doamne, pe când alţii huzuresc mereu,
Pentru ce eu singur să muncesc din greu?...

La-ntrebarea asta, un prelung ecou
I-a răspuns din slavă:
— Pentru că eşti bou...

BOIERUL ŞI ARGATUL

Un boier, călare pe-o frumoasă iapă,
Trebuind să treacă într-un loc o apă
Peste-o punte-ngustă — şi fiind grăbit,
Şi-a chemat argatul şi i-a poruncit:
— Ia-mi în spate iapa
Şi mi-o trece apa!
— Nu pot, zise omul lăsând nasu-n jos.
— Hm! făcu boierul foarte mânios:

Leneşul la toate
Zice că nu poate...

LEUL DEGHIZAT

Leul s-a-mbrăcat odată
Într-o piele de măgar,
Să colinde ţara toată
Din hotar până-n hotar,

Ca să vadă cum se poartă lupii (marii dregători)
Cu noroadele-i blajine de supuşi rumegători.

Deci, trecând el într-o seară la o margine de crâng
Ca un biet măgar nătâng,
Nişte lupi, cum îl văzură, se reped la el pe loc
Şi-ntr-o clipă îl înşfacă, grămădindu-l la mijloc.

— Staţi, mişeilor! Ajunge, — că vă rup în dinţi acuşi!
(Strigă leul, apărându-şi pielea cea adevărată.)
Astfel vă purtaţi voi oare cu iubiţii mei supuşi.?...

Lupii, cunoscându-i glasul, îndărăt s-au tras pe dată,
Şi de frică se făcură mici, ca nişte căţeluşi.
— O, măria-ta! Iertare!
Zise cel mai diplomat, —
Semănai aşa de tare
C-un măgar adevărat!...

FABULE MICI PENTRU OAMENI MARI

OMUL ŞI RAŢA

Unui om, săracul, într-o dimineaţă,
    I-a murit o raţă,
Bietul om, de ciudă, tare s-a-ntristat,
Când văzu că-i moartă cu adevărat.
Dar la scurtă vreme, în aceeaşi lună,
I-a murit şi soacra — tot de moarte bună...

Morala:
Să nu pierzi nădejdea, orice-ar fi să fie:
După întristare, vine bucurie.

DOI PRIETENI

Un beţiv din lumea toată
(Care se numeşte Nae),
Ce fusese rupt odată
De nevastă-sa-n bătaie,
Auzind cum că nevasta unui prieten i-a cârpit
Şi aceluia o palmă, foarte mult s-a veselit...

Morala:
Râde *ruptul de cârpit.*

CIN’ S-A FRIPT CU CIORBĂ...

Fratele nevestei unui negustor
A venit odată pe la casa lor,

Zicând că la noapte, mâine, cine ştie,
Are gând să plece în călătorie
Şi că, prin urmare,
Vrea să-şi sărute sora la plecare.

— Ba să nu pui gura pe nevasta mea,
A strigat bărbatul, că intri-n belea!
— Şi de ce să nu pun gura, măi cumnate,
Când ştii că mi-e soră şi că eu i-s frate?
— Poţi să-i fii şi tată! zise omul scurt, —
Cin s-a fript cu ciorbă suflă şi-n iaurt.

VĂDUVA ŞI PITICUL

Zice că demult, odată,
Un pitic s-a însurat
Cu o văduvă bogată,
Ce fusese măritată
Cu un mare om de stat.
Şi-o fi dus ea, altădată, o viaţă mai tihnită,
Dar la urmă şi piticul a făcut-o fericită...

Cu muncă şi cu răbdare,
Poţi face cât unul mare.

MĂGARUL ÎN GREVĂ

Un măgar s-a pus în grevă, nu se ştie pentru ce...
Eşti folositor, vezi bine,

Dar să nu crezi că pe lume nu se poate fără tine.

MICROSCOPICĂ

Când pleca odată la război un om,
I-a strigat o cioară dintr-un vârf de pom:
— Du-te la bătaie, pentru ţară mori,
Şi-ţi va da nevasta un copil din flori.
Omul,
Auzind acestea, n-a mai vrut să plece,
Deci a fost la urmă, fiindc-a dezertat,
Condamnat la moarte şi executat.

Morala:
Cine crede tot ce-i spui
Este vai de capul lui.

PLOUĂ...

Pe-aici când plouă, plouă îndesat,
Nu ţine ca la noi un ceas ori două.
Că ziua plouă, plouă pe-nserat,
Şi când se crapă iar de ziuă, — plouă.

În faptul zilei, streşinile plâng.
Pădurea stă plouată ca o curcă.
Natura calcă cu piciorul stâng:

Pe-aici când plouă, — plouă, nu se-ncurcă!

Iar când s-arată soarele sărac.
De după nouri, ca să-ţi facă-n ciudă,
N-apuci a scoate nasul din cerdac,
Că până la întoarcere, — te udă.

Există şi răstimpuri când se moaie,
Când parcă nu mai toarnă-aşa, de sus,
Şi cerul câte-oleacă, spre apus,
Se luminează puţintel — a ploaie.

Atunci se cheamă că e timp frumos
(Măcar că tot mai cade-un pic de bură),
Dar fumul din ogeac se lasă-n jos,
Şi porcul umblă tot cu paiu-n gură...

ROMANŢĂ ÎN STIL VECHI

Se stinge amurgul cu roşii văpăi,
Şi noaptea de vară
Coboară-n tăcere pe munţi şi pe văi,
Înaltă şi clară.

La marginea apei să-şi caute vad
O turmă s-abate.
Răsare şi luna din codri de brad,
În singurătate.

Măicuţele-n umbra părerii de rău
Se duc să se culce;
Din vale s-aude un glas de pârău

Sălbatic şi dulce.

Odihna s-aşterne pe sfântul lăcaş
Din vremea străbună.
Şi numai o fată cu dor pătimaş
Mai cântă sub lună.

Iubitul şi-aşteaptă s-o prindă în braţ
La poală de munte,
Şi lung s-o sărute cu dulce nesaţ,
Pe ochi şi pe frunte.

DIN TREN

Ca un val de cer senin
Prins în volbură nomadă
Curge vântul cristalin
Pe câmpia de zăpadă.

Fără urmă, fără ţel,
Gândul meu pierdut aleargă
La întrecere cu el,
Şi se pierde-n zarea largă.

REFERINŢE ISTORICO-LITERARE

Dl Topîrceanu este mai întâi un poet liric. Dar un poet liric de o natură specială. D-sa combină în multe din poeziile sale, şi anume în cele mai reuşite, impresionabilitatea şi pasiunea celui mai subiectiv liric cu observaţia pătrunzătoare a unui realist. Poate din această cauză inspiraţia sa poetică ne dă o impresie neobişnuită de luciditate, dacă cumva luciditatea aceasta nu se datoreşte controlului pe care-l exercită inteligenţa asupra inspiraţiei. A releva rolul prea excesiv al inteligenţei în creaţia lirică nu credem că este un elogiu de invidiat, adus unui poet liric. De aceea ne vom permite să-i aducem dlui Topîrceanu acest elogiu. Cu atât mai mult cu cât singur ne-a dat de multe ori a înţelege (de pildă, în prefaţa Parodiilor originale} *că facultatea lui dominantă, creativă, este inteligenţa. Fără îndoială că dl Topîrceanu greşeşte. Ar fi banal să-i mai dovedim acum că nu există artă fără instinct artistic şi să-i arătăm că d-sa are un instinct artistic sigur. Este drept însă că, în invenţia şi mai cu seamă în realizarea poetică a dlui Topîrceanu inteligenţa joacă un rol neobişnuit. Aceasta este însă o forţă şi o slăbiciune în acelaşi timp. O forţă, căci prin inteligenţă dl Topîrceanu este stăpân pe toate mijloacele sale — senzaţii, imagini, sentimente —, din care ştie să scoată maximum de randament...*

Dar dl Topîrceanu a făcut şi critică. Şi nu ne gândim deloc acum la recenziile sale, iscălite şi neiscălite. Ne gândim la minunatele sale Parodii..., *în care a prins esenţa şi fizionomia atâtor scriitori şi le-a redat în chip surprinzător, prin acel gen de exagerare care constă în izolarea şi reliefarea însuşirilor caracteristice ale unui*

scriitor. Unele din aceste parodii scot în relief fizionomia scriitorului respectiv mai bine decât orice critică propriu-zisă.

G. IBRĂILEANU, Pagini alese, *vol. 2, Editura pentru literatură şi artă, Bucureşti, 1957, p. 55—57*

Versurile lui Topîrceanu se caracterizează de obicei printr-o frazare lirică scurtă. Când se întâmplă să îl surprindem pe poet acordându-şi lira de Ariel năstruşnic pentru o compunere de un ritm mai amplu, ca în Broaştele*, avem senzaţia a ceva care sună parcă străin de el, chiar dacă altfel nu putem să contestă m frumuseţea lucrului în sine:*

Am ascultat din umbră cântarea lor înaltă.
Buchetele de trestii dormeau cu foşnet lin.
Era o lună plină în fiecare baltă,
Şi-n fiecare undă o piatră de rubin.

Iar nuferii, pe care lianele-i dezgroapă
Când i-a-nchegat în tremur lumina unui val,
Păreau luceferi galbeni, căzuţi adânc în apă
Să-nsemne calea lunii spre-ntunecatul mal.

Ostroave mari de umbră închipuiau corăbii
Iar papura, mişcată în treacă t de zefiri,
Nălţa mănunchi în aer tremurătoare săbii,
Prin pânza de lumină a undelor subţiri.

Analizând stilistic poezia lui Topîrceanu, trebuie să constatăm frecvenţa cu totul redusă a comparaţiilor şi metaforelor. O singură bucată pare a ne dezminţi, însă această bucată nu reprezintă decât un exerciţiu incidental de acrobaţie imagistică. Este vorba de Cioara*, care lasă aproape impresia unei parodii:*

Neagră ca un as de pică ,
Sub nemărginitul cer;
Singuratică şi mică
Cât o boabă de piper;

Gârbovă ca o feştilă
Într-un cap de lumânare;
Ca o mutră imobilă
De harap cu nasul mare.

Dar sinistră şi pârlită
De la coadă până-n plisc,
Ca o pajură trăsnită
Într-un vârf de obelisc;

Încrustată-n atmosferă
Ca un ou de ciocolată ;
Amărâtă şi stingheră
Ca o prună afumată ;

Cu alura interlopă
Ca un muzicant în frac,
Cuvioasă ca un popă
Şi smolită ca un drac...

În general, poetul nostru este departe de-a avea cultul imaginii. Metaforismul lui Topîrceanu nu depăşeşte niciodată o anume limită a îndrăznelii. Stelele sunt „licuricii înălţimilor albastre", aeroplanul se desemnează ca „un ţânţar cu coada lungă şi cu aripi nemişcate"; iepurele este „un măgar-miniatură" (reminiscenţă din Jules Renard, cum bine s-a observat); şirul cocorilor, pe cerul primă verii, apare ca „o escadrilă de pe vremea lui Homer"... Meticulozitatea realistă, care caracterizează spiritul de observaţie al poetului, îl face să noteze de cele

mai multe ori lucrurile direct, cu cât mai puţine artificii:

Sub cerdac, pe lăuruscă
Cum trecură Babele,
A ieşit un pui de muscă
Să-şi usuce labele.

Păsările migratoare
Se re-ntorc din tropice
Gâzele depun la soare
Ouă microscopice

(Primăvara)

Trebuie să spunem deschis că sub raportul capacităţii metaforice Topîrceanu lasă de dorit. Ibrăileanu l-a definit bine ca pe „un poet mai mult expresiv decât sugestiv”[21]*. Vizualul, care face din Topîrceanu un pictor deosebit de sensibil la fenomenalitatea naturii, se relevă deopotrivă un auditiv, de o acuitate demnă de menţionat. Surprinderea unui amănunt ca sunetul „căldăruşei atârnate de oblânc”, din* Balada popii din Rudeni*, contribuie bunăoară ca nimic altceva la sublinierea prin contrast a liniştii silvestre din memorabilul tablou al dimineţii de iarnă , în care toate stau încremenite ca sub o vrajă în gerul Bobotezii. În gama de notaţii acustice a autorului, dăm până la urmă şi de efectele mai ieftine ale onomatopeii, ca în versul cu cântecul broaştelor: „Cum bat ca toaca toate şi-o clipă toate tac”...*

Oricât de ciudat poate să pară lucrul la un poet, Topîrceanu nu admite fanteziei nicio inadvertenţă care să contrazică logica naturii. În nişte pagini în proză, intitulate Curiozităţi poetice *şi strânse de el în volumul* Scrisori fără adresă*, îl vedem amuzându-se să identifice asemenea inadvertenţe la câţiva dintre poeţii noştri mai de seamă.*

[21] G. Ibrăileanu: *G. Topârceanu,* în *Note şi impresii,* Iaşi, 1920, p. 202.

Topîrceanu se leagă bunăoară de Iosif, pentru că acesta spune într-un Cântec *de-al său că „îşi unesc mireasma" în grădină un număr de flori, care de fapt „nu sunt contemporane, nu înfloresc în aceeaşi vreme". În nişte versuri de Goga, îl izbeşte propunerea fă cută iubitei de-a se cununa „în dimineaţa de florii", când se ştie doar bine că nunţile sunt suspendate „în pragul săptămânii Patimilor". Nici Eminescu nu este iertat, semnalându-ni-se la el o strofă unde ni se descrie în aşa fel poziţia amanţilor încât poetul nu poate să aibă sub buze gura iubitei, ci ceafa ei.*

Dacă urmărim din punct de vedere stilistic evoluţia poeziei lui Topîrceanu, evoluţie care se desăvârşeşte în cea mai mare parte până în1920, trebuie să constatăm că aceasta îl relevă pe autor mereu egal cu sine însuşi, bine definit de la început în formula lui lirică. Nu sunt de găsit la el acele etape de căutare, care fac ca opera anumitor poeţi să fie bogată în sinuozităţi, rezervându-ne adesea de la un volum la altul surpriza unor ipostaze inedite de reprezentare în cuprinsul propriului lor univers perceptiv. De la Parodii originale *la* Balade vesele şi triste*,* Migdale amare *şi chiar la acele* Fabule pentru copii*, publicate în volumul* Postume*, stilul lui Topîrceanu aproape că nu suferă modificări. Cel mult dacă putem să vorbim despre o tendinţă la conciziunea epigramatică . Formal, Topîrceanu a rămas toată viaţa un poet neoclasic.*

Dinu PILLAT, Itinerarii istorico-literare, *Editura Minerva, Bucureşti, 1978, p. 204—207.*

Cu privire la G. Topîrceanu se constată două atitudini în sfera unei consideraţii generale. Unii îl preţuiesc ca pe un poet mare, alţii ca pe un poet minor. Cea dintâi opinie este greu de susţinut. Însă în starea poeziei de azi, când adesea lipseşte scriitorului îndreptăţirea însăşi de a scrie, expresia „minor" poate să fie rău interpretată. Să spunem

dar că Topîrceanu e socotit ca un poet al universului mic. Dar unde se află adevărata poezie? Oricâtă încântare ne-ar produce Parodiile originale, *spiritul nostru critic întâmpină greutate să găsească alt merit decât acela de observaţie şi virtuozitate în nişte compuneri al căror punct de plecare este în poezia altora. O parodie este în definitiv o pastişă, exagerată, ca spre a-şi găsi iertarea în recunoaşterea imitării. Topîrceanu însuşi le numea „pagini modeste de critică literară în pilde". Totuşi se poate observa la el acel fenomen de uitare în model care e chiar semnul clasicei inspiraţii...*

G. CĂLINESCU, Istoria literaturii române de la origini până în prezent. *Ediţia a II-a revăzută şi adăugită. Editura Minerva, Bucureşti, 1986, p. 826*

Spiritul persiflant a convertit neologismul sau termenul prozaic, a dat viaţă unei poezii a cărei valoare stă nu în mărturisirea, ci în disimularea sentimentului, nu în grandilocvenţă, care, ori de câte ori apare, umbreşte opera, ci în discreţie, în şăgălnicie, în onestitatea lirică a poetului. Căci faţă de mulţi contemporani, Topîrceanu a avut luciditatea propriilor sale forţe pe care a ştiut să le utilizeze cu folos. Umorul nu e numai o trăsătură fundamentală a Baladelor *şi* Parodiilor, *dar şi formula ingenioasă care, dezvoltându-se în tiparele clasice, a izbutit să închege un mesaj profund original. Cine mai discută azi cu interes despre poezia lui Al. T. Stamatiad, Ion Al. George, George Georgian, Mircea Dem. Rădulescu sau chiar a lui Mihail Săulescu, toţi colegi de generaţie ai poetului ieşean, elogiaţi cu ropote de aplauze de critica vremii? Nimeni, sau aproape nimeni. Poezia lui Topîrceanu învinge timpul datorită acestui spirit care se acordă perfect cu tradiţia, dar în acelaşi timp şi cu cerinţele poeziei noi, prin etalarea unui nou erou liric.*

Atitudinea literară a poetului are la origine, aşa cum spuneam, o atitudine de viaţă. Sentimentul va fi aproape totdeauna „voalat", dar niciodată estomparea ironică nu va ţinti să producă „hazul", pur şi simplu. Profunzimea lirică a lui Topîrceanu, pe care unii i-au contestat-o, trebuie căutată în mecanismul care stă la baza umorului său...

...Umorul lui Topîrceanu se dovedeşte un mod de autentică oglindire poetică, ce nu exclude, ci presupune cu necesitate atitudinea morală, filozofică. Poetul porneşte de la observaţia lucidă a vieţii şi a societăţii. Se mâhneşte, se umple de amărăciune, dar nu vrea să plângă, din teama de a nu se da în spectacol. Şi atunci râde ascunzându-şi lacrimile, râde, chemând şi pe alţii să râdă, cu un gest de încurajare, de încredere[22]*. E atitudinea realistului, teoretizată în articolul* Câteva păreri inactuale, *care produce noul erou liric specific poeziei din jurul anului 1900, mai puţin sentimental şi mai reţinut, spirit ironic şi persiflant. Poezia franceză îl cunoştea în această epocă prin Paul Géraldy, dar mai cu seamă prin Edmond Rostand, care, adresându-se cititorului în* Les Musardises *sub masca unor „bagatele şi copilării", ascundea un suflet îndurerat: „...Tu ne pourras être étonné que, sous un tître qui ne semble convenir qu'à de très légères poésies, je me suis permis quelquefois de tristesses ou des mélancolies...»*[23]

Aici, în această atitudine tragică şi comică deodată, descoperim resursele cele mai importante ale liricii lui Topîrceanu, care se cristalizează în acel „umor duios", desăvârşit în Rapsodii de toamnă.

Şi în alte poezii va fi cântată întomnarea, nu atât cu

[22] Cf. şi Ov. Crohmălniceanu — *Humorul lui G. Topîrceanu,* în *Viaţa românească ,* nr. 4, aprilie 1953, pp. 212—237.

[23] „... Tu nu vei putea fi mirat că , sub un titlu, ce pare să se potrivească numai unor poezii foarte uşoare, eu mi-am îngăduit câteodată tristeţi sau melancolii" (Edmond Rostand — *Les Musardises,* Pierre Lafitte et comp. Éditeurs, Paris, *Au lecteur*).

psihozele, cât cu cortegiul ei de

Ploi mărunte,
Frunze moarte,
Stropi de tină,
Guturai...

În afara unor tragedii ca aceea a greieraşului şi a unor decoraţiuni amuzante (Octombrie, La vânătoare, Toamna în parc *etc.*), *motivul va produce admirabile hiperbole, de care o antologie a pastelului românesc nu se va putea dispensa.*

Viziunii mitologice, terifiante, din Balada munţilor:

„Şi, cum stă cu ceaţa-n spate
Istovită lângă trunchi,
Rădăcini şi crengi uscate
Îi atârnă pe genunchi.

Negurile-i sug puterea.
Ochii-i nemişcaţi şi suri
Cheamă noaptea şi tăcerea
Din adâncuri de păduri...”

i se adaugă în Rapsodii de toamnă *imaginea impetuoasă a unei madone îmbătrânite, care însă nu şi-a pierdut graţia şi maiestatea:*

„Iat-o!... Sus în deal, la strungă,
Aşternând pământului
Haina ei cu trenă lungă
De culoarea vântului,

S-a ivit pe culme Toamna,
Zâna melopeelor,
Spaima florilor şi Doamna

Cucurbitaceelor...

Lung îşi flutură spre vale,
Ca-ntr-un nimb de glorie,
Peste şolduri triumfale
Haina iluzorie.”

Topîrceanu îşi depăşeşte aici toate celelalte „autumnale”, înscriind bucata cea mai valoroasă din albumul său de pasteluri. Denumirea nu se aplică decât în parte, deoarece ne aflăm în faţa unei fabule, *plină de personaje şi peripeţii, ca în* Nunta în codru *a lui Coşbuc. E o natură animată, mai puţin robustă decât ţăranii din* Balade şi idile, *dar mai agitată şi mai sensibilă, ca însăşi societatea pe care o întruchipează. Asistăm la o tragicomedie unde râsul e mereu întreţăiat de oftaturi, declarate în final, cu înduioşare:*

„Gâze, flori întârziate!
Muza mea satirică
V-a-nchinat de drag la toate
Câte-o strofă lirică.

Dar când ştiu c-o să vă-ngheţe
Iarna mizerabilă,
Mă cuprinde o tristeţe
Iremediabilă...”

Venirea toamnei umple inimile de spaimă şi îngrijorare: „Într-o clipă alarmate / Ies din şanţuri vrăbiile, /Papura pe loc se zbate / Legănându-şi săbiile; /Zboară veşti contradictorii, /Se-ntretaie ştirile/Ce e?... Ce e?... Spre podgorii/ Toţi întorc privirile.” Ne găsim într-o urbe mic-burgheză, foarte apropiată ca atmosferă cu aceea din Balada chiriaşului grăbit, *ai cărei modeşti locuitori se tem, şi pe bună dreptate, de incertitudinea zilei de mâine.*

Momentul astronomic al sosirii anotimpului ucigător este perceput ca o „întâmplare” care-a făcut „senzaţie”. Lumea comentează în adevărate întruniri publice, unde aplaudă sau insultă pe vorbitor:

„Un lăsutun, în frac, apare
Sus pe-un vârf de trestie
Ca să ţie-o cuvântare
În această chestie.

Dar broscoii din răstoacă
Îl insultă-n pauze
Şi din papură-l provoacă
Cu prelungi aplauze.”

Semnalându-se „gravitatea” celor petrecute, autorităţile nu întârzie să ia măsuri, ordonând operaţii de recunoaştere şi de pedepsire urgentă a vinovatului:

„Când deodată un erete,
Poliţai din naştere,
Peste baltă şi boschete
Vine-n recunoaştere

Cu poruncă de la centru
Contra vinovatului,
Ca să-l aresteze pentru
Siguranţa statului...”

Este normal ca precipitarea evenimentelor care au luat o asemenea turnură să producă victime:

„De emoţie, în surdină,
Sub un snop de bozie,
O pastaie de sulcină
A făcut explozie.”

La un moment dat, spiritele par să se liniştească, cronica „faptelor diverse” înregistrând mai departe viaţa diurnă, cu intrigile şi invidiile, cu dispariţiile miraculoase şi cu decesele de „inaniţie”. Destinul inexorabil îşi împlineşte totuşi menirea, spulberând iluziile pe care bietele fiinţe le mai nutreau în acele câteva clipe de calm, prevestitoare ale furtunii. Fabula devine aşa de transparentă, încât aluziile critice nu mai au nevoie de explicaţii. Lumea animalieră adusă aci, în cadrul unor acţiuni umane, îşi are însă rostul ei bine determinat. Fără îndoială că prin gingăşie, prin candoare, se bucură de simpatia nelimitată a autorului. Dar ea dobândeşte o maximă importanţă, ca element de bază al tragicomediei, constituind în permanenţă al doilea termen al contrastului umoristic. În fond râsul din Rapsodii de toamnă nu-l provoacă numai neologismul, ci în primul rând convenţiile sociale, aplicate la viaţa plantelor, păsărilor şi animalelor.

De aici, aerul de bunăvoinţă, tonicitatea acestui râs duios, care aminteşte, prin compasiune, acele spirituale, dar nu mai puţin realiste Histoires naturelles *ale lui Jules Renard. Deşi perspectiva e alta, efectul moral e aproape acelaşi: descifrarea unei tragedii sau a unei tragicomedii în faptul mărunt, banal şi în aparenţă neimportant. Păsările şi animalele domestice, păunii şi bibilicile, broaştele, furnicile, greierii şi melcii au „istoriile” lor, în care se reproduce parcă o a doua viaţă umană. Împodobitul păun e plin de aroganţă încât celelalte păsări „sont lasses de l'admirer”. Un biet câine mulţumeşte cu lacrimi în ochi stăpânului care l-a chemat la adăpost: „Á l'heure où les dents des chiens perdus crissent de froid, Pointu, au chaud, poil roussi, fesses cuites, se retient de hurler et rit jaune avec des larmes pleins les yeux...”*[24]*...*

[24] „La vremea când dinţii câinilor pierduţi scrâşnesc de frig, Pointu, la căldură, cu blana înroşită, cu fundul încins, se stăpâneşte să nu urle şi râde galben, cu ochii plini de lacrimi.” (Jules Renard — *Histoires naturelles,* Paris, Ernest Flammarion Editeur, pag. 73.)

Într-un fel, Topîrceanu adoptă aceeaşi atitudine, mai puţin consecvent, el neajungând până la albumul de tipuri psihologice ale scriitorului francez, dar cu acelaşi sentiment de solidaritate, de adâncă omenie.

În jurul acestui ax, al dragostei de om şi de natură, gravitează şi acele poeme, care-l pun, aşa cum zicea M. Sadoveanu, „alături de marii noştri poeţi naţionali". Aflăm acum nu numai permanenţa unei atitudini, dar şi formula poetică în întregul ei.

Balada munţilor şi Balada morţii, Noapte de iarnă *şi* Balada călătorului *dezvoltă, fără îndoială, tradiţia Alecsandri şi Coşbuc, dar la o altă scară şi o altă tonalitate. Poetul* Baladelor *elaborează aici un vers lapidar, bine sculptat, care absoarbe definitiv influenţele...*

Baladele *lui Topîrceanu (mai cu seamă acelea la care ne referim) înaripează emoţii îndelung filtrate de cenzura severă a inteligenţei şi, de aceea, cu atât mai durabile şi mai autentice. Nu e nimic improvizat (aşa cum dau impresia unele cronici vesele), nimic secundar şi de prisos. Un echilibru rar întâlnit face ca sentimentul să se transmită cu toată vigoarea iniţială, atingând tonuri pe care critica în genere nu le-a intuit.*

Al. SANDULESCU, G. Topîrceanu, *Editura pentru literatură şi artă, Bucureşti, 1958, p. 90—96*

Creatorul de balade a fost un clasic, însă un clasic cu viziunea epocii, fiindcă altfel clasicismul înseamnă trecut, canonizare, formă. G. Topîrceanu a consultat trecutul pentru a înţelege mai bine prezentul, pentru a distinge viitorul. Din totalitatea sugestiilor, a ales câteva, totdeauna convenabile, legându-le de viaţă. În esenţă, clasicismul lui e clasicismul unui realist.

Într-o epocă de convulsii sociale şi estetice, scriitorul a

dovedit clarviziune şi consecvenţă. Iubitorul tezaurului popular a fost un democrat. Din realism şi-a construit o fortăreaţă, dinlăuntrul căreia a respins teoriile decadente. Cu optica unui realist, a văzut esenţialul, dând o semnificaţie naturii, bucuriei şi suferinţei.

L-au interesat, altfel decât pe înaintaşi, omul, necuvântătoarele, peisajul. A simţit o permanentă nevoie de afecţiune faţă de alţii, dăruindu-se cu discreţie, participând la suferinţă. Şi raţiunea şi sentimentul duc tot spre natură, în care poetul nu caută atât grandiosul, cât omenescul. În natură e şi sublim, şi graţie, şi luptă. Acolo unde la alţii găsim lauda energiei, a forţei dominatoare, la el se manifestă solidaritatea cu cei slabi şi dezarmaţi.

E greu să găseşti întrunite la acelaşi om, spunea un mare critic, inteligenţă, sensibilitate şi spirit. G. Topîrceanu le întrunea. Însă inteligenţa lucidă contribuie la dezintegrarea lirismului, deschizând drum ironiei. Ironia şi bunătatea merg de multe ori împreună, descoperind un fond uman stăpânit de întrebări. Râsul lui Cyrano era acela al comediei eroice, cu un aer voit fanfaron. Râsul „chiriaşului grăbit" se învecinează cu tristeţea.

La G. Topîrceanu, umorul şi înţelepciunea sunt ca şi sinonime. Râsul devine un corectiv; umorul are o funcţie înaltă: impunerea valorilor spirituale, respectul omului. Umorul poetului e un aspect al umanismului.

Nici vorbă că umanizarea universului mic din Rapsodii de toamnă *şi din alte poezii exprimă înţelegerea pentru soarta unor existenţe efemere. Dar mai este ceva: de ce n-am vedea în gâzele şi florile ameninţate de adversităţi nişte simbolizări, apariţii umane fragile, demne de aceeaşi compasiune? Ironistul practică alternanţa planurilor, căutând semnificaţii.*

Nu se va putea scrie istoria umorului românesc fără să se rezerve un loc de frunte poetului.

Conştiinţă artistică exemplară, autorul de balade şi rapsodii a creat un stil. Verva neastâmpărată, mobilitatea

ritmurilor, preciziunea notaţiilor sugerează o naturaleţe organică. Totul e armonic şi rotund, de o mare simplitate. Părând foarte puţin „compuse”, paginile reprezentative implică totuşi o lungă luptă cu materia rebelă, geometria impecabilă fiind rezultatul voinţei ordonatoare. Elanurile comprimate n-au lăsat nici o urmă care să jeneze claritatea arhitecturii. Arborescenţele şi podoabele frivole lipsesc, aici prezidând o limpezime latină.

Const. CIOPRAGA, G. Topîrceanu, *Editura pentru literatură, Bucureşti, 1966, p. 395—396*

Adversar de temut al pseudopoeţilor şi al admiratorilor acestora, care le cântau osanale, G. Topîrceanu s-a străduit, în destul de scurta sa carieră literară, să dea la lumină o operă pătrunsă de un profund umanism şi specific naţional, înveşmântată într-o haină artistică fin cizelată şi care va duce la un triumf ineluctabil al poeziei noastre.

În perioada care a urmat „ieşenizării” sale, versurile lui G. Topîrceanu capătă noi valenţe, poetul abandonând unele dintre clişeele mai vechi, cum ar fi sentimentalismul primei perioade poetice. În poezia intitulată semnificativ Metamorfoză *— publicată în* Viaţa românească *din 1910, şi pe care o va republica în* Însemnări literare*, în anul 1919, în nr. 42(30 noiembrie), sub titlul* Prefaţă la volumul „Balade vesele şi triste” care va apărea *— G. Topîrceanu îşi va analiza stihurile din perioada de început, pe care le va nega şi va ară ta în acelaşi timp noul drum pe care se îndrepta: „Am plâns şi eu în versuri pesimiste / Amorul meu dintâi, ca orice om. / Şi poate că aş fi sporit c-un tom / Biblioteca sufletelor triste. // Dar azi vă dau o veselă agapă / De inedite şi răzleţe pagini. / Durerea mea, topită în imagini, / Dispare ca un fulg de nea în apă .”*

El îşi dă dea seama, după cum va afirma şi mai târziu, că în conjunctura societăţii în care trăia, societate practică, lipsită de veleităţi romantice, apariţia unei poezii romantice ar fi fost anacronică, sortită eşecului. De asemenea, G. Topîrceanu nu era — după cum s-a mai afirmat — un poet cu profunde rezonanţe, cum au fost unii dintre marii săi contemporani. Ne gândim în primul rând la Tudor Arhgezi, Octavian Goga, Lucian Blaga, George Bacovia, Ion Barbu. El face parte din familia acelor scriitori valoroşi, dar sensibili la micile vibraţii, cum ar fi Anghel-Iosif. Nu întâmplător G. Topîrceanu îşi alege în special pe aceştia doi ca modele demne de urmat. Fiind conştient de acestea, având permanent teama de a nu se face inoportun şi ridicol, G. Topîrceanu îşi ia măsurile de precauţie: „În cazuri rare, când şi mândria şi sentimentul acesta de jenă sunt excesive, poetul se răzbună întrecându-şi contemporanii în ironie şi luând în râs până şi propriile-i sentimente". Această atitudine a făcut pe unii cercetători oneşti, dar insuficient pregătiţi, sau pe alţii docţi, dar rău intenţionaţi în interpretarea operei lui G. Topîrceanu, să afirme că el este un poet umorist.

Într-un singur caz — remarca Ibrăileanu — poetul se îndepărtează de la acest procedeu: în poezia erotică, prin excelenţă poezie a suferinţei, poezie în care un scriitor, fie el cât de cerebral sau de zgârcit cu darea în vileag a sentimentelor sale, nu poate să nu destăinuie unele dintre durerile sufleteşti. Dar acest gen de poezie se află în opera lui G. Topîrceanu într-o proporţie infimă. Şi chiar atunci când există — remarca M. Ralea — „sentimentalismul dlui Topîrceanu e şi el critic, inteligent. Versurile ce i se par prea emoţionante le exprimă cu rezervă, oarecum între ghilimele, având aerul că se scuză". Desigur nu intră în discuţie unele versuri în care poetul — în general atât de reţinut cu dezvăluirea sentimentelor sale, poetul de o rară sensibilitate sufletească şi de o sfiiciune şi o decenţă demne de

remarcat: „Că mă ştie fiecare, / Sunt sfios ca fata mare” (Scrisoare) — *şi-a exprimat într-un mod surprinzător de direct anumite dorinţe pământeşti (ultima strofă din poezia* Sahara, *sau strofa a patra din* Balada unei stele mici), *ci acele poezii în care G. Topîrceanu a slobozit pentru o clipă sentimentele ce-i clocoteau în suflet. Ne referim la poeziile* Singuri *(a nu se confunda cu poezia* Singur), În drum, Noapte de toamnă *şi* Epilog. *Ele nu sunt interesante din punctul de vedere al realizării artistice (poeziile au fost scrise — ne gândim la primele trei — între anii 1907 şi 1911, deci în perioada de început a poetului), ci pentru faptul că datorită lor îl putem cunoaşte pe G. Topîrceanu şi din acest unghi de vedere. Totodată este necesar să facem şi următoarea precizare: între toate poeziile din această categorie şi unele versuri din poezia închinată prietenei sale de-o viaţă — Otilia Cazimir — versuri din poezia intitulată* Vis alb *este o evidentă deosebire, atât în ceea ce priveşte tematica, cât şi în privinţa ansamblului stilistic. Sentimentele poetului izbucnesc din prima strofă, într-o menţionabilă cadenţă a versului: „A vrea cu tine să mă duc departe, / La Polul Nord, sub cerul de opal, / Când gheaţa mării clare se desparte / În blocuri plutitoare de cristal”. Aceeaşi cadenţă o întâlnim şi în strofele următoare.*

La G. Topîrceanu versurile erotice fiind atât de restrânse, ne îngăduim să ne oprim succint şi asupra celorlalte poezii de acest gen. În poezia Singuri, *prima strofă, pe lângă alte carenţe, ne aminteşte mult prea puternic de bardul de la Mirceşti: „Dormi!... Un val de aer umed am adus cu mine-n casă . / Tremurând s-a stins vă paia lumânării de pe masă , / Iar acuma numai ochiul de jăratic din cămin / Licăreşte-n umbra dulce ca o piatră de rubin”. În final, îşi deplânge soarta crudă care-l desparte de iubita sa: „Ci-ntunericul prieten stăpânind până departe, / Şi de oameni, şi de patimi fericirea ne-o desparte. / Singur eu veghez în noapte, / Ploaia cântă tot*

mai tare... / Şi m-apropii, ochii negri să-i deschid cu-o sărutare". În strofa de mai sus întunericul le era prieten, cu toate că îi despărţea! — în schimb în poezia În drum „firea mută doarme" şi cerul este spuzit de stele. Şi dacă la Mihai Eminescu casa iubitei era străjuită de plopi fără soţ, la G. Topîrceanu ei alcătuiesc un număr par: „Peste firea mută doarme / Cerul plin de stele. /Patru plopi ascund în umbră / Casa dragei mele". Ca şi luceafărul poeziei noastre, nici autorul versurilor de mai sus nu se bucură de o soartă mai ferice, de o împlinire a dragostei: „Dar mi-a fost pesemne calea / De-un duşman ursită: / Am găsit lumina stinsă, / Uşa zăvorâtă..." Finalul poeziei este tipic topîrcenian: „Gânduri triste, mâine seară / Vin în ciuda voastră , — / Şi de-o fi zăvor la uşă / Intru pe fereastră !"

Superioară ca împlinire artistică este poezia Noapte de toamnă, *pe care G. Topîrceanu a conceput-o în două părţi distincte. În prima, poetul descrie o mohorâtă zi de toamnă: „Murmur lung de streşini, risipite şoapte/ Cresc de pretutindeni şi se pierd în noapte. / Rareori prin storuri o lumină scapă / De-mi aprinde-n cale reci oglinzi de apă / Şi-mi trimite-n faţă raza ei răsfrântă... /Ploaia bate-n geamuri, streşinile cântă", iar în partea a doua a poeziei se adresează iubitei în versuri realizate suficient de fluent, cu excepţia primului şi ultimului vers, care ne amintesc de poezia anacreontică: „Dormi, iubire dulce!... / Numai eu întârzii, singur pe cărare, / Farmecul acestei clipe călătoare... / Gândurile mele vin să te deştepte,/Din pridvorul tainic să cobori pe trepte. / Să cobori în toamna limpede şi rece / Şi visând cu mine clipa care trece, / Să-mi sporeşti tristeţea ceasului târziu / Când, străin de tine, sufletu-mi pustiu / Va porni zadarnic, rătăcind pe drum, / Să sărute urma paşilor de-acum".*

De la o asemenea poezie, deosebit de limpede, de o formulă clasică , G. Topîrceanu trece apoi treptat spre o poezie care îl va autodefini, şocând pe contemporani prin

neobişnuitul ei, dar care închide mărturii pentru trăirile proprii, pentru universul lui lăuntric.

Cucerit de natură, G. Topîrceanu o va descifra în maniera impresioniştilor; atent la nuanţe, pastelul său, subtil şi difuz, prins în versuri de o senzaţie auditivă deosebită, ne apare ca o decantare a sufletului poetului: „Soare crud în liliac, /Zbor subţire de gândac, / Glasuri mici/ De rândunici, / Viorele de urzici... / Primăvară, din ce rai / Nevisat de pământeni, / Vii cu mândrul tău alai/Peste crânguri şi poeni?”... „Şi porneşti departe-n sus / După iarna ce s-a dus, / După trena-i de ninsori / Aşternută pe colini... / Drumuri-nalte de cocori, / Călăuzii cei străini, / Îşi îndreaptă an cu an / Pasul tainic şi te mint/ Spre ţinutul diafan / Al câmpiilor de-argint. / Iar acolo te opreşti / Şi doar pasul tău uşor / În omăt strălucitor / Lasă urme viorii/De conduri împărăteşti/Peste albele stihii...” (Rapsodii de primăvară).

Acelaşi joc al nuanţelor va caracteriza poezia erotică a lui G. Topîrceanu, împletire până la contopire a sentimentelor faţă de natură şi faţă de fiinţa iubită. Dar aici intervine din nou una dintre caracteristicile artei acestui poet, la care tradiţia şi inovaţia se interferează tot timpul, anunţând un spirit iscoditor de continue căutări.

Rapsodiile de vară *ne apar ca o piesă interesantă pentru specificul liricii lui G. Topîrceanu, în care întâlnim într-un joc ingenios, inteligent un sensibil, un timid, încercat de pudoare în dezvăluirea sentimentelor.*

Astfel, după un început adolescentin — nu lipsit de notă umoristică, menită să învăluie sentimentul: „Cine-ar putea să spună / Câţi secoli au trecut / De-o lună, / De când nu te-am văzut?...”, poetul îşi continuă mărturisirile în aceeaşi alternanţă de sinceritate şi autopersiflare: „Iubito, fără tine / Începe-o nouă zi... / Dar cine / Le poate socoti? // Că zilele-n restrişte/Se-nalţă şi apun/Ca nişte/Baloane de săpun... //Cu mâinile sub tâmplă / Cum stau aşa culcat, / Se întâmplă / Un fenomen ciudat: //

Privirea mea distrată, / Prin negre rămurişti/ Mi-arată/ Doi ochi adânci şi trişti".

Vorbind despre specificul poeziei lui Marin Sorescu, istoricul literar Vladimir Streinu găsea cheia înrudirii G. Topîrceanu-Marin Sorescu — atât de discutată în presa de specialitate — tocmai în această experienţă a trecerii de la parodie la liric, care constituie un pas „nu gigantic, dar orişicum neobişnuit şi, ca să ne referim numai la literatura noastră, pasul acesta [a fost] făcut de un G. Topîrceanu".

G. Topîrceanu nu este deci, cum s-a afirmat, prin excelenţă un poet umorist. El este un poet liric, ce este drept, de o natură specială . Opera sa este o îmbinare unică de lirism duios şi spirit ironic.

...Dacă în Balade vesele şi triste *G. Topîrceanu este în primul rând liric, umorul duios şi uneori ironia menţinându-se pe un plan secund, în* Parodii originale *spiritul critic, maliţiozitatea şi umorul autorului se află în prim-plan, ele fiind folosite în funcţie de opera asupra căreia s-a aplecat. Mai trebuie precizat şi faptul că G. Topîrceanu, chiar atunci când a scris parodii... „prieteneşti",... le-a elaborat la o înălţime egală... În ansamblu însă în acest „gen nou de poezie", cum îl considera G. Topîrceanu, autorul* Parodiilor originale, *datorită mult prea ascuţitei sale inteligenţe, a dovedit „putinţa de a trăi pe felurite chei muzicale"...*

Virgiliu ENE, G. Topîrceanu, *Editura tineretului, Bucureşti, 1969, p. 67—73, 103*

Opera lui George Topîrceanu, la fel ca cea a lui Ion Creangă şi Mihail Sadoveanu, este o strălucită expresie a specificului naţional. Peisajul, istoria, datinile, tradiţiile şi limba neamului nostru — în ceea ce au ele mai autentic şi mai firesc — sunt prezentate în versurile şi proza celui ce-

a dat viaţă Rapsodiilor. *Tonalităţi grave, uşor melancolice alternează cu aparent improvizate ritmuri săltăreţe, unde optimismul, voia bună şi umorul se află la ele acasă. Toate acestea, în impecabila formă a unui vers cizelat cu minuţiozitate de artizan, de-o rară sobrietate, perfecţiune şi muzicalitate.*

Mircea HANDOCA, Pe urmele lui George Topîrceanu, *Editura Sport-Turism, Bucureşti, 1983, p. 7.*

George Topîrceanu a crezut (prea mult) în „muza satirică" ce i-ar fi inspirat stihurile. Se referă la ea în Rapsodii de toamnă , *iar* Prefaţa *versificată la ediţia a doua din* Balade vesele şi triste *este un text aproape programatic.*

Spiritual din fire, autorul n-a avut totuşi forţa să-şi înfrâneze dorinţa de succes facil. Vizând aplauzele „galeriei", a ignorat pretenţiile „esteţilor", oferind o tipică literatură „de consum": În jurul unui divorţ, Bacilul lui Koch *ş.a.m.d. A cultivat cronica rimată, încercând să revigoreze o specie de mai bine de un secol defunctă. Ca şi Păstorel, a optat, în poezie, pentru o „mizã" prea măruntă. A vizat agreabilul (atingându-l adesea:* Balada chiriaşului grăbit, Acceleratul *etc.), în care Hegel văzuse un stadiu de decadenţă a artei.*

Versurile originale ale lui Topîrceanu sunt expresia celui mai autentic provincialism cultural. Autorul a intuit psihologia succesului literar rapid (pe care l-a şi dobândit, de altfel, numărul reeditărilor antume stând mărturie): frivolitate, ton satiric, licenţios pe alocuri [...], discursivitate ce face versurile uşor inteligibile şi lesne de memorat. Stihurile lui nu tulbură, nici nu pun pe gânduri lectorul, oferindu-i cu generozitate o literatură de vacanţă, echivalentul unei cafele ori al unei carafe de vin.

Verva lui satirică a dat compoziţii notabile în genul parodic. Nu mă gândesc doar la volumul atât de cunoscut

(în ciuda neinspiratului titlu: Parodii originale*)... Multe alte texte ale poetului se înscriu în registrul parodic:* Balada unui greier mic *(dezvoltare a motivului din La Fontaine),* Infernul *(subintitulat: „Stanţe apocrife la* Divina Comedie*"),* Plouă ... *(spirituală persiflare a unuia din motivele predilecte ale autorilor simbolişti).*

Uneori după o strofă originală , precum cea secundă din Cioara, *se declanşează procesul parodic, o atare compunere putând continua la nesfârşit, „mecanismul" fiind acelaşi. Debitul verbal este la fel de mare cala Anton Pann, gratuitatea curgerii stihurilor (mai degrabă automatismul construirii lor) producând efectul comic.*

În afara parodiei, modalitatea ce a asigurat succesul de public al versurilor lui Topîrceanu a fost antropomorfizarea mucalită a plantelor şi animalelor celor mai banale. Într-un rând, bârfa tipică a ţaţelor de târg este plasată în mediul vegetal (Rapsodii de toamnă)*. Poetul se „specializase" în imaginarea celor mai surprinzătoare dialoguri, unul dintre ele purtându-se între... ouă* (La Paşti). *Personală este şi maniera şăgalnică în care sunt exagerate „minunile" tehnicii moderne, în* Acceleratul *(factura opusă celei folosite de Barbu Nemţeanu în* Trenul Crasna—Huşi*) şi* aeroplanul.

Când iese din „mrejele satirice", George Topîrceanu este de o desuetudine literară dezarmantă , amintindu-ne frecvent mijloacele poeziei româneşti preeminesciene (vezi tehnica descriptivă din Balada călătorului; *în partea a doua din* Balada munţilor *este reactualizată tehnica lui Dimitrie Bolintineanu din* San-Marina). *Inocentă , desuetudinea aceasta produce surpriza pe care ar fi oferit-o orice... noutate. Este suficient să amintesc sentimentalismul din* Cântec, *comparaţia puerilă („les gospodinele / Iuţi ca albinele") şi diminutivarea tipică veacului trecut: „Stol bălai / de îngeraşi, / cu alai de toporaşi"* (Rapsodii de primăvară). *Unele rime neinspirate („pică" / „păsărică", în* Balada munţilor) *şi comparaţiile*

stereotipe (Cioara) *l-au făcut pe autor necompetitiv între marii săi contemporani.*

Poezia originală a lui Topîrceanu a fost subminată de un gust îndoielnic (vezi finalul la Bacilul lui Koch) *şi de o viziune desuet patriarhală : „Orientul îşi înalţă fumul greu de mirodenii: / Visul pàgodelor albe şi-al fachirilor gângavi. / Miază noapte, ceaţa deasă care-nchipuie vedenii, /Iar Apusul, fum de fabrici, / Jertfa turmelor de sclavi.”* (Fum).

În ciuda valorii literare seă zute şi a anacronismului estetic, pretenţiile nu-i erau tocmai mici, de vreme ce-şi ară ta nemulţumirea că nu fusese premiat de Academia Română (Expunere de motive). *Prea încrezător în corozivitatea ironică a versului său, semna ameninţări precum: „Păzea, că muza mi-i fecundă*[25] */ Şi când te-oi prinde nu te scap: / Cu şapte rime pe secundă / Îţi dau la cap! /ă … î Şi-apoi în hazul galeriei, / C-un vers subţire ca un ac, / Pe frontispiciul Veşniciei / Să te fixez ca pe-un gândac!”* (Ripostă). *Indulgenţa „galeriei“ a găsit-o uşor; mult mai uşor decât pe cea a criticii literare.*

Mircea SCARLAT, Istoria poeziei româneşti, *vol. IV, Editura Minerva, Bucureşti, 1990, p. 106—108.*

Imitând forma, dar şi fondul unor poeţi, Topîrceanu cultivă un mimetism superior, izbutind să recreeze, depăşind sau chiar înlocuind originalul… Desăvârşit tehnician, poetul nu e şi în poezia sa proprie la acelaşi nivel, fie dintr-o incoercibilă dispoziţie pentru comic, ceea ce i-a adus reputaţia nu totdeauna îngăduitoare de poet umorist, fie dintr-o alunecare într-un sentimentalism minor, oricât de cenzurat. Adevărul e că G. Topîrceanu are o natură duală , e în acelaşi timp jovial şi duios, niciodată atât de vesel încât să frizeze ridicolul, niciodată

[25] Nefericită expresie!

atât de duios încât să devină dulceag.

Specialitatea sa erau baladele, la început Balade vesele *(1916), apoi* Balade vesele şi triste... *Celebre sunt* Balada chiriaşului grăbit *pe tema nostalgiei locurilor părăsite (după* Rondel de l'adieu *de Edmond de Haraucourt),* Balada popii din Rudeni, *cu portretul pitoresc al unui cleric voios de ţară ...* Balada morţii... Balada munţilor... Balada unui greier mic *şi* Balada unei stele mici...

O largă audienţă au avut şi au încă rapsodiile lui: Rapsodii de vară *(1915),* Rapsodii de toamnă *(1919) şi* Rapsodii de primă vară *(1928), îndeosebi* Rapsodii de toamnă, *replică modernă la* Concertul în luncă *de Alecsandri, la* Nunta lui Călin *de Eminescu şi la* Nunta în codru *de Coşbuc, bizuită pe trucuri stilistice şi nu mai puţin ingenioase rime...*

Al. PIRU, Istoria literaturii române, *Editura „Grai şi suflet — Cultura naţională ", Bucureşti, 1994, p. 159—160).*

Înainte de primul război mondial s-a definit în paginile Vieţii româneşti *şi personalitatea poetică a lui Gheorghe Topîrceanu (1886—1937). Nota definitorie a operei sale este un aliaj sui generis de umor şi sentimentalitate. Mai precis, poetul e un sentimental care îşi disimulează stă rile sufleteşti prin umor, autoironie şi autopersiflare. El îşi preface, cum o spune singur, „în glume lacrimile clare". O constantă a liricii sale este elanul de simpatie, de înţelegere pentru dramele neştiute, pentru neliniştile şi durerile celor mici, fără apărare, umiliţi şi ofensaţi. Tot ce e mărunt, nebă gat în seamă , apă sat, tot ce suferă (oameni, dobitoace, gâze, plante) se bucură din parte-i de o atenţie tandră. Iată , de pildă, un cizmar sărac lucrând, într-o noapte de mai, când toată lumea petrece. Revoltat, el se imaginează rostind tirade incendiare, răsculând*

mulţimi, în timp ce, dându-i târcoale pe furiş, un somn liniştitor îi închide ochii (Noapte de mai). *Câteva din poeziile cele mai reprezentative transfigurează zbuciumări ale universului fiinţelor ne cuvântătoare. Un „greier mic" îşi destăinuie panica provocată de venirea intempensivă a toamnei* (Balada unui greier mic); *gâze şi ierburi de tot soiul se agită, asemenea unor oameni simpli de la ţară sau de la periferia oraşelor, tulburate de vestirea că vine vânt de iarnă, „răscolind pădurile"* (Rapsodie de toamnă). *În expresie directă, decantată, lirismul se realizează în poeme şi privelişti de peisaje brumate sau ninse, ca* Balada călătorului, Noapte de toamnă *şi, mai ales,* Balada morţii, *un recviem sobru, de o simplitate maiestoasă , pentru „un drumeţ sărman", mort la o margine de drum.*

Dumitru MICU, Scurtă istorie a literaturii române, *Editura Iriana, Bucureşti, 1994, p. 342.*

---- Sfârşit ----